

Begroting 2021

gemeente
DEN HELDER

1. Algemeen

Leeswijzer

Het uitgangspunt van deze begroting is de Kadernota 2021-2024 en de hierin beschreven doelen en prestatieindicatoren. Deze doelen zijn aangevuld met de doelstellingen uit het bestaande beleid die extra aandacht nodig hebben. Per programma is een financieel overzicht van de baten en lasten opgenomen met de daarbij horende toevoegingen aan en/of onttrekkingen uit de reserves. De vanuit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplichte indicatoren staan bij de programma's, net zoals de bijdragen aan verbonden partijen. Bij de programma's zijn extra indicatoren opgenomen om informatie te verstrekken over doelen die we willen volgen.

De programmabegroting is opgebouwd uit de volgende elementen:

Hoofdstuk 1 Algemene informatie

- Leeswijzer
- Inleiding
- Financiën in één oogopslag

Hoofdstuk 2 De programma's:

- 1 Bestuurlijke Vernieuwing
- 2 Zorgzame Gemeente
- 3 Vitale Gemeente
- 4 Leefbare Gemeente.

Hoofdstuk 3 De financiële begroting

- 1 Inleiding
- 2 Algemene dekkingsmiddelen
- 3 Overhead
- 4 Meerjarenbegroting
- 5 Vennootschapsbelasting
- 6 Onvoorzien
- 7 Geprognotiseerde balansen
- 8 Technische uitgangspunten
- 9 Wat gaat het kosten?
- 10 Overige ontwikkelingen

Hoofdstuk 4 Paragrafen

1. Weerstandsvermogen
2. Onderhoud kapitaalgoederen
3. Financiering
4. Bedrijfsvoering
5. Verbonden partijen
6. Grondbeleid
7. Lokale heffingen
8. Subsidies
9. Toezichtinformatie
10. Wijkgericht werken

Bijlagen

- Meerjarig investeringsplan
- Staat van reserves en voorzieningen
- Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves Incidentele baten en lasten
- Financiële gegevens per taakveld

Bij zowel hoofdstuk 2 De programma's als bij hoofdstuk 3 De financiële begroting zijn de tabellen van "Wat gaat het kosten?" opgenomen. De toelichting op de afwijkingen bij deze tabellen hebben wij opgenomen onder hoofdstuk 3 De financiële begroting en niet bij de programma's zelf.

Inleiding

Dit jaar zijn we geconfronteerd met een crisis waarvan de omvang en het effect nog steeds moeilijk te overzien zijn.

Sommige effecten zijn al duidelijk:

- Er is sprake van een forse economische krimp.
- Er zijn bedrijven die de crisis niet overleven.
- De werkloosheid stijgt.

Maar de effecten van een mogelijke tweede golf, de snelheid van de beschikbaarheid van een vaccin, de veerkracht van de economie: dat zijn allemaal zaken die nog onduidelijk zijn maar die grote gevolgen kunnen hebben voor de financiën van het Rijk en de gemeente(n).

En er zijn niet alleen gevolgen voor de financiën maar ook voor de maatschappelijke ontwikkeling: hoe gaat het met de omvang van het aantal bijstandsgerechtigden?

Wat zijn de effecten van de crisis op de ontwikkeling van de binnenstad, haven, energietransitie, jeugdproblematiek, onderwijs, eenzaamheid onder ouderen, Veilig Thuis etc.?

Positieve effecten kunnen er ook zijn:

- Wordt Den Helder een aantrekkelijker woonplaats voor mensen die meer thuis werken?
- Kunnen we als gemeente vacatures beter invullen?
- Krijgen we meer toeristen doordat meer mensen in eigen land op vakantie gaan?

Voorspelbaarheid begroting moeilijker

Dat alles maakt de voorspelbaarheid van de begroting moeilijker dan in andere jaren. Het Rijk heeft aangegeven juist nu niet te gaan bezuinigen om de crisis niet te verdiepen. De uitkomsten van de septembercirculaire, die op Prinsjesdag verschijnt, zijn dit jaar belangrijker dan in eerdere jaren. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan wordt een aanvullende begrotingswijziging gemaakt die tezamen met de begroting wordt aangeboden. Afhankelijk van het verdere verloop van de crisis en de effecten daarvan op de gemeente zal de gemeenteraad wellicht het komende jaar vaker met een wijziging van de begroting worden geconfronteerd dan alleen bij de momenten van de tussentijdse rapportages. Het college wil daarbij actief de gemeenteraad informeren en vroegtijdig betrekken bij eventuele noodzakelijke aanpassingen.

Sommige gemeenten hebben vanwege alle onzekerheden besloten geen kadernota uit te brengen of alleen een beleidsarme kadernota. Ons college heeft ervoor gekozen juist wel een kadernota uit te brengen. Het in de gemeenteraad van maart 2020 vastgestelde scenario van Krimp naar Groei was daarvoor een belangrijke aanleiding. We hebben een ambitie die we waar willen maken. We willen verder met de ontwikkeling van onze stad. Juist nu investeren in onze stad is ook extra belangrijk, ook voor het behoud van werkgelegenheid. Tegelijkertijd houden we rekening met de directe gevolgen van de coronacrisis: op voorstel van de raad is daarvoor een bedrag van € 2 miljoen beschikbaar gesteld in de vorm van het Helder's steunfonds. Daarmee kunnen we maatregelen nemen die de gevolgen van de coronacrisis verzachten. En de continuïteit van voorzieningen voor instellingen en bedrijven, en uiteindelijk voor onze inwoners, beter waarborgen.

In de kadernota zijn keuzes gemaakt en is inzicht geboden in het financieel perspectief van de gemeente. De begroting borduurt daarop voort: er zijn aanvullende mutaties opgenomen als de ontwikkelingen die gekoppeld zijn aan de Uitkering gemeentefonds, de actualisatie van budgetten voor salarissen, materiële kosten, bijdragen Gemeenschappelijke regelingen en subsidies, etc. Ook zijn er nog een aantal aanvullende mutaties verwerkt, die veelal het karakter van een actualisering hebben. Te denken valt aan de indexering van de baten, een besparing op de bedrijfsvoeringskosten, een aanpassing van de stelpost onvoorzien etc.

Blijven investeren

Juist nu vinden wij het belangrijk de gekozen koers vast te houden. En te blijven investeren in de stad en haar inwoners en in te zetten op de veerkracht in de samenleving. In de kadernota is daarom al een aantal belangrijke keuzes gemaakt:

- Hoewel het aantal jongeren dat gebruik maakt van Jeugdhulp niet toeneemt, zijn de kosten wel aanzienlijk toegenomen. De groep met een zware zorgvraag is in omvang toegenomen. We reserveren € 600.000 per jaar om de daaraan verbonden kosten op te vangen.
- De huishoudelijke hulp moet opnieuw worden aanbesteed. Dit zal naar verwachting per 1 januari 2021 tot een tariefstijging leiden. Als gevolg van het abonnementstarief zien wij ook een sterke toename in het gebruik van deze maatwerkvoorziening. Diverse maatregelen zijn binnen het programma getroffen om deze kostenstijging binnen het programma Zorgzame gemeente op te vangen. Ook hierbij geldt echter dat we vooralsnog niet kiezen voor beleidswijzigingen gericht op bezuinigen en daarom wordt er hiervoor € 400.000 extra per jaar gereserveerd.

- De kwaliteit van de openbare ruimte willen we op niveau houden. De iepziekte maakt dat veel bomen gekapt moeten worden. Om deze bomen te kunnen blijven herplanten en invulling te geven aan de onderhoudsopgave van nieuwe woon- en werkgebieden, reserveren we structureel € 300.000.
- We hebben besloten te investeren in maatregelen die Den Helder een (nog) fietsvriendelijkere stad maken.
- Het onderwijs in Den Helder maken we aantrekkelijk voor ouders en leerlingen doordat in het middelbaar onderwijs kinderen een verlengde schooldag wordt geboden.

We kiezen er net als Rijk nu dus bewust voor om te blijven investeren in onze gemeente. En daarom vinden we het acceptabel dat het weerstandsvermogen op 1,0 uitkomt; zoals ook is afgesproken in het coalitieakkoord. We verwachten dat de investeringen ook meehelpen bij het gezond houden van de financiële weerbaarheid van de gemeente voor de komende jaren.

Van Krimp naar Groei

De arbeidsmarkt van Den Helder heeft onderwijs, gezondheidszorg en openbaar bestuur als belangrijke pijlers. Onderwijsinstellingen, Koninklijke Marine en Noordwest Ziekenhuis hebben een vraag naar arbeidskrachten, die niet altijd gemakkelijk zijn te vinden en die ook weinig verandert in het licht van de coronacrisis. De komende jaren stromen door leeftijdsontslag veel werknemers uit, die vervangen moeten worden. Het programma Helden Perspectief geeft hierop perspectief.

Wonen

Ook de woningbehoefte in het land blijft ondanks de crisis onverminderd groot. Voor het midden- en kleinbedrijf in onze gemeente is het van belang dat het perspectief op het invullen van de ambitie blijft: een woningaanbod van kwalitatief goede woningen, een aantrekkelijk woonmilieu en voorzieningen die aansluiten bij de behoefte van werknemers die zich in Den Helder (willen) vestigen. Vanuit de Samenwerkingsagenda Den Helder - provincie Noord-Holland en het Regioakkoord De Kop Groeit zetten de Kopgemeenten samen in op goede bereikbaarheid, voldoende woningen van de gewenste kwaliteit, energietransitie en een goede aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs. Die ambitie waarmaken vergt de inzet van middelen en menskracht. De voorstellen uit de Kadernota zijn vertaald in de begroting.

Het vraagt extra inzet van de ambtelijke organisatie om woningbouwplannen op beschikbare locaties te faciliteren en nieuwe woningbouwlocaties voor te bereiden. Tegelijkertijd is aan de implementatie van de Omgevingswet een transitieopgave verbonden om in 2021/2022 een robuust Omgevingsplan te kunnen vaststellen. Het helpen waarmaken van de ambities van het bedrijfsleven verbonden aan de offshoresector en van bedrijven werkzaam voor de Koninklijke Marine vergt veel overleg, lobby en informatie-uitwisseling met andere overheden om de benodigde ontwikkelruimte te creëren en de bereikbaarheid van Den Helder te vergroten.

Dienstverlening

In de dienstverlening naar de inwoners zien we twee trends die investeringen vergen.

1. De eerste is digitalisering: het meer/ beter digitaal ontsluiten van informatie en het zoveel mogelijk digitaal beantwoorden van vragen en leveren van producten. De coronacrisis versterkt deze trend.
2. De tweede is het wijkgericht werken; de informatie halen en brengen naar de inwoners in de wijk. Het wijkgericht werken biedt zicht op wat speelt in de wijk, omdat de gemeente er zelf ook is.

Om dit alles waar te kunnen maken is voor de extra inzet van de organisatie zijn de voorstellen uit de Kadernota (een ruimtevraag van € 900.000 in formatie en opleidingen) vertaald in de begroting.

Financiën in één oogopslag

Begroting 2021 in vogelvlucht

INKOMSTEN Waar komt het geld vandaan?

Totale inkomsten: € 211.941.000

Tarieven inwoners 2020

	Onroerendzaakbelasting
	eigenaren woningen: 0,1336 %
	eigenaren niet-woningen: 0,3712%
	gebruikers niet-woningen: 0,3232%
	Afvalstoffenheffing
	eenpersoonshuishoudens: € 285
	meerpersoonshuishoudens: € 427
	Rioolheffing € 130

UITGAVEN Waar gaat het geld naar toe?

Er zijn vier programma's:

Totale uitgaven: € 214.347.255

Resultaat:
€ 2.406.000 nadelig

2 - Programma's

Programma 1 - Bestuurlijke vernieuwing

Inleiding

Belangrijke opdrachten van college en raad zijn:

- Rust brengen in de bestuurlijke verhoudingen.
- Het contact tussen college, raad en organisatie verder verbeteren.
- Inwoners en organisaties meer betrekken bij het maken en uitvoeren van beleid.

Dit alles vanuit de gedachte dat wij alleen in goede samenwerking de uitdagingen in onze gemeente het hoofd kunnen bieden. Met een samenhangend pakket van diverse activiteiten werken we aan de realisatie van de gestelde doelen. Het programma Bestuurlijke vernieuwing gaat ook over het verbeteren van de gemeentelijke organisatie, effectievere dienstverlening aan inwoners en bedrijven én over optimale ondersteuning van het bestuur. De gemeente wil een moderne organisatie zijn die flexibel en slagvaardig werkt aan complexe opgaven én de dagelijkse werkzaamheden goed organiseert. Een organisatie die dichtbij de bewoners staat en gericht is op samenwerking.

1.1 Den Helder kent een stabiel bestuur (raad en college) dat professioneler met elkaar samenwerkt.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Vertrouwen in het bestuur van de gemeente Den Helder.

2020	2021	2022	2023	2024
Waardering op vijfpuntsschaal (% mate van vertrouwen in manier waarop gemeente wordt bestuurd op basis van 686 deelnemers): heel veel 0%, veel 12%, neutraal (niet veel/niet weinig) 50%, weinig 29%, nauwelijks tot geen 7%. Geen mening 2%.	Waardering op vijfpuntsschaal (% mate van vertrouwen in manier waarop gemeente wordt bestuurd op basis van ca. 700 deelnemers): heel veel 4%, veel 15%, neutraal (niet veel/niet weinig) 48%, weinig 25%, nauwelijks tot geen 6%. Geen mening 2%.	Waardering op vijfpuntsschaal (% mate van vertrouwen in manier waarop gemeente wordt bestuurd op basis van ca. 700 deelnemers): heel veel 6%, veel 17%, neutraal (niet veel/niet weinig) 46%, weinig 24%, nauwelijks tot geen 5%. Geen mening 2%.	Waardering op vijfpuntsschaal (% mate van vertrouwen in manier waarop gemeente wordt bestuurd op basis van ca. 700 deelnemers): heel veel 7%, veel 19%, neutraal (niet veel/niet weinig) 44%, weinig 23%, nauwelijks tot geen 5%. Geen mening 2%.	Waardering op vijfpuntsschaal (% mate van vertrouwen in manier waarop gemeente wordt bestuurd op basis van ca. 700 deelnemers): heel veel 8%, veel 21%, neutraal (niet veel/niet weinig) 42%, weinig 22%, nauwelijks tot geen 5%. Geen mening 2%.

Via inwonerspanel meten van de waardering op vijfpuntsschaal: % mate van vertrouwen in manier waarop gemeente wordt bestuurd: heel veel, veel, neutraal (niet veel/niet weinig), weinig, nauwelijks tot geen.

Wat gaan we ervoor doen?

- 1.1.1 We werken aan nieuwe werkwijzen in de samenwerking tussen raad en college vanuit een verbeterplan dat de werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing in 2020 vormgeeft.
- 1.1.2 Regelmatige peilingen via het inwonerspanel.

Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
De wens van het Presidium om de realisatie van ideeën uit de Ideeënmarkt mogelijk te maken (kleine maatschappelijke initiatieven). Voorgesteld wordt om het beschikbare budget niet te verhogen om de komende maanden zoveel mogelijk ruimte te houden met het oog op een eventueel wijzigend financieel perspectief.	€ 60.000			

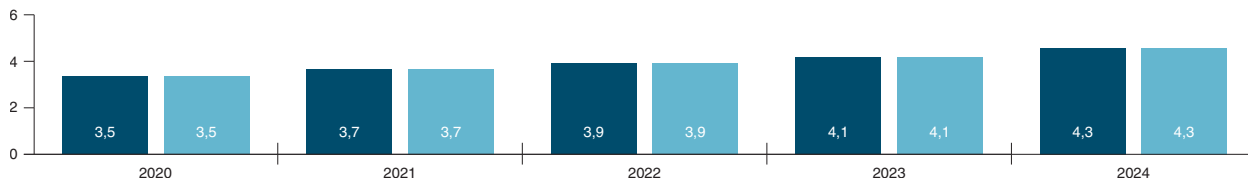
1.2 Den Helder voert beleid doeltreffender uit door beter en transparanter samen te werken met de verbonden partijen.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Kwantitatief onderzoek (enquête) onder raadsleden. Meten van:

- Mate van tevredenheid over de samenwerking gemeenteraad en verbonden partijen.
- Mate van tevredenheid over de informatievoorziening van de verbonden partijen aan de gemeenteraad.

Tevredenheid over de (■) samenwerking en (■) informatievoorziening van de verbonden partijen aan de gemeenteraad.

Bron: Enquête onder raadsleden.

Wat gaan we ervoor doen?

- 1.2.1 Twee keer per jaar een speciale raadscommissie Bestuur en Middelen waar de verbonden partijen zich presenteren en rapporteren.
- 1.2.2 We werken aan de bundeling van de ontwikkelcapaciteit die belegd is of was bij Zeestad CV/BV, Port of Den Helder en Den Helder Airport.

Ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

1.3 Inwoners en ondernemers ervaren betere dienstverlening van de gemeente Den Helder.

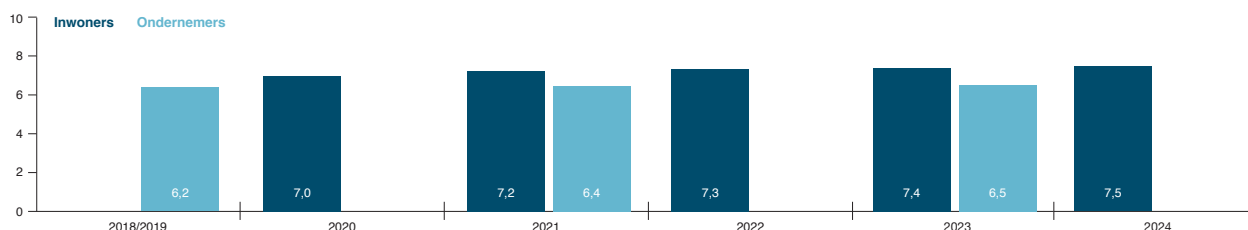
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Inwoners

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners de dienstverlening van de gemeente geven.

Ondernemers

Het gemiddelde rapportcijfer dat ondernemers de dienstverlening van de gemeente geven.

Bron: Inwonerspanel Den Helder.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl.

Wat gaan we ervoor doen?

- 1.3.1 We organiseren een laagdrempelige bereikbaarheid voor vragen van bewoners, via steunpunten in de wijk en verbetering van de digitale dienstverlening.

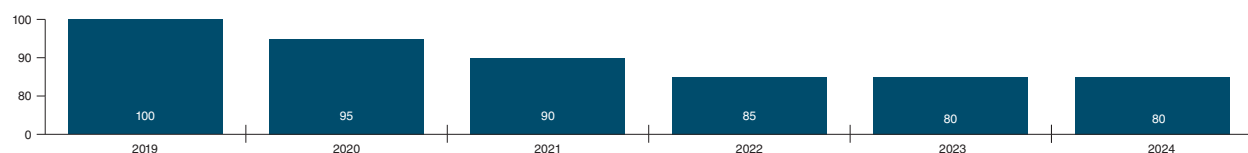
Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
We willen dat alle stembureaus bij de verkiezingen in 2022 voldoen aan de nieuwe normen voor toegankelijkheid voor kiezers met een beperking. Voor iets wat al moet geen extra middelen beschikbaar stellen (toegankelijkheid). Wel als het nodig is met oog op inclusieve samenleving bovenop het vergroten van de toegankelijkheid van de bureaus (stemmen voor mensen met een visuele beperking bijvoorbeeld).	€ 40.000			
Initiatieven vragen soms een extra middelen voor externe inzet van deskundigheid om soms tegenstrijdige belangen met elkaar te verenigen en daartoe ruimte in wet- en regelgeving te vinden.	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000

1.4 De gemeente Den Helder trekt gemakkelijker nieuwe personeel aan en houdt bestaand personeel beter vast.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Gemiddeld aantal vacatures binnen de gemeente Den Helder

Bron: Indexcijfer 2019=100. Bron: gemeente Den Helder en personeelsmonitor A&O fonds.

Wat gaan we ervoor doen?

- 1.4.1 We investeren in de ontwikkeling van de medewerkers.
1.4.2 We verbeteren de arbeidscommunicatie en starten een wervingscampagne in lijn met de programmalijn *We zetten Den Helder "in de markt"* in het kader van Helders Perspectief.

Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
De opgaven van Den Helder maken dat de gemeentelijke organisatie moet meegroeien in de veranderende omstandigheden. Daarbij gaat het niet alleen om zaken als de technologische ontwikkelingen en trends in de samenleving. Het scenario 'Van Krimp naar Groei' maakt dat de organisatie moet werken aan opgaven die behoren bij een ontwikkelgemeente. Dit vergt, zoals in de inleiding beschreven, dat kwalitatief en kwantitatief geïnvesteerd moet worden in de organisatie. Op een aantal cruciale plaatsen zetten wij extra capaciteit in.	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000
Wij investeren in de kwaliteit van de medewerkers door extra opleidingen. Verder verwachten wij veel van een traineepool. Hiermee wordt een impuls gegeven aan nieuwe werkwijzen waar onze inwoners steeds meer naar vragen.				

1.5 Onze inwoners voelen zich meer betrokken bij initiatieven van de gemeente en andere initiatiefnemers in hun leefomgeving.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Via het inwonerspanel meten we de betrokkenheid van inwoners in 2021 bij het thema energietransitie woningen.

Wat gaan we ervoor doen?

- 1.5.1 Bewoners kunnen direct invloed uitoefenen of hun mening uiten via de gemeentepeler-app (=inwonerspanel).
- 1.5.2 Bij de besluitvorming over de begroting worden verzoeken tot een bijdrage aan maatschappelijke initiatieven afgewogen.
- 1.5.3 Naar verwachting treedt de Omgevingswet op 1 januari 2022 in werking. Participatie door bewoners, bedrijven, organisaties etc. is hierin een belangrijke pijler. Vroegtijdig samenwerking vergroot de kwaliteit van oplossingen. Participatie kan hier ook zorgen voor meer draagvlak, betere besluiten en tijdwinst.

Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
De gemeentepeler-app vergt beheer en er zijn kosten verbonden aan de inzet van het burgerpanel.	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000

Verbonden partij(en)

Gemeentelijke bijdragen verbonden partijen	Begroot 2021
Per taakveld	
Belastingen overig	Cocensus € 825
Economische promotie	Cocensus € 28.149
Overhead	Regionaal Historisch Centrum Alkmaar € 258.440
OZB niet-woningen	Cocensus € 329.873
OZB woningen	Cocensus € 268.666

BBV verplichte indicatoren

BBV verplichte indicatoren	Basisjaar	Basis	NL	2021	2022	2023	2024
Formatie, aantal FTE per 1.000 inwoners	2019	8,1	NB	7,3	7,3	7,3	7,3
Bezetting, aantal FTE per 1.000 inwoners	2019	7,1	NB	6,2	6,2	6,2	6,2
Apparaatskosten per inwoner	2019	556	NB	621	621	621	621
Externe inhuur: kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur	2019	0,16	NB	0,05	0,05	0,05	0,05
Overhead, % van totale lasten	2019	0,12	NB	0,11	0,11	0,11	0,11

BBV = Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Cijfers 2019 zijn afkomstig uit de programmarekening 2019.

NB = niet bekend.

Wat gaat het kosten?

Bedragen (x € 1.000)

Programma 1 Bestuurlijke vernieuwing	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bestuurlijke vernieuwing						
Totaal lasten	34.033	40.004	36.870	36.096	35.787	35.250
Totaal baten	-139.641	-142.802	-141.758	-143.086	-143.654	-144.201
Saldo van baten en lasten	-105.608	-102.798	-104.889	-106.990	-107.867	-108.951
Totaal toevoegingen reserves	1.748	7.451	8.316	130	22	0
Totaal onttrekkingen reserves	-4.551	-5.318	-9.528	-1.820	-807	-181
Geraamd resultaat	-108.411	-100.665	-106.101	-108.680	-108.652	-109.132
Incidentele baten en lasten (saldo)			1.466	1.480	756	0
Structureel begrotingssaldo	-108.411	-100.665	-107.567	-110.161	-109.408	-109.132

Programma 2 - Zorgzame gemeente

Inleiding

Trends

- Toenemende wachtlijstproblematiek voor jongeren in de gemeente Den Helder.
- Behoeft aan laagdrempelig en wpreventief aanbod voor jongeren.
- Toenemende mate van overgewicht en ongezonde levensstijl bij inwoners, met name onder jongeren.
- Balansverstoring in de samenleving, in verhouding veel ouderen ten opzichte van jongeren om deze doelgroep te kunnen ondersteunen.
- Overbelasting van mantelzorgers en sociaal netwerk.
- Toename van inwoners met problematische schulden en inwoners die leven in armoede.
- De inzet van specifieke kennis en ervaringsdeskundigheid (zoals door mensen met een verstandelijke beperking, ggz-achtergrond, laaggeletterden en ex-verslaafden) neemt toe.

Doelen

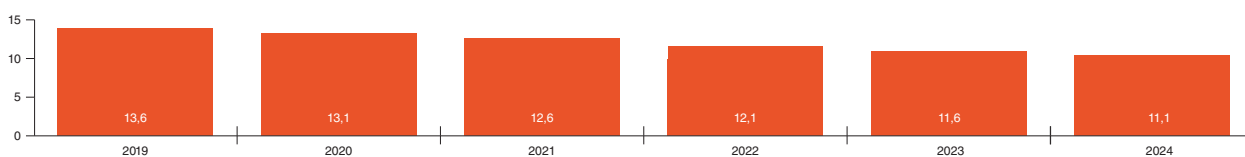
1. Minder jongeren in Den Helder zijn aangewezen op jeugdhulpverlening.
2. Het aantal inwoners met problematische schulden in Den Helder is afgenomen en minder inwoners leven in armoede.
3. Den Helder telt minder werklozen en bijstandsgerechtigden.

De zorg voor kwetsbare inwoners is doelmatiger en speelt meer in op hun (zorg)behoefte.

2.1 Minder jongeren zijn er in Den Helder aangewezen op jeugdhulpverlening.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal jongeren met indicatie jeugdhulpverlening.

Bron: CBS. Percentage jongeren tot 18 jaar met indicatie jeugdhulpverlening.

Wat gaan we ervoor doen?

- 2.1.1 Aanpakken van (v)echtscheidingen met als doel voorkomen dat er complexe (echt)scheidingssituaties ontstaan. Een aanpak met inzet van eigen consultants gericht op voorkomen van Veilig thuismeldingen, uithuisplaatsingen en ondertoezichtstellingen.
- 2.1.2 Brede aanpak gericht op gezondheid en welzijn van de jeugd. Met daarin ook specifieke aandacht voor oorzaak en gevolg van overgewicht.
- 2.1.3 Integrale aanpak vanuit Jeugdzorg, Wmo en Participatie. Met de pilot Rondom 18, gedurende twee jaar, zetten we in op een toekomstplan voor jongeren 16-27 jaar. Het gaat om jongeren bij wie de overgang naar volwassenheid met knelpunten vanuit een van de drie invalshoeken gepaard gaat.

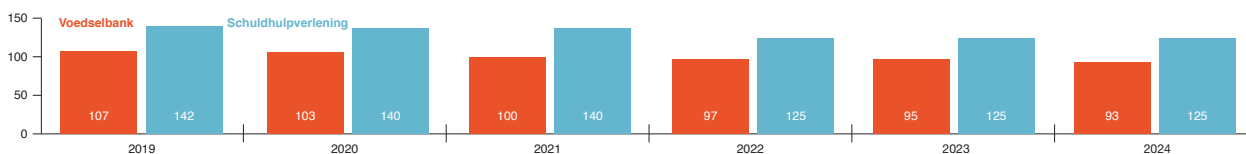
Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
Vanuit het beleidskader Sport is de komende twee jaar een integrale inzet op het voorkomen van overgewicht bij kinderen een speerpunt.	€ 20.000	€ 20.000		
Werkwijze vechtscheidingen ontwikkelen die voorkomt dat jongeren in de knel komen.				Door het verleggen van accenten in lijn met het beleidskader Sociaal Beleid maken we ruimte binnen de al beschikbare middelen om hierin te investeren.
Met de pilot Rondom 18 werken we aan de aanpak jongvolwassenen 16-27 jaar.				Door het verleggen van accenten in lijn met het beleidskader Sociaal Beleid maken we ruimte binnen de al beschikbare middelen om hierin te investeren.

2.2 Het aantal inwoners met problematische schulden in Den Helder is afgenomen en minder inwoners leven in armoede.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Beroep op schuldhulpverlening en voedselbank.

Bron: Eigen registratie: aantal inwoners dat schuldhulpverlening ontvangt.

Bron: Het aantal gebruikers van de Voedselbank wordt gemeten ten opzichte van de landelijke voedselbanknorm per 1/1/19. Als de norm later verhoogd wordt, dan stijgt hierdoor het aantal klanten. Met dat effect wordt rekening gehouden bij de beoordeling van de meting.

Wat gaan we ervoor doen?

- 2.2.1 Deelname aan het Vroeg Erop Af-team van het Centrum Financieel Fit Den Helder.
- 2.2.2 Integrale aanpak gericht op bundeling en inzet van maatwerk: breed integraal casuïstiekoverleg.
- 2.2.3 Crisisinterventies gericht op het voorkomen van geplande woningontruiming of afsluiting van water en energie.
- 2.2.4 Inzet van budgetcoaching en maatwerk in de duur van budgetbeheer ter voorkoming van onderbewindstelling.
- 2.2.5 Voorlichting geven aan jongeren op scholen binnen onze gemeente.

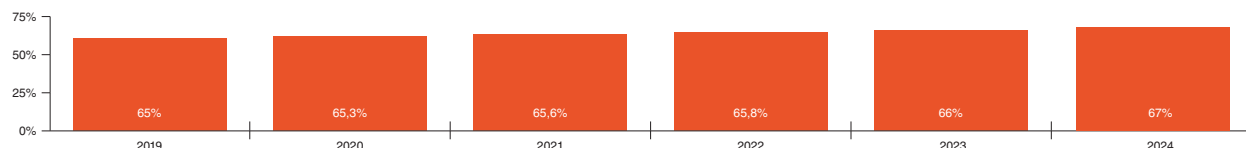
Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
Subsidiebijdrage voor het Centrum Financieel Fit om het centrum vorm en inhoud te geven en op de kaart te zetten.	€ 100.000	€100.000		

2.3 Den Helder telt minder werklozen en minder bijstandsgerechtigden.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Netto arbeidsparticipatie in Den Helder

Bron: Waarstaatjegemeente.nl. Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.

Wat gaan we ervoor doen?

- 2.3.1 We leiden, in samenwerking met werkgevers en re-integratiebedrijven, inwoners met een bijstandsuitkering toe naar werk.
- 2.3.2 Vanuit de bestandsanalyse bijstandsklanten extra focus op leerwerktrajecten in branches met veel werkgelegenheid en een goed toekomstperspectief. Zoals horeca, bouw, ICT, techniek en zorg.
- 2.3.3 Voortbouwen op de succesvolle aanpak JeugdWerkt! voor jongeren van 16 tot 27 jaar: werkervaring, naar school of naar werk.
- 2.3.4 Inrichten van een traject dat de zelfredzaamheid van alleenstaande ouders vergroot en hen uit sociaal isolement haalt.
- 2.3.5 Stimulatie van deeltijdwerk. Inwoners die al deeltijdinkomsten hebben begeleiden in het verkrijgen van meer uren, waardoor zij financieel in een betere positie komen. Hierbij rekening houdend met de eventuele effecten van de armoedeval en de oplossingen die daar binnen het armoedebeleid mogelijk zijn.
- 2.3.6 Ouders die een laag inkomen hebben kunnen jaarlijks een 'kindpakket' aanvragen.
- 2.3.7 Ontwikkelen van duale trajecten voor statushouders. Zij doen werkervaring op en ontvangen tegelijkertijd ondersteuning in het praktisch leren van de Nederlandse taal.

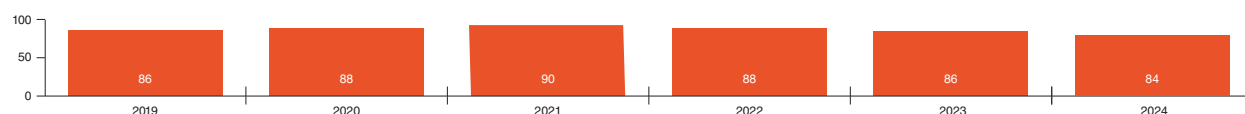
Ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

2.4 De zorg voor kwetsbare inwoners is doelmatiger en speelt meer in op hun (zorg)behoefte.

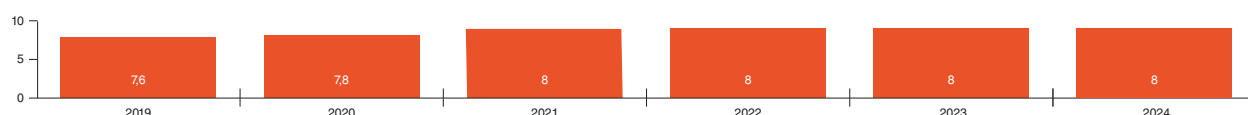
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal huishoudens met maatwerkvoorzieningen.

Bron: Aantal huishoudens per 1000 huishoudens dat één maatwerkarrangement Wmo binnen het huishouden heeft. Voor de Wmo gegevens (CBS-Monitor Sociaal Domein Wmo) geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op het aantal deelnemende gemeenten in een peilperiode.

Het gemiddelde rapportcijfer dat bij het cliëntervaringsonderzoek wordt behaald.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl.

Wat gaan we ervoor doen?

- 2.4.1 We brengen de voorzieningen dicht bij de inwoner, in de wijk. Zo kunnen problemen worden voorkomen of sneller en slimmer worden opgelost.
- 2.4.2 We gaan de toegang voor alle hulp- en ondersteuningsvragen wijkgericht aanbieden en organiseren.
- 2.4.3 Via prestatieafspraken gekoppelde subsidies stimuleren we activiteiten gericht op preventie en vroegsignalering.
- 2.4.4 Inzet op sluitende ketens in de zorg (doorgaande lijnen in zorg en veiligheid en in zorg, onderwijs en arbeidsmarkt).

Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
Uitvoeringsplan wijkgericht werken. Steunpunten in de wijken moeten worden ingericht en medewerkers worden getraind op een brede uitvraag en het opvangen van signalen die preventieve maatregelen vragen. Implementatiekosten om bezetting te garanderen.	€ 280.000	€ 140.000		

Overige ruimtevragers/nieuw beleid in programma Zorgzame gemeente (niet direct verbonden aan doelstelling)

Wat	2021	2022	2023	2024
In 2021 krijgt het uitvoeringsplan voor preventieve maatregelen tegen eenzaamheid vorm: een activiteitenprogramma met daarin clustering van bestaande activiteiten. Dit betreft geen nieuw beleid dat geld kost.				
Medio 2021 wordt de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Inburgering. De implementatie wordt voorbereid. De dekking van de kosten zal plaatsvinden door middel van een specifieke uitkering.				
De dierenambulance wil graag verhuizen naar het terrein van De Helderse Vallei. Samenwerking is mogelijk met de nieuwe locatie voor de Wildopvang. Er is een investering voor huisvesting + ruimte voor kadavercontainers nodig. Investering € 24.000 + € 28.000 (totaal € 52.000). Deze mutatie is financieel verwerkt in programma Leefbare gemeente.	€ 52.000			

Verbonden partij(en)

Gemeentelijke bijdragen verbonden partijen		Begroot 2021
Per taakveld:		
Arbeidsparticipatie	Gesubsidieerde arbeid KVNH (GrGa)	€ 368.000
Begeleide participatie	Gesubsidieerde arbeid KVNH (GrGa)	€ 6.967.000
Geëscaleerde zorg 18+	GGD	€ 83.000
Inkomensregelingen	Cocensus	€ 13.555
	Gesubsidieerde arbeid KVNH(GrGa)	€ 736.000
Volksgezondheid	GGD	€ 2.025.000
	Veiligheidsregio	€ 14.064

BBV verplichte indicatoren

BBV verplichte indicatoren	Basis 2019	Basis 2019	Real. 2019	NL 2019	2021	2022	2023	2024
Banen (per 1.000 inwoners 15-64 jaar)	2019	606	741	792	715	715	715	715
Jongeren (12-21 jaar) met delict voor rechter (%)	2019	1	1	1	0,24	0,23	0,23	0,23
Kinderen (tot 18 jaar) in uitkeringsgezin	2019	9	8	7	8,7	8,6	8,6	8,6
Netto arbeidsparticipatie (% beroepsbevolking)	2019	65	66	69	64	64	64	64
Werkloze jongeren (16-22jaar)	2019	3	3	2	1,9	1,7	1,7	1,7
Personen met bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	2019	430	430	382	45	44,5	44,5	44,5
Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners 15-65 jarigen	2019	35	39	207	12	12,5	12,5	12,5
% jongeren met jeugdhulp (tot 18 jaar)	2019	13,1	16	12	13	12,5	12,5	12,5
% jongeren met jeugdbescherming (tot 18 jaar)	2019	2,2	2,6	1,2	2,6	2,5	2,5	2,5
% jongeren met jeugdreclassering (12-23 jaar)	2019	0,4	0,5	0,4	0,6	0,5	0,5	0,5
% jongeren met verblijf	2019	2,0	2,1	1,1	3	2,5	2,5	2,5
Wmo-cliënten met maatwerk-arrangement per 10.000 inwoners	2019	860	690	670	77	79	79	79

BBV = Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Cijfers 2019 zijn afkomstig uit de programmarekening 2019.

Wat gaat het kosten?

Bedragen (x € 1.000)

Programma 2	Rekening			Begroting		
Zorgzame gemeente	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	99.566	101.218	101.708	100.681	99.689	99.339
Totaal baten	-27.777	-27.292	-30.265	-30.479	-30.852	-30.656
Saldo van baten en lasten	71.789	73.926	71.443	70.201	68.837	68.683
Totaal toevoegingen reserves	2.397	585	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	-1.168	-2.225	-1.161	-586	-286	-286
Geraamd resultaat	73.018	72.287	70.282	69.615	68.551	68.397
Incidentele baten en lasten (saldo)			178	-10	0	0
Structureel begrotingsaldo	73.018	72.387	70.104	69.625	68.551	68.397

Programma 3 - Vitale gemeente

Inleiding

Trends

- Den Helder kent files tijdens de piekmomenten wanneer veel bezoekers van en naar Texel reizen.
- De marine groeit (meer personeel, schepen, extra bedrijvigheid) als gevolg van kabinetsbeleid.
- Bedrijven zoeken vanwege de energietransitie naar een plek om hun activiteiten op zee uit te voeren.
- Den Helder kent veel vacatures die werkgevers moeilijk kunnen vervullen.
- Den Helder kent betere voorzieningen, een beter imago en trotsere inwoners dan voor de recente stadsvernieuwing.
- De vraag naar woningen neemt toe, met daarin ook een behoefte aan bijzondere woonvormen.

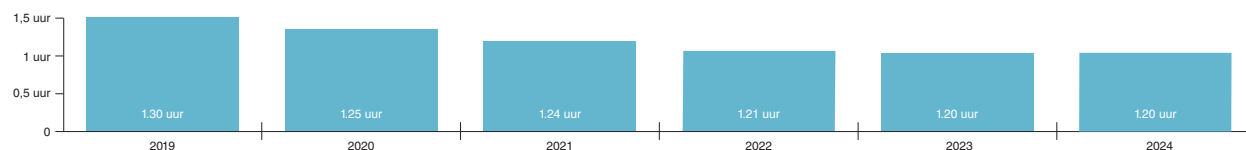
Doelen

1. Bewoners, forenzen en bezoekers reizen makkelijker en sneller van en naar Den Helder en de omliggende regio.
2. Meer mensen werken in Den Helder.
3. Meer bedrijven vestigen zich in Den Helder.
4. Het aanbod van het (regionaal beroeps-)onderwijs sluit beter aan op de vraag van werkgevers.
5. Het stadshart van Den Helder trekt meer bewoners en bezoekers dan voor de recente stadsvernieuwing.
6. We verbeteren de kwaliteit en omvang van de woningvoorraad zodat meer mensen in Den Helder kunnen gaan wonen.

3.1 Bewoners, forenzen en bezoekers reizen makkelijker en sneller van en naar Den Helder en de omliggende regio.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Reistijd auto Amsterdam – Den Helder Veerhaven

Bron: Google maps. Gemiddelde reistijd per auto van Amsterdam cs naar Den Helder veerhaven (TESO) op de vrijdagmiddag tussen 12.00 en 16.00 uur.

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.1.1 We zetten in op een lobbytraject bereikbaarheid voor definitief uitsluitel over het verbeteren van de bereikbaarheid van de regio via de wegen A7, A9, N9, N99 en/of N245. Ook de optie voor een nieuw aan te leggen tracé voor de N77 wordt hierbij meegenomen..
- 3.1.2 We overleggen samen met de provincie Noord-Holland met onder andere NS/ProRail over de verbetering van de spoorverbinding tussen Den Helder en Amsterdam en Den Helder en Haarlem.
- 3.1.3 In het samenwerkingsverband Maritiem Cluster wordt gekeken naar de mogelijkheden voor een betere ontsluiting van de Marinehaven en de TESO-haven voor de langere termijn. In het kader van De Kop Werkt! vindt onderzoek plaats voor no-regretmaatregelen voor de korte en middellange termijn.
- 3.1.4 De maatregelen uit het in mei 2020 vastgestelde uitvoeringplan fietsvisie Den Helder realiseren.
- 3.1.5 We richten ons op duurzaam en toeristisch vervoer door in te zetten op fietsverkeer en het realiseren van mobipunten (knooppunten voor verschillende vervoerswijzen).

Ruimtevragers

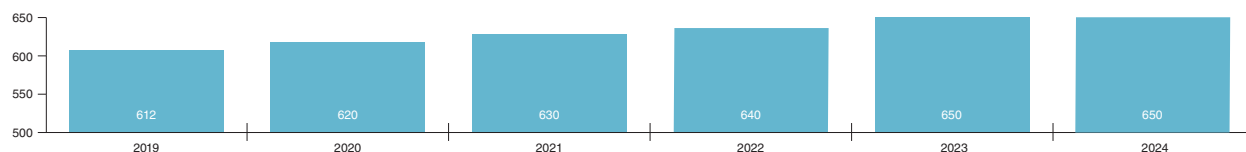
Wat	2021	2022	2023	2024
Den Helder wil een fietsvriendelijke gemeente zijn. In 2021 willen we quick wins realiseren die voortvloeien uit de in de raadsvergadering van 29 juni 2020 vast te stellen visie en het daaraan verbonden uitvoeringsplan.	€ 200.000			
De vraagstukken met betrekking tot verkeer en vervoer vragen externe adviezen van deskundigen.	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000

3.2 Meer mensen werken in Den Helder.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal banen per 1000 inwoners

Bron: [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl). Aantal banen (vervulde posities) per 1.000 inwoners tussen 15-74 jaar in Den Helder.

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.2.1 We zetten Den Helder "in de markt" om van krimp naar groei te gaan (programmaliijn 1 van uitvoeringsplan Heldeners Perspectief): inzet op het verhaal van Den Helder en het aantrekken en vasthouden van nieuwe werknemers.
- 3.2.2 We creëren kansen voor onze inwoners om een baan te vinden die bij ze past (programmaliijn 2 van uitvoeringsplan Heldeners Perspectief): samenwerking tussen werkgevers, onderwijs en gemeente.

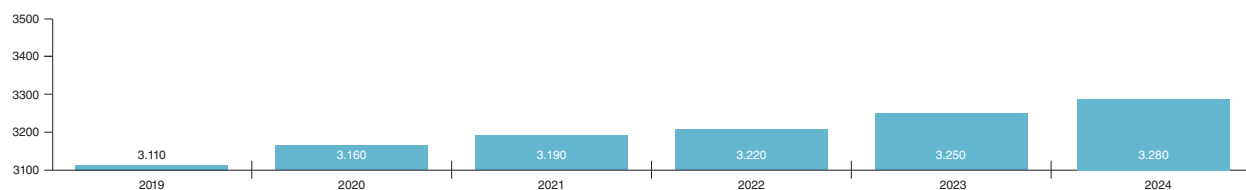
Ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

3.3 Meer bedrijven vestigen zich in Den Helder.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal bedrijven in Den Helder

Bron: [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl). Aantal (vestigingen van) bedrijven in Den Helder.

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.3.1 We zorgen voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven door ons te richten op een excellente dienstverlening via onder andere het ondernemersloket.
- 3.3.2 Onder andere het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Port of Den Helder en stichting Top van Holland richten zich op het promoten van Den Helder en de regio als aantrekkelijke vestigingsplaats. Met als doel het aantrekken van bedrijven.
- 3.3.3 Om Den Helder en de Kop als North Sea Energy Gateway (NSEG) steviger in de markt te positioneren wordt de samenwerking met Port of Amsterdam en Amsterdam IJmuiden Offshore Ports (AYOP) gezocht.
- 3.3.4 We zetten in op versterking van havenconomie als economische motor voor Den Helder en de regio. Onderdeel daarvan zijn de uitvoering van de in juni 2020 afgesloten Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland.
- 3.3.5 We richten ons op het verzilveren van kansen voor Koninklijke Marine en de energietransitie. Daartoe wordt de omgevingsvisie voor de haven uitgewerkt: basis daarvoor zijn de scenario's voortkomend uit de strategisch ruimtelijke verkenning in 2020.
- 3.3.6 We bevorderen het lokaal ondernemersklimaat. Zo zetten we een vastgoedmanager in om leegstand in winkelcentra te verminderen en meten we met de ondernemerspeiling de ontwikkeling van het ondernemersklimaat

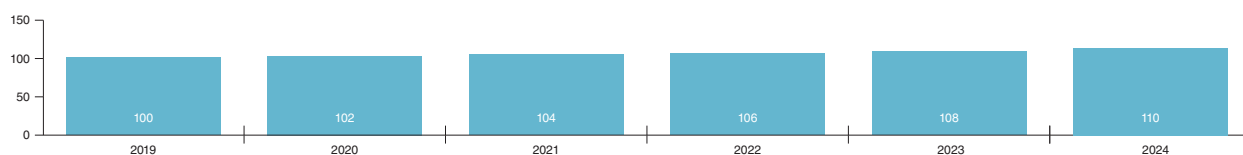
Ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

3.4 Het aanbod van het (regionaal beroeps-)onderwijs sluit beter aan op de vraag van werkgevers.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal afgestudeerden dat blijft werken in de Kop van Noord-Holland

Bron: (indexcijfer 2019 = 100). Het percentage in de Kop van Noord-Holland afgestuurde mbo'ers dat een baan in de regio vindt direct na het afronden van hun opleiding.

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.4.1 We richten ons op het profileren van Den Helder als stad van de maritieme techniek. Buiten het verder uitwerken van het Helders Perspectief is het netwerk van Tech@Connect een belangrijke actor om projecten op te zetten in de maritieme techniek.
- 3.4.2 We intensiveren de samenwerking met het hoger onderwijs (bijvoorbeeld Wageningen Research, KIM en InHolland).
- 3.4.3 Met het opzetten van een Associate Degree voor Maritieme Techniek wordt het onderwijsaanbod verbreed.
- 3.4.4 Voor werkzoekenden en werkenden zonder startkwalificatie zoeken we kansen door het verwerven van praktijkverklaringen.
- 3.4.5 Door inzet van een subsidie voor een community college willen we jongeren hun burgerschapsvaardigheden laten ontwikkelen en hun horizon verbreden.

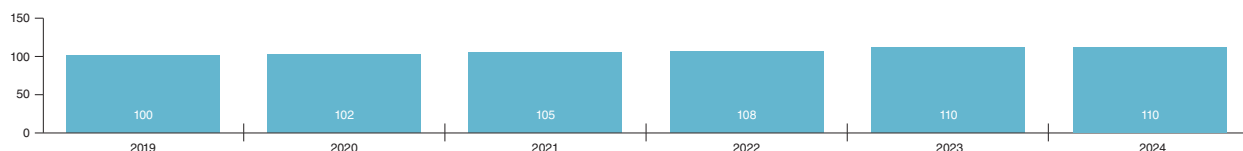
Ruimtevragers

Er zijn geen nieuwe ruimtevragers voor dit doel.

3.5 Het stadshart (inclusief Willemsoord) van Den Helder trekt meer bewoners en bezoekers dan vóór de recente stadsvernieuwing.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Bezoekersaantallen Stadshart (inclusief Willemsoord) (indexcijfer 2019 = 100)

Bron: metingen door stichting Top van Holland.

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.5.1 Inzet op realisatie van projecten in het stadshart: ontwikkeling Koningsstraat en Spoorstraat, de ontwikkeling V&D-pand en Kroonpassage, Brug Zuidstraat-Willemsoord, afronding stadspark en de verbinding van het stadshart aan de zee realiseren via de realisatie van het project Sea-Saw.
- 3.5.2 Ontwikkeling van het stadhuis in de gebouwen 66 en 72 op Willemsoord.
- 3.5.3 Op Willemsoord wordt ingezet op de realisatie van de visie op het gebied Willemsoord Noord, de aanpassing van de entree van Willemsoord, de ontwikkeling van horecacluster de Kleine Werf, de Boerenverdietsluis ombouwen tot schutsluis en de ontsluiting van Willemsoord via Buitenveld mogelijk maken.
- 3.5.4 Benutten van Willemsoord als evenemententerrein voor European Maritime Day 2021.

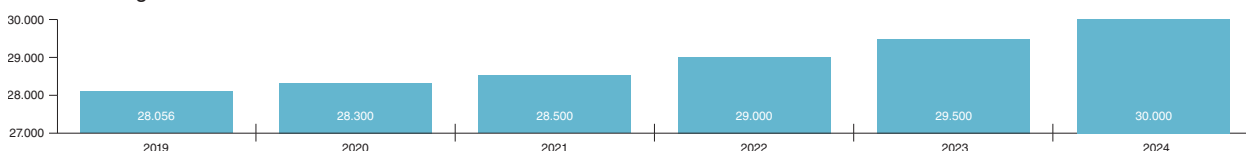
Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
In de raadsinformatiebrief 2019-034427 is ingegaan op de wens om naast de ondernemers ook particuliere woningbezitters in Keizersstraat, Spoorstraat en Beatrixstraat voor een subsidie voor gevelrenovatie in aanmerking te laten komen. De noodzaak om het aantal ruimtevragers beperkt te houden met het oog op mogelijke veranderingen in het financieel perspectief is aanleiding om in de kadernota hiervoor nog geen middelen beschikbaar te stellen.				
De aanleg van de nieuwe brug van kruispunt Beatrixstraat/Westgracht naar Willemsoord, waarvan de kosten al gedekt zijn, vergt in aansluiting daarop ook een aanpassing in de wandel- en fietsroute over Willemsoord (krediet € 377.000). Financieel is deze mutatie verwerkt in programma Leefbare gemeente.		€ 9.500	€ 9.500	€ 9.500
Bij evenementen is route en parkeren via Buitenveld noodzakelijk. De brug is onvoldoende geschikt. Een tijdelijke voorziening tot renovatie is noodzakelijk in seizoen 2021.	€ 30.000			
De gemeente draagt € 3.500.000 bij als cofinanciering in de renovatie van de Boerenverdrietsluis. Een raadsvoorstel hiertoe is separaat aangeboden aan de raad. De besluitvorming vindt parallel aan de behandeling van dit raadsvoorstel plaats. Financieel is deze mutatie verwerkt in programma Leefbare gemeente.		€ 123.000	€ 123.000	€ 123.000
Met het Rijksvastgoedbedrijf is het gesprek gestart over de overdracht van de resterende helft van de Boerenverdrietsluis met de brug en het recht van overpad over Buitenveld. Renovatie brug en weg over Buitenveld vraagt (co)financiering van de gemeente. De kosten (totale investering € 2.500.000) kunnen worden afgeschreven in 40 jaar. De benodigde investering in de weg is nog een punt van onderzoek. Financieel is deze mutatie verwerkt in programma Leefbare gemeente.		€ 87.500	€ 86.900	€ 86.300

3.6 We verbeteren de kwaliteit en omvang van de woningvoorraad zodat meer mensen in Den Helder kunnen gaan wonen.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal woningen in Den Helder

Bron: CBS. Aantal woningen.

Wat gaan we ervoor doen?

- 3.6.1 De gemeente zet zich in voor het realiseren van kwalitatief goed woningaanbod binnen de binnenstedelijke omgeving. We onderzoeken hierbij wat een passend aanbod aan woningbouw (plekken, aantallen, typologie, prijssegment) is om voorbereid te zijn op een mogelijke toenemende vraag vanuit de groeiende werkgelegenheid in Den Helder.
- 3.6.2 Realiseren van binnenstedelijke nieuwbouwprojecten met als doelstelling 1500 gerealiseerde woningen in 2030. Voorbereiding van de ontwikkeling van de gebieden Omgeving Drs. F. Bijlweg, toekomstlocatie in Julianadorp, Ruyghweg en Dijkbuurt.
- 3.6.3 De omgevingsvisie Stelling geeft inzicht waar woningbouw de verbinding tussen de stadsdelen en de stelling kan versterken.
- 3.6.4 We geven uitvoering aan het lokaal beleidskader huisvesting voor arbeidsmigranten.

Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
Plankosten woningbouwlocaties Vinkenterrein, Station Zuid en Tillenhof. De kosten rekenen we toe aan de investeringen en exploitatiegebieden. De projecten doorlopen de gebruikelijke fasen in de besluitvorming van startnotitie tot grondexploitatie. Bij de afsluiting van een fase vindt besluitvorming plaats over het beschikbaar stellen van de middelen voor de volgende fase. Deze ruimtevrager drukt dan ook niet op de begroting maar laat wel zien de investering die gedaan moet worden om voortgang te krijgen in de woningbouw. De startnotities voor deze locaties komen in 2020 beschikbaar.	€ 283.000	€ 267.340	€ 102.880	€ 82.180
	ten laste van investering	ten laste van investering	ten laste van investering	ten laste van investering
Vorbereidingskosten projecten Drs. F. Bijlweg, Julianadorp en Spoorweghaven/Ruyghweg. Hiervoor geldt hetzelfde als voor de hierboven genoemde locaties. Het betreft hier echter gebiedsontwikkelingen waarin de specifieke woninglocaties nog zichtbaar moeten worden.	€ 600.000	€ 600.000	€ 600.000	€ 450.000
	ten laste van investering	ten laste van investering	ten laste van investering	ten laste van investering

Overige ruimtevragers programma Vitale gemeente (niet direct verbonden aan doelstellingen)

Wat	2021	2022	2023	2024
Verlengen van de regionale samenwerking op het programma Leader voor een jaar. Verlenging met nog een jaar wordt in Brussel overwogen. Alle Kopgemeenten moeten meedoen in dit geval. Alle gemeenten in De Kop wegen inhoudelijke kansen op dit moment.	€ 55.000			

Verbonden partij(en)

Gemeentelijke bijdragen verbonden partijen	Begroot 2021
Per taakveld:	
Wonen en bouwen	Cocensus € 16.568

BBV verplichte indicatoren

BBV verplichte indicatoren	Basis 2019	Basis	Real. 2019	NL 2019	2021	2022	2023	2024
% Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken))	2019	48,1	48,1	53,2	0,48	0,48	0,48	0,48
Vestiging (van bedrijven): aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2019	89,3	89,3	151,6	82,6	82,6	82,6	82,6
Gemiddelde WOZ waarde: x duizend euro	2019	153	153	248	143	143	143	143
Aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen	2016	3,9	5,5	9,2	3	3	3	3
% Demografische druk	2019	73,6	74,1	70,0	71,2	71,2	71,2	71,2
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in euro's)	2020	629	607	700	596	596	596	596
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro's)	2020	771	733	773	714	714	714	714

BBV = Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Cijfers 2019 zijn afkomstig uit de programmarekening 2019. Cijfers Nederland zijn afkomstig van www.waarstaatjegemeente.nl.

Wat gaat het kosten?*(Bedragen x € 1.000)*

Programma 3	Rekening		Begroting			
Vitale gemeente	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	11.210	16.914	12.490	13.604	11.759	11.980
Totaal baten	-8.369	-13.920	-6.440	-7.540	-5.505	-5.541
Saldo van baten en lasten	2.842	2.994	6.050	6.064	6.254	6.439
Totaal toevoegingen reserves	5.913	4.511	732	638	383	188
Totaal onttrekkingen reserves	-6.845	-3.986	-777	-722	-387	-387
Geraamd resultaat	1.910	3.519	6.005	5.979	6.250	6.240
Incidentele baten en lasten (saldo)			560	388	383	188
Structureel begrotingssaldo	1.910	3.519	5.445	5.592	5.867	6.052

Programma 4 - Leefbare Gemeente

Inleiding

Trends

1. Schoon, heel en veilig is het uitgangspunt voor het inrichten en beheer van de openbare ruimte.
2. Het Klimaatakkoord verplicht gemeenten tot lagere CO2-uitstoot en duurzamer energieverbruik.
3. Den Helder wordt veiliger (objectieve cijfers), de subjectieve veiligheid (gevoel van veiligheid) blijft gelijk. Er is wel een stijging van (drugs- en drankgerelateerd geweld) en er is meer en complexere zorg- en veiligheids casuïstiek.
4. Den Helder onderscheidt zich van andere gemeenten door een groot en kwalitatief goed aanbod van natuur en cultuur in Den Helder en omgeving (met veel waardering van bewoners en bezoekers).
5. Er is een kloof tussen de schoolverlaters en de (lokale) arbeidsmarkt.

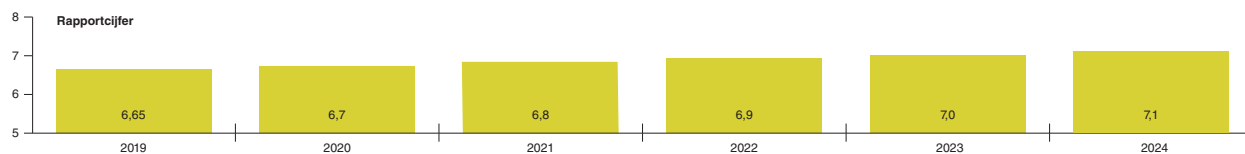
Doelen

1. De openbare ruimte in Den Helder is schoner en inwoners waarderen deze beter.
2. Den Helder verbruikt minder (fossiele) energie en is meer klimaatbestendig.
3. Den Helder is veiliger en inwoners ervaren dit ook zo.
4. Meer mensen bezoeken Den Helder en maken gebruik van het aanbod van cultuur en natuur in en om de stad.
5. Onze inwoners zijn hoger opgeleid, hebben toegang tot beter onderwijs, wat beter aansluit op de arbeidsmarkt.
6. Onze inwoners sporten en bewegen meer door betere samenwerking tussen sportclubs en optimaler gebruik van sportterreinen.

4.1 De openbare ruimte in Den Helder is schoner en inwoners waarderen deze beter.

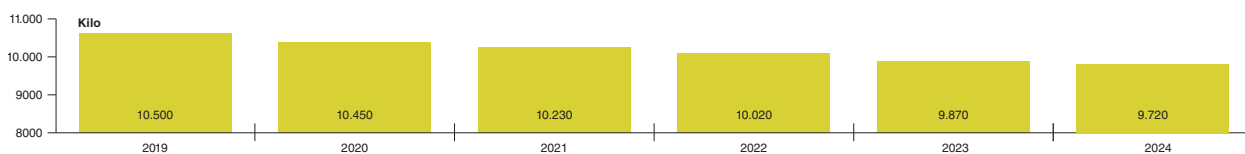
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Waardering fysieke leefomgeving

Bron: Waarderingscijfer gebaseerd op Waarstaatjegemeente.nl.

Hoeveelheid zwerfafval

Bron: Registratie gemeente Den Helder.

Wat gaan we ervoor doen?

- 4.1.1 Het onderhoud blijft op het niveau dat we in 2020 hanteren.
- 4.1.2 In de openbare ruimte scheiden we afval.
- 4.1.3 De aanpak van de onderhoudsopgave wordt per gebied integraal aangepakt.
- 4.1.4 Bij vervanging/renovatie proberen we ook de verkeersveiligheid te verbeteren.

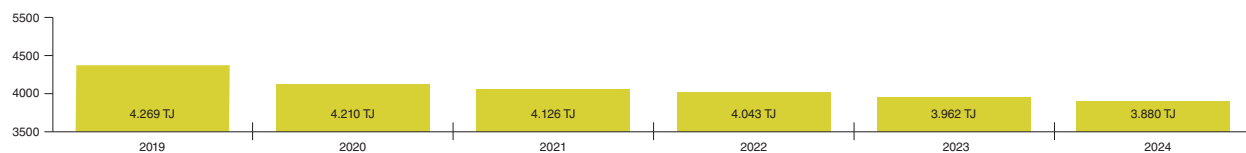
Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
Het Beleidskader Openbare Ruimte in nieuw perspectief is het uitgangspunt voor het onderhoud van de openbare ruimte. De kosten van onderhoud van de openbare ruimte zijn hoger geworden. In RI19.0102 is toegelicht dat er in verband met de iepziekte hogere beheer- en vervangingskosten zijn voor bomen. Om te voorkomen dat minder bomen kunnen worden vervangen, zijn aanvullende middelen nodig. In verband met areaaluitbreiding is er extra openbare ruimte te onderhouden. Het gaat om nieuw ingerichte openbare ruimte, zoals Willem Alexanderhof en 't Laar.	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Het scheiden van afval in oranje en grijze bakken in de openbare ruimte vergt aanvullende middelen omdat meer afvalbakken gelegeerd en onderhouden moeten worden. Afname van het aantal afvalbakken is niet gewenst omdat de aanwezigheid van de bakken het opruimen van hondenpoep stimuleert.	€ 49.000	€ 49.000	€ 49.000	€ 49.000
In de vijver Heiligharn zit blauwalg en is sprake van zuurstoftekort bij warm weer. Met een aanpassing van de vijver is dit te verhelpen.	€ 75.000			
Er zijn wensen om het kruispunt Fabrieksgracht/Spoorgracht 30 km maken en asfalt te vervangen door klinkers met in het verlengde een fietspad langs het Vinkenterrein. Er ligt hier een mogelijkheid tot het aanvragen van subsidie bij de provincie.				
Er is ook een wens om het kruispunt Jan Verfaillweg – Waddenzeestraat – Seringenlaan te vervangen door een rotonde om zo een snellere en veiliger verkeersdoorstroming mogelijk te maken. Ook hier ligt een kans op subsidie.				
Voorgesteld wordt om deze ruimtevragers vooralsnog niet in de Kadernota op te nemen om de komende maanden zoveel mogelijk ruimte te houden met het oog op een eventueel wijzigend financieel perspectief.				
Auto's die vanaf Schootenweg de Industrieweg of Nijverheidsweg inrijden hebben geen optimaal zicht op het verkeer op het fietspad. Voorgesteld wordt het fietspad langs de Schootenweg op die punten aan te passen. Kans op subsidie (50%). Totale investering € 80.000.	€ 40.000			

4.2 Den Helder verbruikt minder (fossiele) energie en is meer klimaatbestendig.

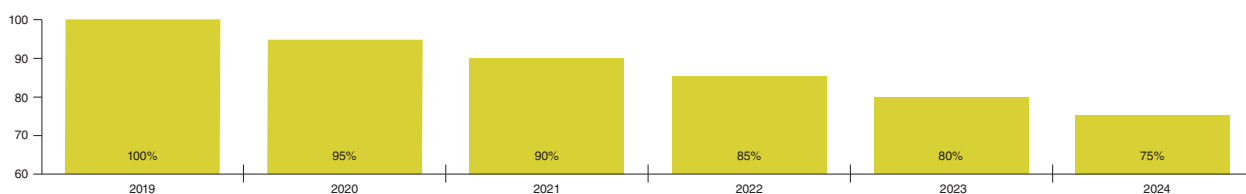
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Minder netto energieverbruik

Bron: CBS Netto energieverbruik (gas en elektriciteit) in joules in Den Helder

Gemeentelijke organisatie gebruikt netto 5% minder energie per jaar volgens CO2 Prestatieladder

Bron: Energiemonitor HVC

Wat gaan we ervoor doen?

- 4.2.1 We verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed op gemiddeld energielabel B.
- 4.2.2 De Transitievisie Warmte wordt uiterlijk 4e kwartaal 2021 vastgesteld.
- 4.2.3 We ontwikkelen een pilot voor alternatieve energiebronnen gericht op aardgasvrij waarbij de toepassing van waterstoftechnieken worden onderzocht en uitgewerkt.
- 4.2.4 Uitvoeren van de regionale energiestrategie (RES) en het regionaal energiebesparingsprogramma Wonen die in 2020 worden vastgesteld.
- 4.2.5 Stimuleren verduurzaming bedrijfsterreinen.
- 4.2.6 De gemeente verduurzaamt zelf waar mogelijk. In 2021 wordt onder andere uitvoering en installatie van slimme meters in de openbare verlichting gerealiseerd en is in het nieuwe deelcontract deelauto's verdere verduurzaming van het wagenpark als voorwaarde opgenomen.

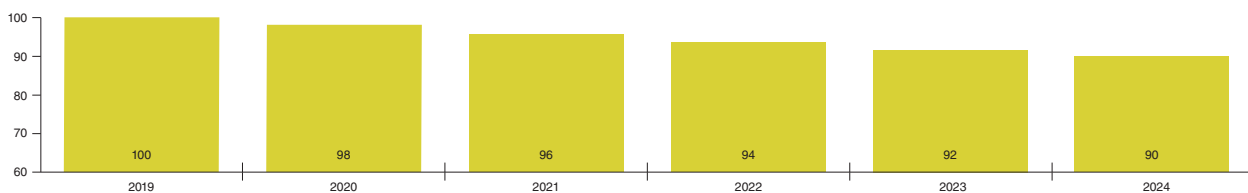
Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
Extra investeringslast om de locatie Ambachtsweg met voorrang te brengen naar energielabel B. Investeringsbedrag is € 416.000. Lasten:		€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Het programma Energieneutraal zet op dit moment in op duurzaamheidsmaatregelen in brede zin. Voor de komende jaren leggen we hierin de focus op de ontwikkeling en uitvoering van de transitievisie Warmte en de uitwerking van de Regionale Energie Strategie. De kosten voor onderzoek en uitwerking van deze plannen en de cofinanciering van subsidies daartoe brengen we ten laste van de € 400.000 die voor dit programma structureel beschikbaar is gesteld.				

4.3 Den Helder is veiliger en inwoners ervaren dit ook zo.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Overlastindex

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat gaan we ervoor doen?

- 4.3.1 Toezicht en handhaving in de openbare ruimte aanvullen, doordat de politie zich concentreert op de basistaken.
- 4.3.2 Zorg kan pas effectief zijn als onveiligheid is opgeheven. Het project Geweld hoort Nergens Thuis wordt ingezet met diverse deelprojecten voor scholing omtrent herkenning van geweld en ook het bespreekbaar maken ervan.
- 4.3.3 We gaan investeren in een betere en gerichtere informatie-uitwisseling tussen de zorg- en veiligheidsketen, conform de eisen van de AVG.

Ruimtevragers

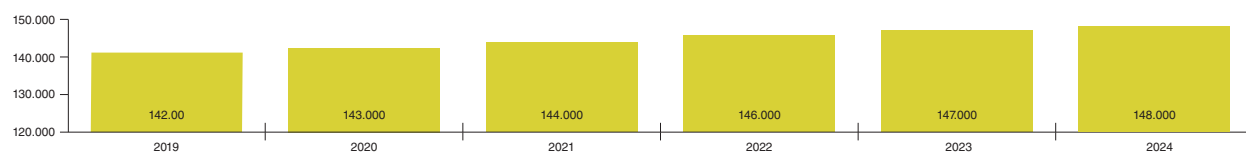
Wat	2021	2022	2023	2024
In 2020 worden nieuwe camera's geplaatst. De camera's moeten tegenwoordig uitgekeken worden door een uitkijkcentrale in Alkmaar of Zaanstad. De politie doet dat niet meer lokaal. Dat zal per 1 januari 2021 moeten gebeuren. De kosten hiervoor zijn nog niet begroot.	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000

4.4 Meer mensen bezoeken Den Helder en maken gebruik van het aanbod van cultuur en natuur in en om de stad.

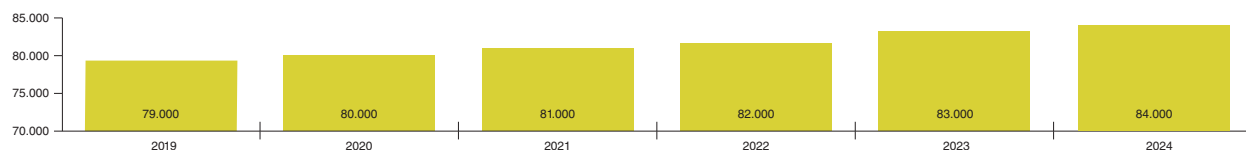
Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal bezoekers per jaar aan Marinemuseum, Reddingmuseum, fort Kijkduin/Atlantikwall museum

Bron: Tellingen van de musea.

Aantal bezoekers per jaar aan bezoekerscentrum De Helderse Vallei

Bron: Tellingen van De Helderse Vallei.

Wat gaan we ervoor doen?

- 4.4.1 Beheren, behouden en ontwikkelen van cultureel erfgoed, onder andere door ondersteuning van de stichting Erfgoed Den Helder.
- 4.4.2 Opening vogelasiel bij De Helderse Vallei en verplaatsing van locatie Dierenambulance naar De Helderse Vallei.
- 4.4.3 Profileren van cultuur en natuur van Den Helder in toerisme en bij mogelijke werknemers van bedrijven in Den Helder via citymarketing.

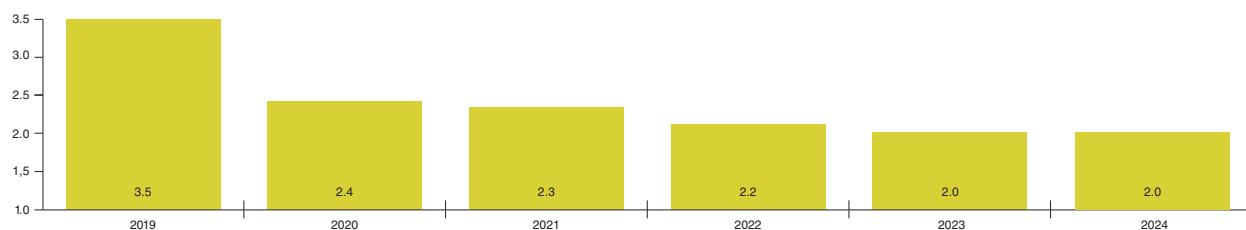
Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
Monumentale waarde van grafmonumenten en groene omgeving versterken door kwaliteitsimpuls in beheer.	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000

4.5 Onze inwoners zijn hoger opgeleid, hebben toegang tot beter onderwijs, wat beter aansluit op de arbeidsmarkt.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Minder vroegtijdige schoolverlaters

Bron: Waarstaatjegemeente.nl. Percentage vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (VO en MBO).

Wat gaan we ervoor doen?

- 4.5.1 We organiseren voorlichting en lessen bij het ROC voor jongeren en hun ouders op scholen over het betalen van het school- en boekengeld.
- 4.5.2 Methodische aanpak schoolverzuim wordt uitgevoerd.
- 4.5.3 Doorlopende lijn in aanpak jongvolwassenen 16-27 jaar, onder andere met de aanpak Jeugd Werkt!
- 4.5.4 Om de kwaliteit van het onderwijs te stimuleren, dragen we bij aan de pilot van Scholen aan zee met betrekking tot verbreden en verlengen schooldag

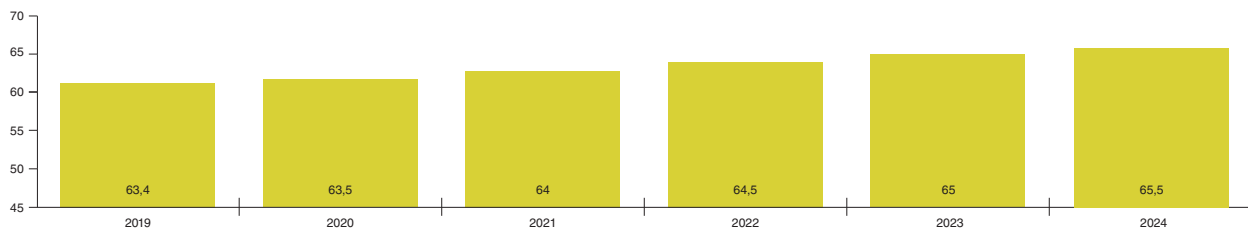
Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
Subsidie voor vier schooljaren voor Scholen aan Zee om het werken met leerlinglounges op de locaties beroepsonderwijs en lyceum, in het kader van een verlengde en verbrede schooldag, te stimuleren.	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 73.000

4.6 Onze inwoners sporten en bewegen meer door betere samenwerking tussen sportclubs en optimaler gebruik van sportterreinen.

Hoe gaan we meten of we dit doel bereiken?

Aantal inwoners op de Nederlandse Norm Gezond Bewegen

Bron: Kenniscentrum sport. Percentage van alle inwoners in Den Helder die vijf dagen per week 30 minuten matig intensieve lichaamsbeweging hebben.

Wat gaan we ervoor doen?

- 4.6.1 We evalueren in 2021 het subsidie- en tarievenbeleid sport. En passen het eventueel aan.
- 4.6.2 Bij de inrichting van de openbare ruimte streven we naar behoud en uitbreiding van de beweegvriendelijke omgeving. We breiden routenetwerken uit en stimuleren sportieve evenementen.
- 4.6.3 Verenigingen stimuleren, faciliteren en ondersteunen bij het verduurzamen van hun accommodaties.
- 4.6.4 In 2021 optimalisering van het benutten van de Rijksregeling Brede regeling combinatiefunctionarissen voor het onderwijs en buurtsportcoaches.

Ruimtevragers

Wat	2021	2022	2023	2024
In het beleidskader Sport zijn diverse ruimtevragers aangekondigd. Het gevraagde budget wordt niet geheel meegenomen in deze Kadernota om de komende maanden zoveel mogelijk ruimte te houden met het oog op een eventueel wijzigend financieel perspectief.	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
De maatregelen op aanpak overgewicht is hierboven opgenomen bij het programma Zorgzame gemeente				
Om een extra bijdrage uit de Rijksregeling Brede Regeling Combinatiefuncties te krijgen voor buurtsportcoaches is cofinanciering nodig. De middelen worden als subsidie uitgekeerd aan de organisaties.				
Het Heersdiep heeft diverse vraagstukken om onderhoud en beheer op orde te krijgen. Voor het huidige personeel (waaronder veel vrijwilligers) is deze opgave te groot. Met de inzet van een transitieadviseur in 2020 en 2021 kan de stabiliteit in de bedrijfsvoering in relatie tot het vastgoed worden geborgd.	€ 100.000			

Overige ruimtevragers programma Leefbare gemeente (niet direct verbonden aan doelstellingen)

Wat	2021	2022	2023	2024
Het omgevingsplan bevat bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet de toedeling van functies aan locaties en alle andere regelgeving over de fysieke leefomgeving voor de gehele gemeente. Het is de opvolger van de huidige bestemmingsplannen en diverse (onderdelen van) verordeningen. Om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen worden bestemmingsplannen actueel gehouden en gevormd naar de ambities en mogelijkheden van de nieuwe wet. Voor deze transitiefase is extra menskracht nodig.	€ 85.000	€ 85.000		

Verbonden partij(en)

Gemeentelijke bijdragen verbonden partijen	Begroot 2021
Per taakveld	
Afval	Cocensus € 198.791
Begraafplaatsen en crematoria	Cocensus € 6.851
Crisisbeheersing en brandweer	Veiligheidsregio € 3.919.211
Milieubeheer	RUD € 900.705
Riolering	Cocensus € 76.222

BBV verplichte indicatoren

BBV verplichte indicatoren	Basisjaar	Basis	Real.	NL	2021	2022	2023	2024
			2019					
Verwijzingen Halt: Aantal per 10.000 jongeren	2019	328	211	132	132	132	132	
Winkeldiefstallen: Aantal per 1.000 inwoners	2019	2,8	2,8	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1
Geweldsmisdrijven: Aantal per 1.000 inwoners	2019	7,4	7,7	4,9	7,7	7,7	7,7	7,7
Diefstallen uit woning: Aantal per 1.000 inwoners	2019	1,3	1,3	2,5	1,8	1,8	1,8	1,8
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte), aantal per 1.000 inwoners	2019	10,7	10,5	5,8	9,3	9,3	9,3	9,3
Absoluut verzuim: aantal per 1.000 leerlingen	2017	1	0	1,8	4	4	4	4
Relatief verzuim: aantal per 1.000 leerlingen	2019	73	61	23	67	65	65	65
% vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (VO + MBO)	2018	0,94	3,5	1,9	1,5	1,4	1,4	1,4
% niet-sporters	2016	0,554	55,4	48,7	55,4	55,4	55,4	55,4
Omvang huishoudelijk restafval in kg/inwoner	2019	209		172	271	271	271	271
				(2018)				
Hernieuwbare elektriciteit %	2018	2	3,9	18,5	2,5	2,5	2,5	2,5

BBV = Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Cijfers 2019 (basis) zijn afkomstig uit de programmarekening 2019.

Realisatie 2019 is afkomstig van www.waarstaatjegemeente.nl.

Wat gaat het kosten?

Programma 4 Leefbare gemeente	Bedragen (x € 1.000)					
	Rekening 2019	2020	2021	Begroting 2022	2023	2024
Totaal lasten	52.374	56.980	54.111	53.511	53.398	53.334
Totaal baten	-21.753	-20.271	-20.316	-20.011	-19.931	-19.905
Saldo van baten en lasten	30.621	36.709	33.795	33.501	33.466	33.429
Totaal toevoegingen reserves	495	5.744	120	120	120	120
Totaal onttrekkingen reserves	-2.835	-12.137	-1.694	-542	-542	-542
Geraamd resultaat	28.281	30.316	32.220	33.078	33.044	33.007
Incidentele baten en lasten (saldo)			-516	-145	-145	-197
Structureel begrotingssaldo	28.281	30.316	32.736	33.223	33.189	33.204

3 - Financiële begroting

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk besteden wij aandacht aan een aantal financiële aspecten van de begroting. Als eerste staan we stil bij de ontwikkeling en samenstelling van de algemene middelen. Vervolgens lichten we de ontwikkeling van het geraamde saldo naar 2024 toe. Daarna volgt een onderdeel met daarin opgenomen de meerjarige balansen; deze zijn voorgeschreven door het Bbv. Daarnaast is de toelichting op 'Wat gaat het kosten?' in dit hoofdstuk opgenomen. Bij de programma's zijn de tabellen met de financiële informatie over 'Wat gaat het kosten?' vermeld. Tot slot zijn de technische uitgangspunten opgenomen, die gebruikt zijn voor het actualiseren van de begroting.

Als basis voor de begroting dient de vastgestelde Kadernota 2021-2024. In de begroting is aanvullend de meicirculaire 2020 opgenomen en daarnaast een aantal aanvullende mutaties als:

- de indexering van salarissen en andere kosten;
- de aanpassing van de kapitaallasten;
- overige mutaties als hogere dividenden en overige autonome aanpassingen die zich na de Kadernota nog hebben voorgedaan.

De financiële vertaling van deze punten geeft het volgende beeld (- is nadelig; + is voordelig)

(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Toelichting: Stand MJB 2021-2024; Kadernota 2021-2024	-5.253	-2.549	-1.212	-1.710
AF: Dekking algemene reserve, incidentele mutaties Kadernota	1.112	290	0	0
1 Aanpassing dekking algemene reserve	55	55	0	0
2 Af: Dekking coalitieakkoord	600	499	439	439
Af: Dekking Financiering	500	500	500	500
3 Af: Dekking Stabiliteitsfonds	864	977	827	827
Stand Kadernota 2021-2024	-2.122	-228	554	56
<i>Nagekomen autonome mutaties</i>				
4 Aanpassing ramingen KN gemeenschappelijke regelingen	575	750	750	750
5 Aanpassing mutatie KN huisvesting Kerkgracht	180	368	-651	5
6 Algemene uitkering, actuele raming cf meicirculaire	-81	374	-123	536
7 Personeelskosten	-913	-747	-669	-552
8 Actualisering staat van investeringen	-365	-430	1.261	581
9 Extra opname stelpost kapitaallasten	175	175	175	175
10 Financiering	249	319	24	313
11 Indexering	-173	-163	-167	-167
12 Besparing bedrijfsvoeringskosten	349	349	250	250
13 Overige geringe mutaties	61	75	-73	-87
14 Beschermd wonen	920	851	851	851
15 BUIG	-989	-1.034	-738	-584
16 Wet inburgering	-82	-183	-202	-202
17 Actualisatie overige budgetten sociaal domein	-240	-515	-485	-485
Totaal nagekomen mutaties	-335	186	203	1.382
<i>Dekkingsvoorstellen:</i>				
18 Inzet stelpost onvoorzien	50	50	50	50
Totaal dekkingsvoorstellen nieuw:	50	50	50	50
Saldo MJB 2021-2024, programmabegroting 2021	-2.406	8	807	1.489

Toelichting:

- 1 De dekking uit de algemene reserve is aangepast. Twee posten zijn in de Kadernota als structureel opgenomen in plaats van incidenteel.
- 2 De dekking wijkt iets af van de gegevens in de Kadernota, er is in de begroting rekening gehouden met de actuele ramingen.
- 3 De dekking wijkt iets af van de gegevens in de Kadernota, er is rekening gehouden met de actuele berekeningen voor de algemene uitkering, conform de meicirculaire 2020.
- 4 De ramingen van de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen stonden niet in alle gevallen juist in de meerjarenraming. Deze zijn met deze mutaties geactualiseerd. Daaruit blijkt een aanmerkelijk voordeel.
- 5 Bij de Kadernota zijn de budgetten voor de huisvesting Kerkgracht geactualiseerd in het licht van het feit dat de nieuwe huisvesting in 2024 in gebruik wordt genomen in plaats van in 2023. In 2023 geeft dat incidenteel een positief effect. Met de huisvestingsbudgetten hangen mutaties in bestemmingsreserves samen. Ook die zijn nu aangepast en geven een lichte verschuiving tussen de jaren weer.
- 6 Bij de raming van de algemene uitkering is rekening gehouden met de uitkomsten van de meicirculaire 2020, inclusief de verwerking van de dekking stabilisatiefonds en verwerking van het geprognosticeerde nadeel binnen de algemene uitkering op 'Beschermd wonen'. Zie ook toelichting bij nr. 14.
- 7 Bij de salarisraming is rekening gehouden met de in de Kadernota opgenomen index en is de bij de Kadernota opgenomen raming voor periodieken verwerkt. Tevens is rekening gehouden met de afwikkeling van eerder opgenomen stelposten. De extra kosten voor de personeelskosten worden in principe goedge maakt door de stijging van de algemene uitkering.
- 8 Jaarlijks wordt de staat van investeringen geactualiseerd, mede naar aanleiding van de realisatie vorig jaar. Daarnaast zijn de bij de Kadernota opgenomen investeringen verwerkt en is rekening gehouden met de afwikkeling van eerder opgenomen stelposten.
- 9 Jaarlijks blijkt dat in de begroting voorgenomen investeringen niet of niet volledig kunnen worden gerealiseerd in het jaar van opname op het investeringsplan. In de begroting wordt daarvoor een stelpost opgenomen die deze lagere kapitaallasten voor een deel al corrigeert. Gebleken is dat deze stelpost thans met een bedrag kan worden verhoogd.
- 10 Betreft een actualisering van de financieringspositie en daaruit blijkt een te realiseren voordeel op de rentebaten.
- 11 Dit betreft de mutatie als gevolg van de in de Kadernota opgenomen uitgangspunten voor indexaties van op leveranties derden, subsidies en belastingen & heffingen.
- 12 Dit betreft concrete besparingen op facilitaire huisvestingslasten (in 2021 en 2022) en overige facilitaire kosten.
- 13 Dit betreft overige mutaties waarbij het totaal effect per jaar kleiner dan € 100.000 is.
- 14 In 2021 is er een uitname uit het budget Beschermd wonen in verband met de overgang naar de Wlz. De verlaging van de inkomsten is opgenomen in de berekening van de algemene uitkering. Aan de lastenkant is per saldo ook een verlaging van het budget als gevolg van de Wlz aan de orde. Daarnaast gaan de eigen bijdragen omlaag. Het tekort op Beschermd wonen wordt gedekt uit de reserve Beschermd wonen.
- 15 Als gevolg van de coronacrisis is een stijging in de uitkeringen niet denkbeeldig. Daartegenover verwachten we echter een hogere ontvangst via de BUIG-uitkering. De BUIG uitkering zonder coronaverrekening valt, conform het nader voorlopig budget, lager uit dan waarmee vooraf rekening gehouden in de begroting. Dit zorgt voor een nadeel. In verband met grote fluctuaties binnen ons aandeel van het macrobudget hebben we 50% van de bijstelling meegenomen.
- 16 In 2021 gaat de nieuwe Wet inburgering van start. Voor de uitvoering daarvan hebben we een budget begroot van € 83.000. Hiervoor ontvangen we een vergoeding van het Rijk. Deze is meegenomen in de berekening van de algemene uitkering.
- 17 De budgetten binnen het sociaal domein zijn geactualiseerd. Daaruit is gebleken dat per saldo nog extra lasten aan de orde zijn. Tevens is rekening gehouden met te realiseren besparingen op enkele subsidiebudgetten.
- 18 De stelpost onvoorzien kan worden verlaagd. Er blijft een stelpost over conform de verplichting in de BBV.

3.2 Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen moeten volgens het BBV afzonderlijk worden toegelicht, maar hangen samen met verschillende programma's. Met een omvang van ongeveer € 131,3 miljoen beslaat dit onderdeel ruim meer dan de helft van de totale baten van de gemeente. Deze algemene middelen zijn vrij om in te zetten en worden gebruikt om de publieke taken te bekostigen die niet met andere specifieke middelen (eigen bijdragen, doeluitkeringen) worden bekostigd in de programma's. In deze paragraaf lichten we de algemene dekkingsmiddelen toe. Het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen geeft het volgende beeld:

Algemene dekkingsmiddelen		Realisatie	Begroting	Begroting
Bedragen (x € 1.000)		2019	2020	2021
Lokale heffingen	Lasten	686	655	664
	Baten	-13.806	-14.055	-14.423
Algemene uitkering	Lasten		2.500	
	Baten	-95.514	-100.291	-101.015
Deelfonds Sociaal Domein	Lasten			
	Baten	-20.710	-20.330	-17.668
Opbrengst deelnemingen	Lasten	88	70	70
	Baten	-1.365	-1.058	-1.058
Saldo financiering functie	Lasten	-265	104	-750
	Baten			
Saldo van baten en lasten		-130.887	-132.405	-134.179
Toevoegingen reserves		1.748		8.177
Onttrekkingen reserves		-2.745		-8.481
Geraamde resultaat		-131.883	-132.405	-134.483

Toelichting

Lokale heffingen (€ 359.000 gesaldeerd voordelig effect ten opzichte van 2020)

De lokale heffingen bestaan uit de onroerende zaakbelasting en de precariobelasting. Op de heffingen is een inflatiecorrectie van 2,30% toegepast in overeenstemming met de technische uitgangspunten van de begroting. Dit zorgt voor een stijging van de baten met een bedrag van € 324.000. Vanwege de omvang van de onroerende zaakbelasting vindt daar de grootste stijging plaats. Tevens is door areaal-uitbreiding de opbrengsten op de OZB verhoogd met € 44.000. Daarnaast stijgen de invorderingskosten licht met € 9.000.

Algemene uitkering (€ 3.224.000 hogere baten ten opzichte van 2020)

Het uitgangspunt bij de begroting is de meicirculaire. De provinciale toezichthouders hanteren als uitgangspunt voor de begroting de meicirculaire als bron voor de beoordeling van de verwerking van de uitkering Gemeentefonds. Ten opzichte van de begroting 2020 stijgt de algemene uitkering met € 3,2 mln. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De omvang van het gemeentefonds is voor 2021 ten opzichte van 2020 gegroeid. Dit komt onder andere door het zogeheten accres (de algemene ontwikkelingen vanuit het Rijk), maar ook actualisatie van de verschillende maatstaven. Maar ook is in de meicirculaire het accres voor de 2020 en 2021 bevroren. Dit geldt ook voor het plafond van de BTW compensatiefonds. De overheid behoudt nog wel de mogelijkheid om aanpassing door te voeren, wanneer er sprake is van grote afwijkingen of onvoorziene omstandigheden. De totale stijging van de omvang is € 3,8 miljoen.
- Bij de integratie- en decentralisatieuitkeringen zijn ten opzichte van 2020 ook verschillende ontwikkelingen. Een aantal specifieke uitkeringen lopen maar tot en met 2020. Dit zorgt er voornamelijk voor dat het totaal van de integratie- en decentralisatieuitkering in de meicirculaire lager uitvallen dan 2020. De totale daling van de integratie- en decentralisatieuitkeringen is € 0,5 miljoen.

(Integratie-uitkering) Sociaal Domein (€ 2.662.000 lager baten ten opzichte van 2020)

De daling van de integratie-uitkering Sociaal Domein in 2021 is voornamelijk te wijten aan een uitname uit het onderdeel Beschermd Wonen. Er is sprake van een uitname van ongeveer € 2,8 miljoen vanwege overdracht van taken inzake de Wlz. Bij het onderdeel Voogdij/18+ is er ook sprake van een daling (€ 0,4 miljoen) vanwege actuele gegevens op basis waarvan de verdeling per gemeente wordt berekend. Daarnaast vinden er nog voordelige mutaties plaats in het kader van de loon- en prijscompensatie op de drie onderdelen binnen de integratie-uitkering.

Saldo financieringsfunctie (€ 854.000 hogere baten ten opzichte van 2020)

Elk jaar met de begroting maken wij een nieuwe berekening van de rente-omslag, zie voor de berekening de paragraaf Financiering. Bij deze berekening moeten wij rekening houden met onze (verwachte) rentelasten en bekende rentebaten. Deze rentebaten zijn onder andere afkomstig uit de grondexploitatie en de doorlening van onze geldleningen. Uit de rentebaten en -lasten volgt een saldo. Dit saldo moet dan gedekt worden door onze investeringen. Door de reguliere aflossingen van onze geldleningen, daalt onze rentelasten ten opzichte van vorig jaar. Uit de berekening van de rente-omslag is geen wijziging gekomen van ons rentepercentage, deze blijft gehandhaafd op 1%. Echter doordat de omvang van de investeringen groter is dan vorig jaar stijgt de dekking van de rentelasten fors. Daar staat tegenover dat de rentebaten vanuit de grondexploitatie licht is gedaald. Per saldo levert dit een voordeel van € 354.000 op. Vanuit de Kadernota 2021-2024 is aanvullend rekening gehouden met een voordeel van € 500.000 naar aanleiding van de herstructurering van onze leningenportefeuille.

Reserves

Toevoeging aan reserves (€ 8.177.000 hogere toevoeging ten opzichte van 2020)

Voor 2021 wordt met deze begroting voorgesteld het saldo van de reserve Sociaal Domein volledig over te hevelen naar de Algemene reserve. Dit zorgt voor een toevoeging van € 8.177.000 aan de Algemene reserve.

Onttrekking van reserves (€ 8.481.000 hogere onttrekking ten opzichte van 2020)

In 2021 vindt dus een hogere onttrekking van € 8.177.000 plaats uit de reserve Sociaal Domein, zijnde het volledige saldo. Zoals reeds hierboven beschreven, gaat dit saldo over naar de Algemene reserve. Tevens vindt in 2021 een onttrekking van € 304.000 plaats uit de reserve Stabilisatie algemene uitkering, vanwege het fluctuerende karakter van de Algemene uitkering. Door middel van deze reserve willen wij de grote schokken van de Algemene uitkering zoveel mogelijk dempen.

3.3 Overhead

De systematiek van overhead houdt in dat alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces onder overhead vallen. Deze overheadkosten mogen op grond van het Bbv niet worden doorberekend aan de verschillende programma's. Uitzonderingen zijn:

- grondexploitaties;
- investeringen;
- (subsidie) projecten.

De doorbelastingen hiervan moeten als een aftrekpost worden opgenomen onder het onderdeel overhead. Het resterende saldo op de overheadkosten moet afzonderlijk zichtbaar gemaakt worden zoals in onderstaand "Overzicht van de begrote baten en lasten 2021". De programma's zijn daarmee geschoond van overheadkosten.

Concreet komt het erop neer dat van de € 27,9 miljoen aan overheadkosten ongeveer € 1,7 miljoen aan deze uitzonderingen kunnen worden doorberekend. Dit resulteert in een saldo van € 26,2 miljoen op het taakveld Ondersteuning organisatie (kosten overhead).

Voor de tarieven en leges moet apart een opslagpercentage voor de overhead worden berekend. In de paragraaf Lokale heffingen wordt de kostendekkendheid van de verschillende tarieven en leges, rekening houdend met de opslagpercentage overhead, aangetoond. De kosten van overhead zijn onder andere:

- ICT;
- Huisvestingslasten;
- Personele kosten;
- Juridische kosten.

Ten opzichte van het begrotingsjaar 2020 zijn de overheadkosten met € 0,6 miljoen gestegen. Deze stijging komt voornamelijk voor rekening van de volgende onderdelen:

Personele lasten

- Ten opzichte van de begroting 2020 is een lichte daling van de salarislasten betrekking hebbende op overhead zichtbaar. De salarislasten stijgen vanuit onder andere door de CAO-ontwikkelingen. Echter hier staat een hogere doorbelasting tegenover, per saldo dalen de salarislasten die op de overhead achterblijven met € 0,1 miljoen.

Overige goederen en diensten

- Bij de goederen en diensten is vanuit de technische uitgangspunten ook gewerkt met een procentuele verhoging op de inkoop van goederen en diensten. Daarnaast is sprake van incidentele budgetten in 2021 die niet in 2020 voorkomen, zoals die in de Kadernota 2021-2024 zijn opgenomen. Per saldo is sprake van een stijging van € 0,7 miljoen van de kosten van overige goederen en diensten.

Overzicht baten en lasten

2021	Baten	Lasten	Saldo
Programma 1 Bestuurlijke vernieuwing	-5.915	9.352	3.436
Programma 2 Zorgzame gemeente	-30.265	101.708	71.443
Programma 3 Vitale gemeente	-6.440	12.490	6.050
Programma 4 Leefbare gemeente	-20.316	54.111	33.795
Algemene dekkingsmiddelen	-134.164	-15	-134.179
Overhead	-1.680	27.903	26.224
Heffing VPB			
Bedrag onvoorzien		-370	-370
Saldo van baten en lasten	-198.780	205.179	6.398

Toevoeging reserves:

Programma 1 Bestuurlijke vernieuwing			
Programma 2 Zorgzame gemeente			
Programma 3 Vitale gemeente		732	732
Programma 4 Leefbare gemeente		120	120
Algemene dekkingsmiddelen		8.177	8.177
Overhead		139	139

Onttrekking reserves:

Programma 1 Bestuurlijke vernieuwing	-820		-820
Programma 2 Zorgzame gemeente	-1.161		-1.161
Programma 3 Vitale gemeente	-777		-777
Programma 4 Leefbare gemeente	-1.694		-1.694
Algemene dekkingsmiddelen	-8.481		-8.481
Overhead	-227		-227

Resultaat	-211.941	214.347	2.406
------------------	-----------------	----------------	--------------

De ontwikkelingen op de programma's wordt bij het onderdeel 3.9 Wat gaat het kosten? toegelicht. De ontwikkeling van de algemene dekkingsmiddelen is hierboven toegelicht.

3.4 Meerjarenbegroting

Totaal	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
<i>Bedragen (x € 1.000)</i>	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	197.184	215.216	205.179	203.892	200.633	199.903
Baten	-197.541	-204.285	-198.780	-201.116	-199.942	-200.303
Saldo van baten en lasten	-357	10.931	6.398	2.776	691	-400
Toevoegingen reserves	10.553	18.292	9.169	887	525	308
Onttrekkingen reserves	-15.398	-23.665	-13.161	-3.671	-2.023	-1.396
Geraamde resultaat	-5.202	5.557	2.406	-8	-807	-1.489
Incidentele baten en lasten (saldo)			1.688	1.713	994	-9
Structureel begrotingssaldo	-5.202	5.557	718	-1.720	-1.801	-1.479

De (meerjaren)begroting is met inachtneming van de technische uitgangspunten, de gegevens in de Kadernota 2021-2024 en overige autonome ontwikkelingen en ten slotte ontwikkelingen uit de algemene uitkering samengesteld.

3.5 Vennootschapsbelasting

Inmiddels hebben wij voor de jaren 2016, 2017 en 2018 een zogeheten nihil aangifte ingediend voor de Vennootschapsbelasting. De aangifte over 2019 moet vóór 1 november 2020 door de Belastingdienst zijn ontvangen.

In 2019 heeft de Belastingdienst het standpunt ingenomen dat de vergoedingen die een gemeente ontvangt voor de inzameling van reststromen (textiel, plastic, oud ijzer, papier etc.) een fiscaal belaste activiteit is. Dit heeft (relatief geringe) gevolgen voor zowel de reeds ingediende aangiften als de toekomstig verschuldigde belasting. De verwachting is dat er (mede) als gevolg hiervan een bedrag aan vennootschapsbelasting is verschuldigd van ongeveer € 1.000 per jaar. Op het moment van het opstellen van deze begroting hebben wij nog geen verzoek van de Belastingdienst ontvangen om onze aangifte van de afgelopen jaren te wijzigen.

Recent is duidelijk geworden dat de Belastingdienst van mening is dat de opbrengsten van reclameconcessies belast zijn met vennootschapsbelasting. De Belastingdienst vindt dat sprake is van een onderneming. Gemeenten daarentegen vinden dat sprake is van normaal vermogensbeheer. Dat laatste blijft buiten de heffing van vennootschapsbelasting. Over dit standpunt is nog geen overeenstemming gekomen. Vooralnog houden wij het op normaal vermogensbeheer.

3.6 Onvoorzien

Het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) verplicht gemeenten een post onvoorzien op te nemen. Deze post is bedoeld om onvoorziene ontwikkelingen op te kunnen vangen. Omdat in de praktijk deze post niet wordt ingezet hebben we die verlaagd van € 55.000 naar € 5.000 vanaf 2021.

3.7 Geprognostiseerde balansen

Conform de wijzigingen vanuit het Bbv zijn wij verplicht om een geprognosticeerde begin- en eindbalans voor het begrotingsjaar en de drie jaren volgend op het begrotingsjaar op te nemen. Op deze manier kan de raad meer inzicht krijgen in de ontwikkeling van het EMU-saldo, de solvabiliteit en liquiditeit van de gemeente in een meerjarig perspectief. Als afgeleide hiervan ook in de ontwikkeling vanonder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte.

Geprognostiseerde balans

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Activa						
Immateriële vaste activa	849.036	13.318.273	16.593.706	19.280.539	20.729.371	21.173.204
Materiële vaste activa	104.217.995	135.213.476	135.257.126	137.720.565	133.566.504	130.080.544
Financiële vaste activa	76.018.050	63.263.113	60.334.385	57.348.819	54.304.229	51.198.331
Totaal vaste activa	181.085.080	211.794.862	212.185.217	214.349.923	208.600.104	202.452.079
Onderhanden werk	11.242.319	9.149.417	7.653.663	4.748.143	5.663.312	3.352.606
Overige voorraden	27.887	27.887	27.887	27.887	27.887	27.887
Vorderingen	18.380.907	18.380.907	18.380.907	18.380.907	18.380.907	18.380.907
Liquide middelen	13.319.061	0	0	0	0	0
Overlopende activa	6.144.891	6.144.891	6.144.891	6.144.891	6.144.891	6.144.891
Totaal vlottende activa	49.115.065	33.703.102	32.207.348	29.301.828	30.216.996	27.906.291
Totaal activa	230.200.145	245.497.964	244.392.565	243.651.750	238.817.101	230.358.370
Passiva						
Algemene reserve	19.236.117	15.603.880	15.431.874	12.370.505	12.108.019	12.645.028
Bestemmingsreserve	37.636.368	41.401.050	32.023.701	29.895.569	28.667.999	27.849.523
Resultaat jaarrekening	5.202.094	-5.557.296	-2.406.369	7.513	807.009	1.488.548
Voorzieningen	12.985.300	13.115.971	13.207.503	13.502.310	13.886.597	14.296.995
Onderhandse leningen	109.603.712	94.785.519	89.911.094	84.978.344	79.985.083	74.929.029
Vaste schulden	100.412	100.412	100.412	100.412	100.412	100.412
Totaal vaste passiva	184.764.003	159.449.535	148.268.215	140.854.654	135.555.119	131.309.534
Liquide middelen	585.270	41.197.558	51.273.479	57.946.225	58.411.111	54.197.964
Kortlopende schulden	16.890.630	16.890.630	16.890.630	16.890.630	16.890.630	16.890.630
Overlopende passiva	27.960.241	27.960.241	27.960.241	27.960.241	27.960.241	27.960.241
Totaal vlottende passiva	45.436.142	86.048.429	96.124.350	102.797.097	103.261.982	99.048.836
Totaal passiva	230.200.145	245.497.964	244.392.565	243.651.750	238.817.101	230.358.370

Het EMU-saldo wordt in de begroting in de financieringsparagraaf vermeld en nader toegelicht. In dit overzicht worden begroting 2019, 2020 en meerjarenbegroting 2020 behandeld. In het kader van het Bbv is het ook verplicht om de overige jaren te benoemen, dat ziet er als volgt uit:

- 2020: € 1.421
- 2021: -/ € 8.129
- 2022: -/ € 4.746
- 2023: € 1.484
- 2024: € 6.158

Voor 2021 daalt het EMU-saldo ten opzichte van 2020. Bij 2022 is er nog steeds sprake van een nadelig saldo, maar minder hoog dan in 2021. Het herstel zet zich dan in. Vanaf 2023 wordt het EMU-saldo positief. Dit beeld past ook bij de ontwikkelingen van het begrotingssaldo.

3.8 Technische uitgangspunten

Voor de begroting 2021 is bij de Kadernota voorgesteld van de volgende loon- en prijsontwikkelingen uit te gaan:

Loonontwikkeling	2,60%
Prijsontwikkeling	2,00%
Gemeenschappelijke regelingen	2,33%
Gesubsidieerde instellingen	2,48%
Gemeentelijke heffingen (m.u.v. rioolheffing)	2,30%

3.9 Wat gaat het kosten?

De toelichting op de belangrijkste financiële verschillen per programma wordt gegeven inzake de voorliggende begroting 2021, ten opzichte van de jaarschijf 2021, zoals opgenomen in de meerjarenraming bij de begroting 2020.

Daar waar sprake is van materieel belang, wordt ook het verschil ten opzichte van de begroting 2020 toegelicht. De belangrijkste aanvullende autonome ontwikkelingen, die na de Kadernota aan de orde zijn gekomen, zijn tevens op hoofdlijnen toegelicht in hoofdstuk 3.1. Financiële begroting.

Programma 1 - Bestuurlijke vernieuwing

Wat gaat het kosten?				Bedragen (x € 1.000)		
Programma 1	Rekening	Begroting				
Bestuurlijke vernieuwing	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	34.033	40.004	36.870	36.096	35.787	35.250
Totaal baten	-139.641	-142.802	-141.758	-143.086	-143.654	-144.201
Saldo van baten en lasten	-105.608	-102.798	-104.889	-106.990	-107.867	-108.951
Totaal toevoegingen reserves	1.748	7.451	8.316	130	22	0
Totaal onttrekkingen reserves	-4.551	-5.318	-9.528	-1.820	-807	-181
Geraamd resultaat	-108.411	-100.665	-106.101	-108.680	-108.652	-109.132
Incidentele baten en lasten (saldo)			1.466	1.480	756	0
Structureel begrotingssaldo	-108.411	-100.665	-107.567	-110.161	-109.408	-109.132

Tabel "Investeringsen"

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021
Economisch	
Huisvesting Willemsoord 66 en 72	3.950
Meubilair	40
Netwerk	100
Noodstroomvoorziening	20
Servers en storage	100
Software	0
Tractiemiddelen	121
MER ruimte	1.200
IVA	
Bijdrage activa Willemsoord BV	2.250
	7.781

Tabel "Reserves"

Naam	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021
Algemene reserve	8.177	425
Res.Sociaal Domein		8.177
Totaal Algemene reserve	8.177	8.602
Nieuwbouw stadhuis	139	
Helders perspectief		420
Totaal Beleidsprioriteiten	139	420
Stabilisatiefonds Algemene Uitkering		304
Totaal Egalisatiereserves		304
Kerkgracht kap lasten		188
Serverruimte kap lasten		14
Totaal Technische reserve		202
Totaal Alle Reserves	8.316	9.528

Toelichting "Wat gaat het kosten?"

Toelichting programma Bestuurlijke vernieuwing

Lasten

De lasten in 2021 binnen dit programma stijgen door bij de Kadernota 2021-2024 opgenomen ruimtevragers van in totaal € 1.070.000. Dat zijn binnen dit programma:

- € 900.000 voor inzet van extra personeel om de (investerings)opgaven van de gemeente Den Helder mogelijk te maken;
- € 20.000 voor burgerparticipatie c.q. de gemeentepelerapp;
- € 50.000 extra externe inzet van deskundigheid om soms tegenstrijdige belangen met elkaar te verenigen en daartoe ruimte in wet en regelgeving te vinden;
- € 40.000 voor het toegankelijk maken van stembureaus voor kiezers met een beperking;
- € 60.000 voor de wens van het presidium de Ideeënmarkt mogelijk te maken.

Verder is rekening gehouden met een bedrag voor indexatie voor inkopen van € 52.000.

De personeelskosten zijn aangepast conform de laatste afgesloten CAO. Totaal € 1,1 miljoen extra kosten, bestaande uit salarissen en overige personeelskosten. Deze extra kosten worden voor een belangrijk deel 'goedgemaakt' door een stijging van de algemene uitkering.

De verwachte financieringskosten dalen, mede als gevolg van de lage rentestand met € 873.000. De herfinanciering wordt in het najaar aan de raad voorgelegd.

Er is rekening gehouden met de verlaging van het restantbudget 'ruimtevragers coalitieakkoord' van € 566.000

Baten

De Algemene uitkering uit het gemeentefonds, is gestegen met € 3,1 miljoen. Het grootste deel daarvan is bestemd voor het sociaal domein. (€ 2,7 miljoen). Er is € 304.000 vanuit het ingestelde stabilisatiefonds als bate in 2021 opgenomen.

De OZB opbrengst stijgt met € 323.000 als gevolg van de toegepaste index (inflatie) op belastingen/heffingen. Daarnaast wordt daardoor ook een extra opbrengst voor overige heffingen voorzien als gevolg van dezelfde index van € 56.000.

Overzicht mutaties reserve programma Bestuurlijke vernieuwing:

Onttrekkingen reserve programma Bestuurlijke vernieuwing

Onderwerp	Bedrag	Toelichting
Algemene reserve		
Gastheren en dames	300.000	Programmabegroting 2020
Beschermingstafel	25.000	Programmabegroting 2020
Toegankelijkheid stembureaus	40.000	Kadernota 2021 - 2024
Ondersteuning 'kleinere' maatschappelijke initiatieven	60.000	Kadernota 2021 - 2024
<i>Totaal</i>	<i>425.000</i>	

Reserve Sociaal Domein

Overheveling saldo naar AR	8.177.000	Programmabegroting 2020
----------------------------	-----------	-------------------------

Reserve Hielders perspectief

Onttrekking jaarschijf 2021	420.000	Voortvloeiende uit raadsbesluit 3-2-2020
-----------------------------	---------	--

Stabilisatiefonds algemene uitkering

Onttrekking 2021	304.000	Egalisatie van de algeme uitkering
------------------	---------	------------------------------------

Kapitaalegalisatiereserves

Kerkgracht	188.000	Betreft dekking van kapitaallasten invest.
Serverruimte	14.000	Betreft dekking van kapitaallasten invest.
Totaal	202.000	

Toevoeging reserves programma bestuurlijke vernieuwing

Algemene reserve

Overheveling saldo reserve sociaal domein	8.177.000	Programmabegroting 2020
---	-----------	-------------------------

Nieuwbouw stadhuis

Dotatie reserve nieuwbouw stadhuis, raadsbesluit 25-02-2019	139.000	Programmabegroting 2020
---	---------	-------------------------

Programma 2 - Zorgzame gemeente

Tabel "Wat gaat het kosten?"

Bedragen (x € 1.000)

Programma 2	Rekening	Begroting				
Zorgzame gemeente	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal lasten	99.566	101.318	101.708	100.681	99.689	99.339
Totaal baten	-27.777	-27.292	-30.265	-30.479	-30.852	-30.656
Saldo van baten en lasten	71.789	74.026	71.443	70.201	68.837	68.683
Totaal toevoegingen reserves	2.397	585	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves	-1.168	-2.225	-1.161	-586	-286	-286
Geraamd resultaat	73.018	72.387	70.282	69.615	68.551	68.397
Incidentele baten en lasten (saldo)			178	-10	0	0
Structureel begrotingssaldo	73.018	72.387	70.104	69.625	68.551	68.397

Tabel "Reserves"

Naam	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021
Algemene reserve		805
Totaal Algemene reserve		805
Beschermd wonen		356
Totaal Buffer voor risico's		356
Totaal Alle Reserves		1.161

Toelichting "Wat gaat het kosten?"

Toelichting programma Zorgzame gemeente

Lasten

De lasten in 2021 binnen dit programma stijgen door bij de Kadernota 2021-2024 opgenomen ruimtevragers van in totaal € 120.000. Dat zijn binnen dit programma:

- € 100.000 voor een subsidiebijdrage voor het Centrum Financieel Fit (2 jaar)
- € 20.000 voor een integrale inzet voorkomen overgewicht bij jeugd (2 jaar)

In de Kadernota is verder rekening gehouden met € 600.000 voor hogere kosten Jeugdhulp en € 400.000 voor hogere kosten huishoudelijke hulp en begeleiding in het kader van de Wmo. Bij de kostenstijging is ook rekening gehouden met besparingen door de invoering van de eigen bijdrage voor het individuele vervoer.

De budgetten voor de gemeenschappelijke regelingen GGD en GrGA zijn geactualiseerd op basis van de ingediende begrotingen. Voor de begroting van Den Helder levert dit een voordeel op van € 198.000.

Na de vaststelling van de Kadernota zijn nog een aantal ontwikkelingen duidelijk geworden.

We nemen extra middelen (€ 83.000) op inzake de Wet inburgering. Deze wet wordt in 2021 van kracht. Binnen de algemene uitkering krijgen wij hier een specifieke uitkering voor.

Als gevolg van de coronacrisis verwachten we een stijging in de bijstandsuitkeringen van € 2,9 miljoen. Daartegenover verwachten we echter ook een hogere bijdrage van het Rijk voor de BUIG van hetzelfde bedrag (zie toelichting baten).

In 2021 is er een uitname uit het budget Beschermd wonen in verband met de overgang naar de Wet langdurige zorg (Wlz) van een deel van onze cliënten. De verlaging van de baten, een nadeel, is opgenomen in de berekening van de Algemene uitkering en bij de eigen bijdragen. Aan de lastenkant is per saldo ook een vergelijkbare verlaging van het budget aan de orde. Daarnaast zijn de budgetten geactualiseerd op basis van de werkelijkheid. Dit leidt voor het onderwerp beschermd wonen binnen dit programma tot een voordeel van afgerond € 800.000. Verder is rekening gehouden met de inzet van de reserve Beschermd wonen.

De budgetten met betrekking tot subsidies zijn geactualiseerd. Dit hangt samen met bezuinigingen die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd. Daaruit is gebleken dat per saldo nog extra lasten aan de orde zijn van € 240.000 in 2021.

Ten slotte houden we rekening met de indexering van subsidies en inkoop. Bij elkaar is dat in dit programma ruim € 220.000.

Baten

Bij de BUIG-uitkering van het Rijk aan de gemeenten hebben we rekening gehouden met een hogere bijdrage in verband met een toename van het aantal uitkeringsgerechtigden door corona. Dit levert een voordelig effect van € 2.900.000 op (zie ook toelichting bij de lasten). Daarnaast zien we een nadelig effect in het zogeheten nader voorlopig budget BUIG over 2020, dat de basis vormt voor de prognose in de begroting. Rekening is gehouden met een daling van ruim € 900.000, voor 2021. Dit betekent dat de gemeente minder geld overhoudt aan deze regeling. Bijstelling hiervan vindt plaats in het najaar door het Rijk. Door de ontwikkelingen in verband met corona zit er meer fluctuatie in dit budget.

Hiervoor is aangegeven dat bij Beschermd wonen rekening wordt gehouden met een wijziging in verband met de Wlz. De baten zijn vergelijkbaar verlaagd.

Bij de Wmo wordt rekening gehouden met de eigen bijdrage voor taxivervoer.

Hieronder treft u een overzicht aan van de mutaties in de reserves behorende bij programma 2:

Onttrekkingen reserves programma Zorgzame gemeente

Onderwerp	Bedrag	Toelichting
Algemene reserve		
Vorbereiding en inrichting wijkpunten met sociale wijkteams in alle vier de wijken	60.000	Voortvloeiende uit raadsbesluit 11-06-2020
Zorg voor kwetsbare inwoners	280.000	Kadernota 2021 - 2024
Financieel fit-team	100.000	Kadernota 2021 - 2024
Voorkomen overgewicht jeugd	20.000	Kadernota 2021 - 2024
Jeugddebat	20.000	Kadernota 2021 - 2024
IKC ontwikkeling	100.000	Programmabegroting 2020
Terugdraaien bezuiniging schuldhulpverlening	30.000	Programmabegroting 2020
Terugdraaien bezuiniging zorgaanbod buurthuizen	75.000	Programmabegroting 2020
Terugdraaien bezuiniging soc juridische hulpverlening	20.000	Programmabegroting 2020
Terugdraaien bezuiniging verslaafden daklozenzorg	100.000	Programmabegroting 2020
Totaal	805.000	
Beschermd wonen		
Dekking tekort op beschermd wonen	356.000	Programmabegroting 2021

Programma 3 - Vitale gemeente

Tabel "Wat gaat het kosten?"

Bedragen (x € 1.000)

Programma 3 Vitale gemeente	Rekening 2019	2020	2021	Begroting 2022	2023	2024
Totaal lasten	11.210	16.914	12.490	13.604	11.759	11.980
Totaal baten	-8.369	-13.920	-6.440	-7.540	-5.505	-5.541
Saldo van baten en lasten	2.842	2.994	6.050	6.064	6.254	6.439
Totaal toevoegingen reserves	5.913	4.511	732	638	383	188
Totaal onttrekkingen reserves	-6.845	-3.986	-777	-722	-387	-387
Geraamd resultaat	1.910	3.519	6.005	5.979	6.250	6.240
Incidentele baten en lasten (saldo)			560	388	383	188
Structureel begrotingssaldo	1.910	3.519	5.445	5.592	5.867	6.052

Tabel "Investerings"

Bedragen (x € 1.000)

Omschrijving	2021
IVA	
Afstandsbediening	126
Kadeterrein paleiskade	1.400
	1.526

Tabel "Reserves"

Naam	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021
Algemene reserve		140
Totaal Algemene reserve		140
Res. Bijdrage locatie RWS+	552	
Totaal Beleidsprioriteiten	552	
Aankopen SH wet Voorkeursrecht		63
Totaal Buffer voor risico's		63
Egalisatiereserve grondexploitatie		250
Totaal Egalisatiereserves		250
Parkeerterrein de Schooten kap lasten		3
A. Pieckplein kap lasten		19
Koningstraat kap lasten	180	128
Stadspark kap lasten		175
Totaal Technische reserve	180	325
Totaal Alle Reserves	732	778

Toelichting "Wat gaat het kosten?"

Toelichting programma Vitale gemeente.

Lasten

De lasten 2021 binnen dit programma stijgen door bij de Kadernota 2021-2024 opgenomen ruimtevragers van in totaal € 140.000. Dat zijn binnen dit programma:

- € 55.000 voor cofinanciering Leader;
- € 85.000 extra menskracht voor de transitie naar de Omgevingswet.

Een nadeel binnen dit programma is een daling van de baten uit erfpacht. Het aantal erfpachtscanons wordt minder; door de tijd heen verzoeken erfpachters hun erfpachtcanon te mogen afkopen. We hebben als gemeente dan een eenmalige afkoopopbrengst, maar de structurele canonopbrengst daalt. Deze aframing ad € 85.000 is een aanpassing naar het niveau van de werkelijke canonopbrengst 2019.

Bij taakveld 'wonen en bouwen' wordt er bij de lasten van uitgegaan dat complex Zuiderhorn afgestoten wordt in 2020. Dit leidt tot een kostendaling van € 284.000.

In vergelijking met 2020 leidt voortgang van de investeringsprojecten Stadspark, Koningstraat en Julianadorp tot toename van de kapitaallasten met € 765.000. Vorig jaar is besloten dat Zeestad een aantal projecten uitvoert in de openbare ruimte. Dit betekent in 2021 € 126.000 extra lasten.

Bij de grondexploitatie zien we een daling van de lasten (en baten) van ruim € 1,3 miljoen. Dit hangt samen met de fase van uitvoering van Willem Alexanderhof.

Bij het taakveld Ruimtelijke ordening is sprake van een daling van de lasten ten opzichte van 2020 van ongeveer € 500.000. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2020 sprake is van een aantal incidentele activiteiten, in samenhang met de nieuwe Omgevingswet.

Ten slotte is in dit programma rekening gehouden met € 103.000 stijging van de lasten door de indexering van inkopen en € 23.000 voor subsidies.

Baten

Onder het taakveld 'Wonen en bouwen' vallen diverse producten. In de begroting wordt er vanuit gegaan dat het complex Zuiderhorn wordt afgestoten in 2020. Zie ook de toelichting bij de lasten.

Voornaamste redenen voor daling van inkomsten ten opzichte van 2020 bij 'bouwen en wonen' zijn de in 2020 incidenteel geraamde bijdrage à € 900.000 voor de 'Seasaw', die vanuit het programma DeKopWerk! ontvangen wordt. In 2020 is daarnaast een incidentele bijdrage van € 3.500.000 van de provincie geraamd voor het project 'Regiodeal'. Deze subsidie komt in 2021 niet meer voor.

In 2020 werd de incidentele opbrengst van verkoop van Bijlweg 20 (het voormalig stadhuis) geraamd à € 2.500.000.

Het verloop van de reserves laat zich als volgt in tabel vastleggen:

Onttrekkingen reserves programma Vitale gemeente

Onderwerp	Bedrag	Toelichting
Algemene reserve		
Omgevingsplan	85.000	Kadernota 2021 - 2024
Cofinanciering Leader 2021	55.000	Kadernota 2021 - 2024
<i>Totaal</i>	<i>140.000</i>	

Aankopen SH Voorkeursrecht

Jaarlijkse onttrekking	63.000	Betreft reguliere jaarlijkse onttrekking
------------------------	--------	--

Egalisatiereserve grondexploitatie

Dekking ten gunste van exploitatie	250.000	Betreft reguliere jaarlijkse onttrekking
------------------------------------	---------	--

Kapitaalegalisatiereserves

Parkeerterrein de Schooten	3.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
A. Pieckplein	19.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Koningstraat - Spoorstraat	128.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Stadspark	175.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
<i>Totaal</i>	<i>325.000</i>	

Toevoeging reserves programma Vitale gemeente

Reserve bijdrage locatie RWS+

Port of Den Helder bijdrage in reserve voor dekking activa	552.000	Voortvloeiende uit raadsbesluit 16-09-2019
--	---------	--

Kapitaalegalisatiereserves

Storting reserve Koningstraat - Spoorstraat conform uitvoering raadsbesluit 19-03-2019	180.000	Programmabegroting 2020
--	---------	-------------------------

[1] In de beleidstoelichtingen bij de programma's treft u deze mutatie aan bij de doelstellingen in het programma Leefbare gemeente. Financieel is deze mutatie in programma Vitale gemeente verwerkt.

Programma 4 - Leefbare gemeente

Tabel "Wat gaat het kosten?"

Bedragen (x € 1.000)

Programma 4 Leefbare gemeente	Rekening 2019	2020	2021	Begroting 2022	2023	2024
Totaal lasten	52.374	56.980	54.111	53.511	53.398	53.334
Totaal baten	-21.753	-20.271	-20.316	-20.011	-19.931	-19.905
Saldo van baten en lasten	30.621	36.709	33.795	33.501	33.466	33.429
Totaal toevoegingen reserves	495	5.744	120	120	120	120
Totaal onttrekkingen reserves	-2.835	-12.137	-1.694	-542	-542	-542
Geraamd resultaat	28.281	30.316	32.220	33.078	33.044	33.007
Incidentele baten en lasten (saldo)			-516	-145	-145	-197
Structureel begrotingssaldo	28.281	30.316	32.736	33.223	33.189	33.204

Tabel "Investerings"

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021
economisch	
Gebiedsgerichte aanpak	888
Nieuw perspectief gebiedsgericht	194
Nieuw perspectief niet-gebiedsgericht	165
Renovatie en verduurzaming Ambachtsweg	461
economisch heffing	
Gemalen bouwkundig	77
Gemalen mechanisch	35
Vrijverval cf nieuw GRP	664
maatschappelijk	
Nieuw perspectief gebiedsgericht	526
Nieuw perspectief niet-gebiedsgericht	445
Boerenverdrietsluis	6.000
Fiets- en wandelroutes Willemsoord	377
	9.832

Tabel "Reserves"

Naam	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021
Algemene reserve		1.422
Totaal Algemene reserve		1.422
Res bodemsanering	120	25
Totaal Meerjarig beleid	120	25
Nieuwbouw Pijler/Herderschee		52
Onderw.cluster Pasteurstraat		64
Noorderhaaks kap lasten		73
Polderweg kap lasten		188
Fietspad Duinweg kap lasten		4
Streepjesberg kap lasten		4
Villa Kakelbont kap lasten		14
Fietspad Ooghduyne kap lasten		5
Polderweg kap lasten		11
Streepjesberg kap lasten		6
Sportlaan 10 kap lasten		19
Totaal Technische reserve		55
Totaal Alle Reserves	120	1.694

Toelichting “Wat gaat het kosten?”

Toelichting programma Leefbare gemeente

Lasten

De lasten 2021 binnen dit programma stijgen door de bij de Kadernota 2021-2024 opgenomen ruimtevragers van in totaal € 1.212.000. Dat zijn binnen dit programma:

- € 50.000 voor aanstellen van een buurtsportcoach.
- € 30.000 voor een kwaliteitsimpuls van het beheer van de openbare begraafplaats.
- € 300.000 voor de bestrijding van de iepziekte en areaaluitbreiding openbare ruimte.
- € 70.000 inzake het project 'Schone straat', € 21.000 daarvan wordt uit de afvalstoffenheffing gedekt.
- € 80.000 voor het stimuleren van het fietsgebruik/veilig fietsen, 50% daarvan wordt door een BDU subsidie gedekt.
- € 125.000 voor subsidie aan Scholen aan Zee voor de verlengde schooldag.
- € 50.000 voor cameratoezicht.
- € 75.000 voor bestrijding blauwalg bij de vijver Heiligharn.
- € 100.000 voor het zwembad Heersdiep voor een adviseur inzake onderhoud en beheer.
- € 52.000 voor de verhuizing van Dierenambulance naar de Helderse Vallei (in de doelstelling van programma zorgbare gemeente opgenomen).
- € 30.000 voor een tijdelijke voorziening inzake de renovatie van de brug Buitenveld. [1]
- € 50.000 voor vraagstukken op het gebied van verkeer en vervoer [1]
- € 200.000 voor het realiseren van 'quick wins' om een fietsvriendelijkere gemeente te worden [1]

In dit programma is verder een bedrag van € 262.000 opgenomen voor de indexering van inkoop en € 277.000 voor de indexering van subsidies.

In dit programma zijn de bijdragen aan de Veiligheidsregio en de RUD en Cocensus (deels) begroot. Door de toepassing van de index voor gemeenschappelijke regelingen in hun begrotingen stijgt de gemeentelijke bijdrage met in totaal € 106.000.

Binnen het taakveld Milieubeheer is in 2021 sprake van een aantal belangrijke verschillen met de begroting 2020. In 2020 zijn er incidentele budgetten voor het uittreden van Baggerbeheer BV uit de VOF Milieupark Oost (€ 3,9 miljoen), € 400.000 voor het programma energie/duurzaam (in 2020 incidenteel hoger door doorgeschoven bedragen uit 2019) en € 244.000 voor de energietransitie.

Voor sportaccommodaties is, naast de € 100.000 voor het zwembad, ook sprake van investeringen in de gymzaal Sportlaan 10 en het sportpark Ruygweg. De kapitaallasten stijgen daardoor met € 182.000.

Voor verkeer en vervoer investeren we, onder andere, in Noorderhaaks en projecten in het kader van de gebiedsgerichte aanpak. De kapitaallasten stijgen daardoor met € 321.000.

Ten opzichte van 2020 is sprake van een verlaging van het budget (€ 222.000) omdat in '20 sprake was van een incidentele verhoging van het budget voor vegen en borstelen.

Baten

De baten afvalstoffenheffing stijgen met € 237.000 in verband met de toegepaste index op belastingen en heffingen.

De baten sportaccommodaties stijgen met € 228.000 als gevolg van hogere huurinkomsten voor het zwembad, sportpark Ruygweg en complex Sportlaan.

Hieronder treft u het overzicht aan van de reservemutaties in programma 4:

Onttrekkingen reserves programma Leefbare gemeente

Onderwerp	Bedrag	Toelichting
Algemene reserve		
Terugdraaien bezuiniging bibliotheekwerk	100.000	Programmabegroting 2020
Terugdraaien bezuiniging Triade	75.000	Programmabegroting 2020
Ingroei nieuw perspectief	125.000	Programmabegroting 2020
Dekking kapitaallasten nieuw perspectief	210.000	Programmabegroting 2020
Dekking kapitaallasten klimaat en duurzaam	115.000	Programmabegroting 2020
Sociale innovatie	270.000	Programmabegroting 2020
Zwembad Heersdiep	100.000	Kadernota 2021 - 2024
Fietsvriendelijke gemeente	200.000	Kadernota 2021 - 2024
Stimuleren fietsgebruik/veilig fietsen	40.000	Kadernota 2021 - 2024
Vijver Heiligharn	75.000	Kadernota 2021 - 2024
Sportstimulering	30.000	Kadernota 2021 - 2024
Verhuizing dierenambulance	30.000	Kadernota 2021 - 2024
Renovatie brug Buitenveld	52.000	Kadernota 2021 - 2024
<i>Totaal</i>	<i>1.422.000</i>	

Reserve bodemsanering

Jaarlijkse onttrekking	25.000	Betreft reguliere, jaarlijkse onttrekking
------------------------	--------	---

Kapitaallegalisatiereserves

Nieuwbouw Pijler/Herderschee	52.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Onderwijscluster Pasteurstraat	64.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Noorderhaaks kapitaallasten	73.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Fietspad Duinweg	4.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Villa Kakelbont	14.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Fietspad Ooghduyne	5.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Polderweg	11.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Streepjesberg	6.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
Sportlaan 10	19.000	Betreft dekking van kapitaallasten investeringen
<i>Totaal</i>	<i>248.000</i>	

Toevoegingen reserves programma Leefbare gemeente

Reserve bodemsanering

Jaarlijkse dotatie	120.000	Betreft jaarlijkse dotatie
--------------------	---------	----------------------------

[1] In de beleidstoelichtingen bij programma's treft u deze mutatie aan bij de doelstellingen van het programma Vitale gemeente. Financieel is deze mutaties verwerkt in dit programma. Dit geldt ook voor de bedragen € 50.000 en € 200.000 voor de vraagstukken verkeer en vervoer resp. fietsvriendelijke gemeente.

3.10 Overige

In het kader van het Bbv dienen wij nog aandacht te besteden aan de volgende onderdelen:

- De jaarlijks terugkerende arbeidskosten van vergelijkbare volume; dit heeft betrekking op de voorziening wachtgeld voormalige wethouders; zie voor een toelichting bij de desbetreffende voorziening.
- De investeringen, onderverdeeld naar investeringen met economisch en maatschappelijk nut; dit wordt per programma gepresenteerd. In het eerdere Bbv had de gemeente de vrijheid om investeringen met een maatschappelijk nut (wegen, parken, etc.) al dan niet te activeren en daarbij versneld af te schrijven. Dit leidde tot grote verschillen tussen gemeenten. In het vernieuwde Bbv dienen investeringen met een maatschappelijk nut, evenals investeringen met een economisch nut, te worden geactiveerd en over de verwachte levensduur te worden afgeschreven.
- De financiering; dit onderdeel wordt behandeld in de financieringsparagraaf met inbegrip van de opbouw van de rente-omslag.
- De stand en het gespecificeerde verloop van reserves; dit wordt per programma gepresenteerd.
- De stand en het gespecificeerde verloop van voorzieningen; dit wordt per programma gepresenteerd.

4. Paragrafen

4.1 Weerstandvermogen

4.1.1 Algemeen

Deze paragraaf biedt op basis van een risicoanalyse en een overzicht van financiële kengetallen inzicht in de financiële positie van de gemeente Den Helder.

Weerstandvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om risico's te kunnen opvangen, die niet op een andere wijze zijn afgedekt. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de weerstandscapaciteit aan de ene kant en de risico's aan de andere.

1. De weerstandscapaciteit betreft de beschikbare middelen en mogelijkheden om niet begrote en onvoorziene kosten (risico's) op te vangen.
2. De risico's die we noemen en opnemen, zijn de risico's van materiële betekenis.

We willen over een toereikend weerstandsvermogen beschikken om te voorkomen dat iedere financiële tegenvaller ons dwingt tot bezuinigingen of ten koste gaat van bestaande taken.

De ratio van het weerstandsvermogen moest vallen in de range van $1,0 < \text{ratio} < 1,4$. In het coalitieakkoord is een minimumpositie van 1,0 afgesproken.

De berekening is als volgt: Beschikbare weerstandscapaciteit : benodigde weerstandscapaciteit op basis van van de risico's.

De beoordeling van de ratio en de te nemen maatregelen zijn in de volgende tabel weergegeven:

Ratio weerstandvermogen	Betekenis	Beheersmaatregelen
>2,0	Uitstekend	Extra risico nemen/investeren
$1,4 < \text{ratio} < 2,0$	Ruim voldoende	Ruim voldoende Weerstandscapaciteit niet verhogen
$1,0 < \text{ratio} < 1,4$	Voldoende	Voldoende Consolideren weerstandscapaciteit
$0,8 < \text{ratio} < 1,0$	Matig	Matig Weerstandscapaciteit verhogen
$0,6 < \text{ratio} < 0,8$	Onvoldoende	Onvoldoende Weerstandscapaciteit verhogen
< 0,6	Ruim onvoldoende	Ruim onvoldoende Bezuinigen of risico's mijden

Risico's

Per risico kijken we wat het financieel voor ons betekent als dat zich voordoet. Ook de frequentie in tijd is een wegingsfactor. Al deze beoordelingen resulteren in een risicoscore. Hieronder het overzicht van de rekenpercentages die horen bij de risicoscores.

Frequentie voordoen kans	Kanspercentage
Minder dan of 1 keer per 10 jaar	5
Een keer per 5 - 10 jaar	10
Een keer per 2 – 5 jaar	25
Een keer per 1 – 2 jaar	50
Een of meer keer per jaar	100

De geactualiseerde bepaling van de risico's geeft samenvattend het volgende beeld:

Overzicht totale risicobedrag (in €)

Omschrijving risico	Maximale risico-bedrag	Totaal risico-bedrag
Garantstellingen zonder achtervang	90.147.000	4.429.610
Garantstellingen met achtervan WSW	168.176.000	1.681.760
Geldleningen	61.348.000	958.970
Overige risico's	53.350.000	24.288.950
Totaal	373.021.000	31.359.290
Factor voordoen alle risico's tegelijk 40%		12.543.716
Basisbedrag voor overige risico's		2.500.000
Totaal risicobedrag		15.043.716

Als benodigde weerstandscapaciteit op basis van de risico's is dus een bedrag van € 15.043.716.

De specificaties van de risico's is als volgt:

Omschrijving risico	Kans-percentage voordoelen kans frequentie	Maximale risico-bedrag	Kans op voordoelen max. risico (80/50/20%)	Totaal risico-bedrag	Onderbouwing zekerheden en omstandigheden van invloed op de frequentie
Garantstellingen zonder achtervang					
Woningstichting Den Helder	5%	4.287.000	20%	42.870	Achterliggende waarde woningen is omvangrijk
NV Huisvuilcentrale Noord-Holland	5%	24.205.000	20%	242.050	Risico's zijn de afgelopen jaren fors afgebouwd
ROC Kop van Noord-Holland	5%	2.178.000	20%	21.780	Structurele financiering onderwijsactiviteiten
Noordwest Ziekenhuisgroep/Gemini	10%	6.000.000	80%	480.000	Financiële positie is goed
Stichting Dierentehuis Den Helder	10%	3.000	80%	240	Onderliggende lening is bijna afgelost
Willemsoord BV	10%	15.000.000	50%	750.000	Winst is beperkt; risico's kleiner door structurele bijdrage gemeente en hogere bijdrage Rijk voor onderhoud
Veiligheidsregio Noord-Holland Noord	5%	4.268.000	20%	42.680	Structurele financiering door gemeenten
Stichting Blijf van mijn Lijf	5%	406.000	80%	16.240	Structurele subsidiëring
Stichting Scholen aan Zee	10%	13.250.000	20%	265.000	Rijksbijdrage bekostiging; eigendom schoolgebouwen bij de stichting
NV PoDH: Kooyhaven	25%	8.500.000	50%	1.062.500	Voor het onderhoud van de openbare ruimte zijn structureel middelen ter beschikking gesteld
NV PoDH: projecten	25%	7.350.000	50%	918.750	Idem
NV PoDH RC	25%	4.700.000	50%	587.500	Idem
Totaal		90.147.000		4.429.610	
Garantstellingen met achtervang WSW					
Stichting Woontij	5%	15.484.000	20%	154.840	Achternvang WSW
Woningstichting Den Helder	5%	148.750.000	20%	1.487.500	Achternvang WSW
Stichting Woonzorg Nederland	5%	2.409.000	20%	24.090	Achternvang WSW
Vestia Groep	5%	1.533.000	20%	15.330	Achternvang WSW
Totaal		168.176.000		1.681.760	
Geldleningen					
Leningen aan woningcorporaties	5%	56.970.000	20%	569.700	Achterliggende waarde woningen is omvangrijk
Triade	10%	199.000	20%	3.980	Structurele subsidiëring gemeente en pand is in eigendom
Willemsoord BV	10%	1.307.000	50%	65.350	De gemeente heeft jaarlijks € 900.000 ter beschikking te stellen voor onderhoud monumenten. Panden zijn economisch eigendom van Willemsoord BV
Schouburg De Kampanje	25%	2.500.000	50%	312.500	Structurele subsidiëring door de gemeente. De Kampanje heeft belangrijke eigendommen als evt. onderpand
Startersleningen	10%	372.000	20%	7.440	Onderliggende waarde panden
Totaal geldleningen		61.348.000		958.970	
Overige risico's					
Schadeclaims en planschades	100%	2.950.000	50%	1.475.000	Kans op toewijzen van een of meer claims is mogelijk; er lopen rechtszaken
Grondexploitatie Baggerbeheer	100%	2.204.000	80%	1.763.200	Berekend risico grondexploitatie Afkoopsom is bepaald.
Exploitatie Willemsoord BV	10%	1.000.000	50%	50.000	Vraag is of onderhoud aan de monumenten en kades gedekt kan worden uit de exploitatie en onderhoudsbijdrage van € 900.000. Positief is de hogere bijdrage Rijk voor monumenten
NV PoDH aandelenkapitaal	25%	7.046.000	50%	880.750	Er is een regeling getroffen voor het onderhoud van de zaken die meer tot de openbare infrastructuur kunnen worden gerekend. Meeste eigendommen zijn niet hypotheccair belast
Open eindregelingen BUIG en 3D's	100%	20.000.000	50%	10.000.000	Grove inschatting risico van 4 jaar tekort € 5.000.000. In dit tijd moet ombuiging mogelijk zijn.
Tegenvallende uitkering gemeentefonds	100%	20.000.000	50%	10.000.000	Uitkering gemeentefonds is sterk afhankelijk van uitgaven Rijk, verplichte uitgaven bij deel van deze uitkering en economische ontwikkeling is in relatie met corona onzeker
Gemeentelijke heffingen	100%	150.000	80%	120.000	Effect foute taxatie panden
Totaal		53.350.000		24.288.950	
Totaal risico's		373.021.000		31.359.290	

Het overzicht van de beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt:

Weerstandscapaciteit (in €)	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve incl. reserve SD	19.558.875	13.900.875	13.638.388	14.175.397
Bestemmingsreserves	858.337	858.337	858.337	858.337
Onvoorziene uitgaven	20.000	20.000	20.000	20.000
Stille reserves				
Onbenutte belastingcapaciteit	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Bezuinigingen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totale weerstandscapaciteit	20.437.212	14.779.212	14.516.725	15.053.734

De daling van de algemene reserve wordt veroorzaakt door de inzet van de algemene reserve voor een aantal incidentele investeringen en bestedingen in 2021, de verwerking van het begrote resultaat en reeds eerder vastgestelde mutaties.

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen is dan als volgt:

Weerstandvermogen	2021	2022	2023	2024
Weerstandscapaciteit (a) in €	20.437.212	14.779.212	14.516.725	15.053.734
Risico's (b) in €	15.043.716	15.043.716	15.043.716	15.043.716
Weerstandvermogen (a/b)	1,4	1,0	1,0	1,0

Het weerstandsvermogen komt uit op het door de raad vastgestelde minimumniveau van 1,0.

4.1.2 Risico's

Exploitatie Willemsoord BV

De financiering van de vastgoedportefeuille van Willemsoord bv heeft de afgelopen jaren plaatsgevonden op basis van kortlopende (maandelijks opzegbare) en variabel rentende leningen. Door de lage variabele rente in de afgelopen jaren en het feit dat op ca. 90% van de leningenportefeuille niet werd afgelost vielen de (exploitatie)lasten van Willemsoord bv in de afgelopen jaren aanzienlijk lager uit dan bij een dergelijke financiering van vastgoed gebruikelijk is: namelijk een duurdere, rentevaste en langlopende geldlening waarop gedurende de looptijd wordt afgelost. Recent hebben de betrokken bankinstellingen aan Willemsoord bv aangegeven eind 2020 de bestaande leningen om te willen zetten naar een meer duurzame en bij het vastgoed passende financieringsvorm. Dit betekent concreet dat er op dat moment een einde komt aan de huidige goedkopere wijze van financieren van Willemsoord bv en er door Willemsoord bv een alternatieve financiering moet worden aangetrokken voor de leningenportefeuille van circa €18 miljoen. Er wordt voorgesteld de gehele leningenportefeuille onder te brengen bij de gemeente. Dan kan een lage rente worden gecombineerd met een duurzame financiering. In de huidige situatie staat de gemeente al garant voor 90% van de leningenportefeuille, en daarom brengt deze nieuwe situatie voor de gemeente geen extra risico mee.

Een ander risico voor Willemsoord bv is de omvang van de kosten van onderhoud voor het instandhouden van de monumenten. Door de bijdrage die de gemeente beschikbaar stelt voor deze onderhoudskosten en de verhoogde bijdrage van het Rijk voor het onderhoud van rijksmonumenten (van 50 naar 60% van de noodzakelijke kosten) is dit risico voor het grootste deel ondervangen.

NV Port of Den Helder

Op 16 september 2019 besloot de raad een financiële bijdrage aan Port of Den Helder (PoDH) te verstrekken voor het onderhoud en beheer van bruggen, sluizen, vaarwegen en sommige kades die voor PoDH onrendabel zijn, maar een breder maatschappelijk belang hebben omdat het voorzieningen van algemeen nut zijn (RB19.0090). Met een bijdrage van totaal € 17,4 miljoen tot en met 2028 moet PoDH binnen randvoorwaarden in staat zijn om de haven zelfstandig te exploiteren en te onderhouden.

Het risico blijft bestaan dat PoDH niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Dat risico doet zich voor als de marktprognoses die in het bedrijfsplan staan, niet uitkomen. Een voorbeeld is het achterblijven bij de verkoopverwachting op Kooypunt en Kooyhaven. Een ander risico is dat de benodigde uitbreiding van ruimte in de civiele haven uitblijft waardoor PoDH zich niet goed kan positioneren in de markt voor onderhoud van windparken op zee. De strategisch ruimtelijke verkenning Maritiem Cluster, waar gemeente, provincie Noor-Holland en Koninklijke Marine samen opdrachtgever voor zijn, beoogt tot een streefbeeld voor de lange termijn ontwikkeling van de haven met oog voor iedere belang. Verder brengt de langdurig lage olie- en gasprijzen risico's met zich mee voor de exploitatie van de haven omdat dit een lager aantal scheepsbewegingen tot gevolg heeft. Daar komen de gevolgen van de coronacrisis van 2020 nog bij.

Luchthaven Den Helder BV

De effecten van het coronavirus, de ingezakte gasprijs met 55% tot 60% en de ongunstige vooruitzichten op herstel, zijn van invloed op de liquiditeitsprognose. In 2022 wordt een daling van 50% van de omzet voorzien. Zelfs met de aanwezige reserves, ontstaat gezien de huidige ontwikkelingen, voor de middellange termijn een bedenkelijke situatie. Om de financiële risico's te beheersen, worden medio 2020 gesprekken gevoerd met het Rijksvastgoedbedrijf. Hiermee wordt beoogd de afdracht te verlagen die DHA betaalt aan het RVB voor het medegebruik van de luchthaven. Een andere maatregel die in gang is gezet, is de omzetting van de CV-structuur van Den Helder Airport naar een BV-structuur. Hiermee wordt beoogd de risicoverdeling tussen de vennoten Luchthaven BV en CHC Helicopters meer gelijk te trekken. Vennoot CHC heeft nog geen uitsluitel gegeven of ze hieraan mee willen werken.

Schadeclaims en planschade

In deze paragraaf treft u een overzicht van de tegen de gemeente Den Helder ingediende schadeclaims en de risico's die er bestaan op planschades. Planschade is financiële schade die een persoon of bedrijf lijdt als gevolg van een planologische maatregel. Zo'n maatregel is in de meeste gevallen een wijziging van het bestemmingsplan of een omgevingsvergunning voor het afwijken van een bestemmingsplan.

Schadeclaims en planschades waarvan het verwachte effect op de begroting 2021 minder is dan € 75.000 zijn buiten beschouwing gelaten. Ook zijn twee potentiële schadeposten voor de gemeente weergegeven namelijk het pand Middenweg 172-174 en het zwembad. De gemeente wil die schade verhalen op een wederpartij maar als dat niet lukt zal de gemeente naar verwachting zelf de kosten moeten dragen.

Schadeclaims

Aanbesteding onkruidbestrijding

Er is een vordering naar aanleiding van de doorlopen aanbestedingsprocedure Veeg- en onkruidbeheer. Na gunning van de opdracht is door de rechter vastgesteld dat de winnende inschrijver de opdracht niet gegund had mogen worden. In 2019 is de aansprakelijkheid van de gemeente, jegens een lid van de combinatie (de combinatie bestaat uit meerdere aannemers die gezamenlijk hadden ingeschreven), die de opdracht niet gegund had gekregen, definitief komen vast te staan. Dit was aanleiding voor een ander lid van dezelfde combinatie om de gemeente ook aansprakelijk te stellen en de gemeente hiertoe te dagvaarden. De gemeente heeft aansprakelijkheid erkend, mede omdat de aansprakelijkheid tegen een ander lid van de combinatie al vaststaat.

Met het oog op een snelle afdoening is door de gemeente getracht om buiten rechte hierover overeenstemming te krijgen met de wederpartij, maar dit is niet gelukt. De rechtbank heeft inmiddels uitspraak gedaan in deze zaak en vastgesteld dat de gemeente ook aansprakelijk is jegens het andere lid van de combinatie. Hiermee staat de aansprakelijkheid van de gemeente jegens leden van de combinatie vast, maar daarmee is nog niet de hoogte van de schade vastgesteld. De combinatie moet hiervoor een schadestaatprocedure starten. Dit is nog niet gebeurd. Omdat een lid van de combinatie de schade heeft gesteld op circa € 1,9 miljoen, wordt dit voorlopige bedrag opgenomen in de risicoparagraaf.

Middenweg 172-174

In januari 2019 heeft de rechtbank geoordeeld dat de gemeente onrechtmatig heeft gehandeld jegens de voormalig gebruiker van het pand, gevestigd aan de Middenweg 172-174. Dit door in het najaar van 2017 de onderhandelingen met hem over de aankoop van het pand Middenweg 172-174 te staken. Vanwege dit vonnis heeft de voormalig gebruiker de gemeente in maart 2020 aansprakelijk gesteld voor € 1.738.000. Deze claim is door de gemeente betwist, mede omdat het hoger beroep tegen het vonnis van de rechtbank nog loopt en daarmee niet vaststaat dat er een grondslag is voor schadevergoeding.

In een andere procedure heeft de rechtbank in september 2019 geoordeeld dat de gemeente de overeenkomsten met de voormalig gebruiker van het pand aan de Middenweg 172-174 terecht heeft opgezegd en dat de gemeente rechtmatig heeft ontruimd. De voormalig gebruiker is door de rechtbank veroordeeld tot circa € 392.000 aan kosten voor onder meer ontruiming, verschuldigde gas, water en elektriciteit en proceskosten. Daarnaast is betrokkene veroordeeld tot vergoeding van de kosten van kunststopslag van circa € 10.000 per maand, zolang de kunst opgeslagen ligt. Ook tegen dit vonnis loopt hoger beroep. Ondertussen onderzoekt de gemeente de mogelijkheden om genoemde kosten op betrokkene te verhalen. Vanwege de verschillende lopende hoger beroepsprocedures wordt het risico voorlopig als PM-post begroot.

Schade aan zwembad 'Het Heersdiep'

Na oplevering van zwembad 'Het Heersdiep' zijn diverse gebreken (o.a. scheurvorming in bassins en perronvloeren) geconstateerd. Het herstel hiervan is complex en kostbaar. De gemeente heeft de aannemerscombinatie aansprakelijk gesteld en er is een pro forma procedure aanhangig gemaakt bij de Raad van Arbitrage voor de Bouw. Deze procedure staat op de parkeerrol. Partijen zijn in 2019 met elkaar in gesprek gegaan over een oplossing en er is gestart met een gezamenlijk onderzoek naar het herstel en de kosten daarvan. Dit onderzoek is nog niet afgerond. Een deel van de gebreken (buffervaten)

is inmiddels hersteld door de gemeente. De kosten hiervan zijn € 115.078. De hoogte van de overige schade is nog niet bekend. Op dit moment kan daarom de totale schade niet exact worden ingeschat. Als de kosten niet verhaald kunnen worden op de aannemerscombinatie die het zwembad heeft gerealiseerd dan loopt de gemeente een fors financieel risico. Het risico wordt vooralsnog op ca. € 500.000 begroot.

Arbeidsrechtelijke geschillen

Er is een geschil met een medewerker waarvoor in onderling overleg een oplossing wordt gezocht. Daarnaast spelen twee procedures rondom disciplinair strafontslag.

Het risico wordt vooralsnog op ca. € 200.000 begroot.

Voor genoemde bedragen zijn exclusief wettelijke rente.

Planschade

Ten gevolge van diverse bestemmingsplanprocedures en omgevingsvergunningen, bestaat er een (doorlopend) risico op planschade. Het is niet mogelijk om op voorhand uitspraken te doen over de hoogte van het mogelijke schadebedrag, maar het risico op planschade wordt momenteel op zeer gering ingeschat.

1. Besluiten op aanvragen omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid onder b, c of g van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, leveren de gemeente een risico van planschade op. Een inschatting hiervan leidt tot een risico van maximaal € 250.000. Hierbij wordt opgemerkt dat deze planschade doorgaans wordt verlegd naar de vergunninghouder/initiatiefnemer.
2. Voor planschade die het gevolg kan zijn van andere gewijzigde (bestemmings-)plannen wordt een bedrag van € 100.000 geraamd.

Zaken die aanhangig zijn bij de verzekeraar van de gemeente

Er lopen diverse claims van bedrijven en particulieren tegen de gemeente ten gevolge van verzilting van het oppervlaktewater.

Grondexploitatie

Alleen Willem Alexanderhof is een project waarin de gemeente actieve grondpolitiek bedrijft met de daarbij horende grondexploitatie. Er is voor deze exploitatie een voorziening getroffen gebaseerd op de nog te maken kosten en verwachte toekomstige opbrengsten. Geen van de aanwezige risico's in het project zijn zodanig concreet en onvermijdbaar dat we hiervoor nu een (aanvullende) voorziening moeten treffen. We lopen voor grondexploitaties echter altijd risico's op onvoorziene financiële tegenvallers. Deze risico's zijn gerelateerd aan de nog te realiseren kosten en opbrengsten. Grootste risico's schuilen in de opbrengstenkant van de projecten. De opbrengsten zijn later in de tijd gefaseerd dan de investeringen.

Een groot deel van de investeringen doen we vooraf (verwervingen, bouwrijp maken en dergelijke) om het mogelijk te maken grond te verkopen en opbrengsten te realiseren. Vertraging in het project en hierdoor het later realiseren van de opbrengsten heeft dan ook een negatief effect op het resultaat van het project. Het ontwikkelrisico schatten we in op een bedrag van € 2.204.000. Dit bedrag is lager dan voorgaande jaren. Voor Willem Alexanderhof geldt dat de nog te maken kosten en opbrengsten ieder jaar lager worden waardoor het risico afneemt. In de paragraaf Grondbeleid lichten we de risico's verder toe.

Leningen en garantstellingen

We lopen risico met de instellingen waaraan we een lening hebben verstrekt of waarvoor we een garantie hebben afgegeven. We riskeren een financiële tegenvaller als zij niet aan de aflossing- en/of renteverplichtingen kunnen voldoen en we daarop door de geldverstrekker worden aangesproken. Eind 2019 hebben we een totaalbedrag van € 61.300.000 aan geldleningen verstrekt. Daarnaast hebben we eind 2019 waarborgen verstrekt van in totaal € 90.100.000. Het totaal aan verstrekte leningen en risico's waaruit het risicobedrag wordt bepaald bedraagt € 150.500.000.

Daarnaast zijn garanties afgegeven aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het gaat om een bedrag van € 168.100.000. De systematiek van achtervang houdt in dat risico's met betrekking tot sociale woningbouw worden opgevangen door het WSW (de sector zelf). Pas in laatste instantie kan de gemeente worden aangesproken. Die wordt dan verplicht een renteloze lening te verstrekken. Het risico beperkt zich dan ook tot de mogelijke rentederving. Dit risico is zeer klein en daarom niet in een risicobedrag vertaald.

Op 1 maart 2019 is het Beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement gemeente Den Helder in werking getreden. In dit beleidskader staan onder andere de kaders voor risico's, risico-inschatting, risicomanagement en de berekening en toelichting op de risico's.

Gemeentelijke heffingen

Voor de gemeentelijke heffingen in het algemeen zitten de risico's vooral in wijziging van wetgeving en wijzigingen van beleid als gevolg van politieke beslissingen en rechterlijke uitspraken door de belastingrechter. Hierdoor kunnen de opbrengsten van heffingen anders uitpakken.

Daarnaast geldt speciaal voor de OZB dat de waardering van grote incurante objecten een risico blijft voor de opbrengsten van de onroerende zaakbelasting (OZB). Deze maken een relatief groot deel uit van de totale waarde onroerende zaken in de gemeente. Met ingang van 2021 wordt de waarde van de objecten op basis van de vierkante meters in plaats van kubieke meters getaxeerd. Deze wetwijziging betekent dat Cocensus het hele WOZ-bestand opnieuw moet inventariseren. Deze extra inventarisatie heeft Cocensus verrekend in de bijdrage.

In mei 2020 heeft Staatsecretaris Vijlbrief de Tweede Kamer een pakket met een aantal bouwstenen aangeboden om het gehele gemeentelijk belastinggebied te herzien. Het rapport stelt onder andere een aantal beleidsopties voor waaronder:

- Een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied: dit kan door een belastingschuif van € 4 of 6 miljard van het Rijk naar gemeenten. Het gemeentefonds neemt met hetzelfde bedrag af en inwoners worden gecompenseerd door lagere inkomstenbelasting.
- Een verbreding van de belastinggrondslag voor de OZB: verschillende uitzonderingen en vrijstellingen voor de WOZ-waardering bij niet-woningen die nu nog gelden zullen worden afgeschaft.
- Modernisering en uitbreiding van de overige gemeentelijke belastingen: de gemeentelijke belastingmix kan beter worden afgestemd op actuele maatschappelijke opgaven.
- De uitbreiding van het belastinginstrumentarium.

Deze maatregelen zullen niet meer in deze kabinetsperiode worden ingevoerd maar de verwachting is dat een groot aantal van deze maatregelen door een volgende kabinet zullen worden overgenomen.

Verder geldt dat voor 2021 ook nog enig risico in afwijkende opbrengsten kan ontstaan indien de coronacrisis ook in 2021 voortduurt.

Onderhoud kapitaalgoederen

Metten is weten.

Asfalt

Wij beheren in totaal ruim een miljoen vierkante meters asfalt. Voor de asfaltwegen wordt om het jaar een inspectie uitgezet. Vanuit deze inspectie worden de keuzes gemaakt waar we aan de gang gaan. Daarbij kijken we naar factoren als veiligheid, ontsluitingsfunctie en acceptabele hinder.

Half-verharding

Wij beheren 2,5 miljoen vierkante meter half-verharding. Ook voor de elementenverharding (bestrating) wordt om het jaar een inspectieprogramma uitgezet. In samenhang met andere werken zoals rioleringsvervanging, vervanging van de ondergrondse infra, vervanging van het groen of verbetering van de verkeerssituaties voeren wij werkzaamheden uit. Verder spelen we in op de gebiedsgerichte aanpak. Door een samenhang van werkzaamheden zorgen we voor een efficiënte aanpak van het nodige onderhoud. Hiermee willen wij onderhoudsniveau van de kapitaalgoederen op peil houden. Wij zijn ons er van bewust dat het nog wat jaren duurt voordat we het gewenste niveau van duurzaam en klimaatbestendig onderhoud hebben bereikt.

Civiele kunstwerken

Wij beheren 158 civiele kunstwerken. De civiele kunstwerken worden om de vijf jaar geïnspecteerd. In 2020 heeft opnieuw een inspectie plaats gevonden. Door areaaluitbreiding en een aantal kunstwerken waarvan het einde van de levensduur in zicht is, zal nagedacht worden waar de hoogste prioriteit ligt. Door inventief te renoveren verlengen wij de levensduur van de houten bruggen.

Straatmeubilair

Het straatmeubilair is onlangs geïnspecteerd. Daar waar mogelijk halen we overbodige parkeerpaaltjes uit de openbare ruimte. Datzelfde doen we met overbodige verkeersborden. Verder werken we aan uniformiteit van banken en fietsenrekken. Deze nemen we op in de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR). In 2020 willen wij de LIOR laten vaststellen. Hiermee besparen we uiteindelijk op het beheer van het straatmeubilair.

Openbaar groen

Op basis van de vastgestelde werkpakketten is een kostenberekening gemaakt voor het onderhoud aan de gemeentelijke groenvoorziening. Volgens deze berekening zijn voor het regulier onderhoud van openbaar groen (exclusief begraafplaats) onvoldoende financiële middelen beschikbaar. Met de door de raad extra beschikbaar gestelde gelden voor het onderhoud kunnen we dit onderhoud actief aanpakken. Wij beheren in totaal 404 hectare openbaar groen. Dit bestaat uit 94 hectare heesters, 21 hectare bos, 280 hectare gras en 22.000 geregistreerde straat-, laan- en parkbomen.

Algemeen

Er is gewerkt aan het actualiseren van de beheerplannen. In 2020 zijn de acht nieuwe beheerplannen vastgesteld.

Het gaat hierbij om de volgende beheerplannen:

- Spelen
- Groen
- Bomen
- Wegen
- Kunstwerken
- Verkeer
- Openbare verlichting
- Water

Hiermee zijn onze kapitaalgoederen geheel in beeld gebracht. Er is een planning voor het wegwerken van het aandachtspunten bij het onderhoud. Vervolgens wordt het reguliere onderhoud volgens schema uitgevoerd. Een financiële paragraaf maakt onderdeel uit van de beheerplannen.

Open-eindregeling BUIG en 3D's

De gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken op het gebied van de Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en Participatie. De specifieke bedragen die de gemeente daarvoor ontvangt via de Algemene uitkering zijn nog slechts voor een klein deel afzonderlijk aangegeven. Daarnaast ontvangt de gemeente voor de bekostiging van de bijstand (Wet BUIG) specifieke middelen. Deze regelingen hebben het karakter van open-einde-regelingen; de gemeente loopt dus het risico op hogere kosten bij het uitvoeren van deze wetten. Door te werken aan preventie en uitvoeringsplannen in het licht van de transformatie van deze zorg, wordt gewerkt aan meer grip te krijgen op deze kosten. Gezien de omvang van de bedragen die met deze uitvoering zijn gemoeid, wordt meerjarig rekening gehouden met een risico van jaarlijks € 5.000.000.

Algemene uitkering

De ontwikkeling van de Algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse voeding van het gemeentefonds (positief of negatief) wordt het 'accres' genoemd en wordt uitgedrukt in een percentage. Als de rijksoverheid in enig jaar minder uitgeeft dan geraamd, wordt dat onderuitputting genoemd.

Met de meicirculaire 2020 is het boekjaar 2019 ook afgerond. In de meicirculaire 2020 is aangegeven dat het accres en het plafond voor het BTW Compensatiefonds voor de jaren 2020 en 2021 zijn bevroren. Bij eventuele grote wijzigingen kan dit nog aangepast worden. Maar in eerste instantie is het risico voor onderuitputting en nadelige gevolgen vanuit het BTW Compensatiefonds aanzienlijk kleiner.

Het Rijk verstrekt ook aanvullende middelen voor de effecten van de coronacrisis. Daarmee lijken de belangrijkste (financiële) knelpunten voor de gemeente(n) als gevolg van deze crisis te worden opgevangen.

Maar de al enige jaren discussie over de onvoorspelbaarheid van de Algemene uitkering heeft geleid tot onderzoek bij het Rijk naar de uitgangspunten. Dit gaat de komende jaren naar verwachting leiden tot aanpassing van de uitkering. Om dit effect deels op te vangen hebben we een stabiliteitsreserve ingesteld. Daarnaast houden we rekening met een risicobedrag van € 5 miljoen per jaar. Voor een periode van vier jaar is dat € 20 miljoen. In die periode zal een eventuele noodzakelijke ombuiging plaats moeten kunnen vinden.

4.1.3 Kentallen

Begroting 2021

Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
structurele exploitatieruimte	1	0	0	1	1	1
solvabiliteitsratio	27	24	18	17	17	18
netto schuldquote	58	64	81	81	79	74
netto schuldquote gecorrigeerd						
voor alle verstrekte leningen	28	40	58	60	59	56
grondexploitatie	6	4	4	2	3	2
belastingcapaciteit	102	104	*)	*)	*)	*)

*) de belastingcapaciteit voor de begroting 2021 kan pas worden bepaald als de belastingtarieven voor 2021 zijn vastgesteld

Algemeen

Het BBV verplicht gemeenten om vanaf 2016 een zestal kengetallen op te nemen. Deze kengetallen geven een beeld van de financiële situatie van de gemeente. Normen voor deze kengetallen zijn er niet omdat ze in hun onderlinge samenhang moeten worden bekeken en een uitvloeisel zijn van het door een gemeente gevoerde beleid. Hieronder volgt een korte uitleg over de kengetallen

1. Structurele exploitatieruimte.

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De begroting 2021 is structureel in evenwicht, de structurele lasten zijn (vrijwel) gelijk aan de structurele baten. Dit zorgt ervoor dat het kengetal 0 is. In de daarop volgende jaren zijn de structurele baten zelfs hoger dan de structurele lasten. Dit duidt op een goed begrotingsevenwicht.

2. Solvabiliteitsratio.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar (langlopende) financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage is, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Het eigen vermogen daalt momenteel door de inzet van de algemene reserve voor een aantal incidentele investeringen en bestedingen in 2020 en 2021. Hierdoor neemt ook de solvabiliteitsratio af, maar deze is met 18% nog voldoende om aan de financiële verplichtingen te voldoen.

3. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen (totaal aan gemeentelijke baten). Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een schuldquote van circa 80% is nog steeds goed te noemen uitgaande van een maximum norm van 130%.

4. Grondexploitatie.

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Naarmate deze inkomsten verder in de toekomst liggen brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. De waarde van de grondexploitatie ten opzichte van het totaal van baten van de gehele exploitatie, is relatief laag. Hierdoor wordt er weinig risico gelopen.

5. Belastingcapaciteit.

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk van gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het getal 104 betekent dat de gemeentelijke belastingdruk in 2020 van € 771,- iets hoger ligt dan het landelijk gemiddelde van 2019 nl. € 740,- (100%). Het landelijk gemiddelde voor 2020 is € 777,-. Hier liggen we net iets onder.

4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

4.2.1 Kapitaalgoederen

Voor de kapitaalgoederen is kwaliteitsniveau B vastgesteld. Hierop zijn enkele uitzonderingen, zoals het Stadshart die op niveau A vastgesteld is.

Op riolering na, wordt voor alle overige vakgebieden in 2020 de beheersplannen ter goedkeuring aan de raad voorgelegd. Dit betreffen de beheerplannen voor:

- Wegen
- Kunstwerken
- Groen
- Openbare verlichting
- Spelen
- Watergangen

4.2.2 Wegen

Basisgegevens

De gemeente Den Helder beheert in totaal meer dan 3,5 miljoen vierkante meter wegverharding (asfalt-, elementen- en half verharding). Het grootste deel van het areaal omvat elementenverharding, ca. 2.500.000 m². Hiervan is het overgrote deel aangelegd tijdens de wederopbouw in de jaren '70. Het areaal komt als gevolg van inspecties steeds beter in beeld, daarom veranderen de vierkante meters nog steeds. De areaaluitbreiding zoals woningbouwprojecten Willem Alexander Hof en 't Laar zijn nog niet allemaal opgenomen in de overzichten. Deze projecten zijn deels opgeleverd en worden de komende tijd aan het areaal toegevoegd.

Kerncijfers kwaliteit

Na de toetsing van de geconstateerde schadebeelden op wegverhardingen aan de onderhouds- en waarschuwingrichtlijn van het CROW, is de onderhoudskwaliteit van de wegverhardingen in de gemeente Den Helder berekend.

De inspecties worden volgens schema uitgevoerd. Het ene jaar betreft dit het asfalt, het opvolgende jaar de elementen. De afgelopen drie jaar zijn vooral wegvakken en paden onderhouden die anders zouden leiden tot kapitaalvernietiging of onveilige situaties.

Hoeveelheden

Areaal	eenheid	2018	2019	2020
Asfaltverharding	m ²	967.100	1.011.400	1.011.400
Elementverharding	m ²	2.602.500	2.610.400	2.610.400
Half verharding	m ²	27.709	9.349	30.000
Ruiterpad (kanoroute en duinen)	m ²	4.280	4.280	4.280

Asfalt verharding aanwezig:

Areaal:	1.011.400 m ²
Peildatum:	30-01-2020 (beheersysteem GISIB)
Kwaliteit:	In het voorjaar van 2019 zijn alle asfaltverhardingen in Den Helder geïnspecteerd conform de CROW-wegbeheersystematiek:

Inspectieresultaat	Beeldkwaliteit CROW	Onderhoudsbehoefte
89% voldoende	Kwaliteitsniveau A+ en A	> 5 jaar (lange termijn)
3% matig	Kwaliteitsniveau B	3-5 jaar (middellange termijn)
8% onvoldoende	Kwaliteitsniveau C en D	< 2 jaar (op korte termijn)

Meldingen

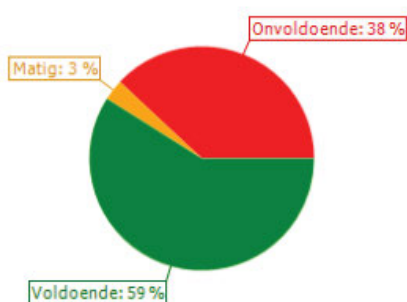
Er komen weinig meldingen binnen over de asfaltverharding.

Elementenverharding aanwezig

Areaal:	2.610.400 m ²
Peildatum:	30-01-2020 (beheersysteem GISIB)
Kwaliteit:	In het voorjaar van 2019 zijn alle elementenverhardingen in Den Helder geïnspecteerd conform de CROW-wegbeheersystematiek:

Inspectieresultaat	Beeldkwaliteit CROW	Onderhoudsbehoefte
59% voldoende	Kwaliteitsniveau A+ en A	> 5 jaar (lange termijn)
3% matig	Kwaliteitsniveau B	3-5 jaar (middellange termijn)
38% onvoldoende	Kwaliteitsniveau C en D	< 2 jaar (op korte termijn)

Meldingen

In 2019 zijn ruim 500 meldingen over wegen/verharding gedaan.

Vernieuwing asfalt met nieuwe fietsstroken Sportlaan

Het beleidskader

Het beheerplan Wegen geeft in hoofdlijnen antwoord op de vraag hoeveel onderhoud wegverharding nodig heeft en hoeveel dit onderhoud kost. De hoeveelheid benodigd onderhoud is bepaald op basis van de wegbeheersystematiek van de CROW. Als ondergrens voor het onderhoudsniveau geldt basisprincipe 1 uit 'Nieuw Perspectief Openbare Ruimte': Den Helder is schoon, heel en veilig.

Uitgangspunt is om zoveel mogelijk levensduurverlengende maatregelen aan de wegverhardingen uit te voeren, die passen bij de geconstateerde schadebeelden. Daar waar sprake is van meerdere typen schadebeelden of gepland onderhoud bij andere beleidssectoren (bijvoorbeeld riolering), vindt afstemming plaats. Dit om enerzijds hinder voor de omgeving tot een minimum te beperken en anderzijds kapitaalvernietiging (economische schade) te voorkomen.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het is niet mogelijk om met de beschikbare financiële middelen al het noodzakelijke onderhoud uit te voeren volgens de wegbeheersystematiek van de CROW. Onder verwijzing naar het 'Beheerplan wegen' zijn daarom prioriteiten gesteld. Daarbij is gekeken naar factoren als veiligheid, ontsluitingsfunctie en acceptabele hinder. De raad heeft in het kader van de nieuwe werkwijze 'Nieuw Perspectief Openbare Ruimte' extra financiële middelen beschikbaar gesteld om de komende jaren onderhoud op het gewenste niveau te brengen.

4.2.3 Civiele kunstwerken

Basisgegevens

In totaal beheert de gemeente 158 kunstwerken, waarvan 95 bruggen, 54 duikers en 9 tunnels/viaducten. Het areaal is de afgelopen tijd uitgebreid ten gevolge van onder andere nieuwbouwwijk Willem Alexander Hof. Veilig gebruik staat voorop bij kunstwerken. Hiermee wordt aangesloten bij 'Den Helder schoon, heel en veilig'. De ambitie is om de kunstwerken zo te beheren en onderhouden dat deze op een normale wijze gebruikt kunnen worden en verbindingen bieden binnen de gemeente.

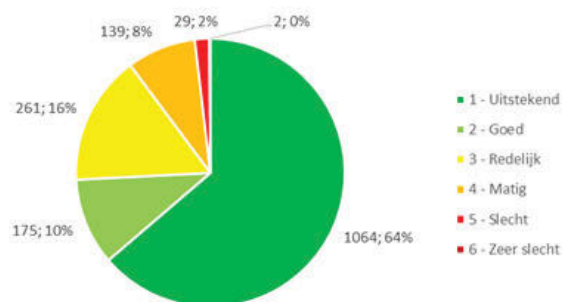
Overzicht kunstwerken met ingang van 2020

Soort	Type kunstwerk	Functie kunstwerk	Aantal	Lengte m	Oppervlak [m ²]	Gemiddelde leeftijd
Bruggen	Beton brug	Alle verkeer	19	239	3.177	47
		Voetgangers/Fietsersv	3	45	247	40
	Houten brug	Voetgangers/Fietsers	45	528	1.839	27
	Kunststof brug	Voetgangers/Fietsers	15	225	639	13
	Metselwerk brug	Alle verkeer	1	20	202	88
	Stalen brug	Voetgangers/Fietsers	12	186	751	20
Duikers	Duiker	Alle verkeer	54	967	2.533	34
Tunnels	Tunnel	Voetgangers/Fietsers	5	128	960	47
Viaducten	Beton viaduct	Alle verkeer	3	133	1.781	44
		Voetgangers/Fietsers	1	31	159	44
Totaal			158	2.502	12.288	

Tabel 1: Areaalomvang

Kerncijfers kwaliteit

De kwaliteit van de civiele kunstwerken moet voldoen aan diverse wet- en regelgeving, zoals de Wegenwet 1930 en het Bouwbesluit 2012. Veiligheid, functionaliteit en constructieve duurzaamheid zijn de uitgangspunten voor het bepalen van het onderhoud. In 2019 en 2020 is het areaal kunstwerken geïnspecteerd. Uit deze inspecties is de staat van onderhoud van het hele areaal bekend. Naast de technische staat (conditie) is ook de verzorgingscore bepaald. De verzorgingscore geeft weer in welke mate de objecten schoon en verzorgd zijn. De geïnspecteerde objecten hebben gemiddeld gezien een redelijke (15,6%) tot goede/uitstekende staat (73,7%) van onderhoud (conditie). Van het totale areaal bestaat slechts 8,3% uit matige kwaliteit. En slechts 2,4% heeft een slechte staat van onderhoud.

Het beleidskader

Het beheerplan Civiele kunstwerken is het beleidskader dat aangeeft hoe de kwaliteit van de objecten is gemeten. De inspectie heeft in 2019/2020 plaats gevonden. De huidige staat van onderhoud komt overeen met kwaliteitsniveau B volgens de CROW-richtlijn.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het benodigde onderhoud is bepaald op gronden van veiligheid, duurzaamheid en functionaliteit. We kijken kritisch naar de noodzaak voor conserverend onderhoud. Inzet voor de komende jaren is vooral het gebruik van onderhoudsarme of -vrije materialen (composiet). Als er renovatiemogelijkheden zijn gaan we toch de brug in hout uitvoeren (zie foto). Er is in 2020 een nieuw beheerplan geschreven, met een doorkijk naar de komende jaren, van wat nodig is, om het beheer van de kunstwerken op peil te houden. Er wordt gezocht naar duurzame oplossingen om de kunstwerken zo lang mogelijk in tact te houden.

Inkorten van de brug, waardoor hij weer jaren mee kan. Brug aan de Van Foreestweg

4.2.4 Openbaar groen

Basisgegevens

De gemeente Den Helder heeft in totaal ongeveer 400 hectare openbaar groen. Dit bestaat uit 121 ha bloemenweide/hooiberm, 2.379 m² bodembedekkers, 4 ha bollen in gras, 70 ha bosplantsoen, 527 m² cultuurrozen, 12.776 meter hagen, 7.653 m² heesters grof en botanische rozen, 17 ha ruw gras, 118 ha siergazon, 22 ha sierheesters en heesterrozen, 885 m² vaste planten, 65 m² zomergoed en 21.657 geregistreerde straat-, laan- en parkbomen.

Kerncijfers kwaliteit

De beplanting wordt beoordeeld op de technische kwaliteit van beschadiging, kale plekken, snoeibeeld en vitaliteit. In 2020 worden voor de hele gemeente de de heesters geïnspecteerd, de gemiddelde beeldkwaliteit zal nog berekend moeten worden. In 2020 worden opnieuw ca. 6.000 bomen geïnspecteerd. Op basis van deze inspectie wordt het onderhoudsregime nader uitgewerkt. De groep bestaat uit bomen met een verhoogd risico uit de vorige inspecties en de bomen uit de reguliere inspectiecyclus op basis van leeftijd en locatie.

Het beleidskader

Het gemeentelijk beleidskader voor het onderhoud aan het openbaar groen bestaat uit twee beheerplannen en een leidraad:

- Beheerplan Groen 2020-2025, wordt vastgesteld door de raad in 2020.
- Beheerplan Bomen 2020-2025, is vastgesteld door de raad in 2020.
- Leidraad bestendig beheer gemeentelijke groenvoorzieningen, is geactualiseerd in 2018.

Voor het groenbeheer gebruiken we de landelijke beeldkwaliteitsnormen van de CROW en het Handboek bomen van het Norminstituut bomen. Uitgangspunt is het duurzaam in stand houden van de gemeentelijke groenvoorziening. Bij het stedelijk beheer en onderhoud hebben we te maken met de natuurwetgeving en de wettelijke zorgplicht aan bomen.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Op basis van de beheerplannen zijn de werkpakketten opnieuw vastgesteld. Op basis hiervan wordt een kostenberekening gemaakt voor het onderhoud aan de gemeentelijke groenvoorziening. Volgens de voorlopige berekening zijn voor het dagelijks onderhoud van openbaar groen (exclusief nieuwe arealen en de bestrijding van iepziekte) voldoende financiële middelen beschikbaar. Met de door de raad extra beschikbare gestelde gelden uit Nieuw Perspectief, voor het wegwerken van achterstallig onderhoud, wordt geleidelijk de achterstand in onderhoud weggewerkt.

4.2.5 Riolering

Kengetallen (hoofd)riolering

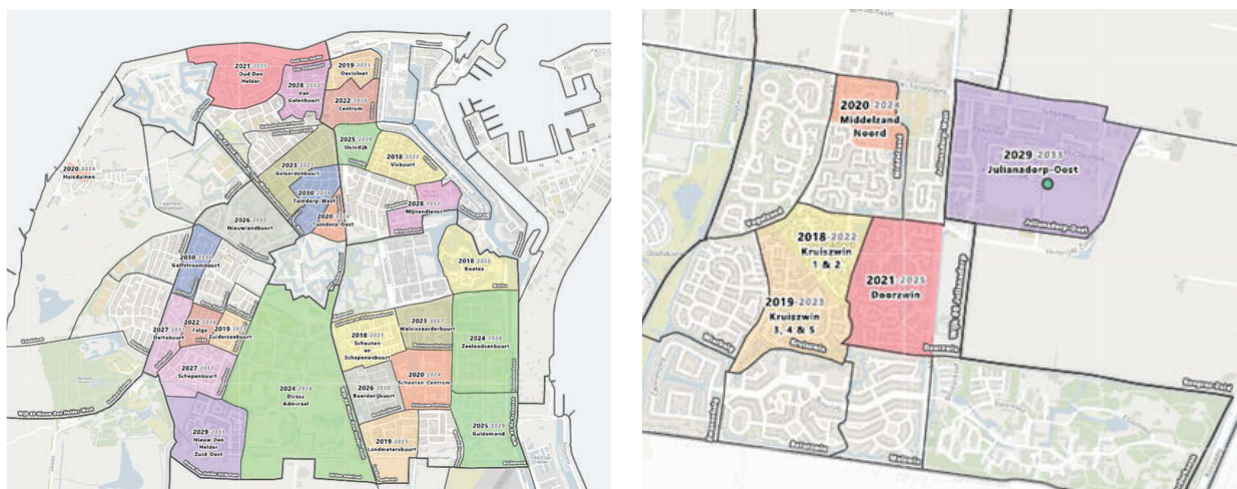
In onderstaande tabel zijn de kengetallen weergegeven voor de hoeveelheid (hoofd)riolering die binnen de gemeente aanwezig is.

Stelseltype	Type	Lengte	Eenheid
Persleiding	Pers	27.643	meter
Regenwater	RWA	104.654	meter
Vuilwater	DWA	56.940	meter
Gemengd		182.670	meter
Drainage	IT	33.073	meter
Putten		6.182	stuks
Kolken		39.060	stuks
Gemalen		145	stuks

Kerncijfers kwaliteit

Om de betrouwbaarheid van gegevens te vergroten zijn de inspecties geïntensiveerd en uitgevoerd op buurtniveau volgens de meerjarenplanning tot 2030. Uit deze inspecties blijkt de kwaliteit over het algemeen slechter te zijn dan gezien de leeftijd verwacht mag worden.

Hieraan kunnen verschillende oorzaken ten grondslag liggen. Riolen van gescheiden stelsels die in de periode 1970-1985 zijn aangelegd met betonnen buizen hebben een kleinere levensduur dan op basis van een gemiddeld gehanteerde levensduur van 70 jaar. Dit heeft deels te maken met de aanlegwijze die destijds gehanteerd werd. Hierdoor ontstond extra gasvorming, welke tot aantasting van het riool heeft geleid. Ook blijken zettingsverschillen een regelmatig voorkomend probleem te zijn. Deze bevindingen krijgen extra aandacht in de voorbereiding en realisatie van komende werken.

Afbeeldingen bovenstaand: weergave planning groot onderhoud tot 2030

Het beleidskader

Het beleidskader wordt gevormd door het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) en het Bestuursakkoord Water (BAW). Het huidige GRP is geactualiseerd voor een nieuwe planperiode: 2018 - 2022. Het GRP bestaat uit een beleidsdeel en een beheerdeel. Het beleidsdeel beschrijft de visie, doelstellingen en de rol die bewoners, bedrijven en gemeente hierin hebben. Het beheerdeel beschrijft het planmatig onderhoud. De focus is gericht op klimaatadaptatie en samenwerking met de regiogemeenten, PWN en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Voor de periode 2018-2022 zijn de volgende vijf speerpunten geformuleerd:

1. Implementatie risicogestuurd beheer.
2. Planning onderhouds- en verbetermaatregelen.
3. Projecten in het samenwerkingsverband Noordkop, in het kader van het Bestuursakkoord Water.
4. Riolgegevens actueel en volledig.
5. Verbeterde aandacht voor grondwaterproblemen van bewoners en bedrijven.

Maatregelen ten behoeve van de zorgplichten stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater worden zoveel mogelijk uitgevoerd in combinatie met overig geplande werkzaamheden en ontwikkelingen in de openbare ruimte (meerjarenplanning groot onderhoud). Voor de periode 2018-2022 is het tarief verlaagd van € 157,- naar € 130,-.

4.2.6 Openbare verlichting

Basisgegevens

Het areaal van Den Helder bestaat uit 12.831 lichtmasten, 12.967 armaturen, ca. 13.100 lampen, 357 km kabel en ca. 230 eigen kasten. In het voorjaar van 2020 is het nieuwe beheerplan Openbare verlichting aangenomen.

Kerncijfers kwaliteit

Lichtmasten

Van de 12.831 masten bestaat het overgrote deel (ca. 90%) uit stalen masten. Van de lichtmasten heeft 13% (1668 masten) de technische levensduur van 40 jaar overschreden. De achterstand vertegenwoordigt een waarde van € 657.000. De totale vervangingswaarde bedraagt ca. € 5,8 miljoen.

Armaturen

Van de 12.967 armaturen is ruim 23% (ca. 3.000) ouder dan de technische levensduur van 20 jaar en aan vervanging toe. De achterstand vertegenwoordigt een waarde van € 995.000.

Lampen

Voor het vervangen van lampen wordt de economische levensduur aangehouden volgens de opgave van de fabrikant. Dit betekent in de praktijk dat lampen groepsgewijs worden vervangen voordat ze stuk zijn. Hierdoor worden continuïteit en kwaliteit gewaarborgd en veel meldingen voorkomen.

Led-verlichting

Het energieakkoord stelt dat, ten opzichte van 2013, de gemeente Den Helder in 2020 een energiebesparing moet realiseren van 20% oplopend tot 50% in 2030. Een maatregel om de doelstelling te halen is de toepassing van led-verlichting. In gemeente Den Helder zijn inmiddels 1250 (bijna 10%) led-armaturen geplaatst. Ondanks dat we goed op weg zijn met het vervangen van conventionele verlichting door led-verlichting, is er voor het behalen van de doelstellingen vanuit het energieakkoord in 2030 nog een stap te zetten. Met de beschikbaar gestelde gelden voor achterstallig onderhoud zijn we een eind op de goede weg.

Eigen kabelnet

Van de 12.831 aansluitingen (lichtmasten) zijn er ca. 10.600 aangesloten op het eigen netwerk (solonet). De overige aansluitingen zijn aangesloten op het combinatienet van Liander. Het eigen net is ca. 357 km lang en heeft ca. 150 voedingskasten en 80 koppel-/doorschakelkasten. De komende jaren wordt extra aandacht gegeven aan inspecties.

Toonfrequent signaal en energieakkoord

Het toonfrequent signaal (TF), die Liander over de kabel meestuurt en waarmee nu de openbare verlichting in en uit wordt geschakeld, is met ingang van 1 februari 2020 niet meer in gebruik. Om te voorkomen dat heel gemeente Den Helder dan dag en nacht verlicht blijft is gezocht naar een alternatief. Die is gevonden in de aanschaf van het TSEC 2000 systeem van Telesignaal. Dit systeem geeft niet alleen de mogelijkheden om in en uit te schakelen, maar kan ook realtime energiedata uit de meter lezen, analyseren, bewaken en melden. Het TSEC 2000 systeem geeft ons ook de mogelijkheid om zelf onze in- en uitschakel tijden te bepalen. Daarmee dragen we bij aan de doelstellingen van uit het energieakkoord, slim energiemanagement. In Turap-1 2-10 heeft de raad een krediet beschikbaar gesteld van € 155.000 voor de vervanging van het TF-signaal. Inmiddels is dit in werking.

Het beleidskader

In het nieuwe beheerplan Openbare verlichting staan de kaders voor de instandhouding en het beheer van een verantwoorde openbare verlichtingsinstallatie.

4.2.7 Spelen

Basisgegevens

De gemeente Den Helder heeft 496 speeltoestellen in de openbare ruimte staan, verspreid over 141 sport- en speelplekken.

Het beleidskader

In het beheerplan Spelen 2020-2025 staat op welke wijze het beheer en onderhoud aan de speeltoestellen en de speelplekken wordt uitgevoerd, zodat kinderen met goede en veilige speelvoorzieningen kunnen spelen. Jaarlijks inspecteren we alle speeltoestellen in de openbare ruimte. Per speeltoestel houden we een logboek bij. Hierin staan de technische gegevens, inspectieresultaten en uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden.

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

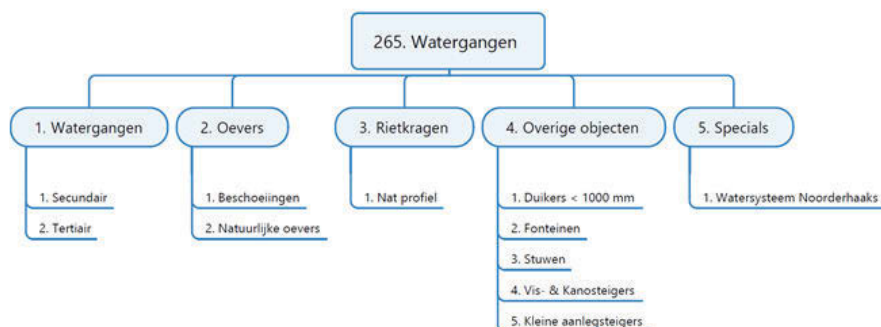
Als inspectieresultaten, dan wel meldingen, daarvoor aanleiding geven, voeren we de nodige herstelwerkzaamheden uit. Is de slijtage en/of schade niet meer te herstellen, dan verwijderen we het speeltoestel, zodat het geen gevaar voor kinderen oplevert. Dit speeltoestel wordt niet in alle gevallen vervangen.

Het benodigde budget voor het dagelijks en groot onderhoud van de speelvoorzieningen, inclusief de hierbij behorende valdempende ondergronden is voldoende.

Binnen de beschikbare middelen van Nieuw Perspectief is € 84.000 structureel beschikbaar om de speeltoestellen (kwalitatief gezien) in stand te houden. Hiermee wordt voorkomen dat afgekeurde speeltoestellen worden verwijderd en niet meer worden vervangen. Dit bedrag wordt ingezet om de jaarlast van de investeringen in speeltoestellen op te vangen.

4.2.8 Watergangen

Het kapitaal, ofwel "asset" watergangen bestaat uit onderstaande componenten en objecten:

Met daarbij onderstaande hoeveelheden

Onderdelen	Hoeveelheden
Oeverbescherming	ca 50 km
Waterbodems	ca 50 km
Natuurlijke oevers	ca 180 km
Fonteinen	2 stuks
Stuwen	19 stuks
Vis - en kanosteigers	52 stuks
Kleine aanlegsteigers	250 stuks

Fontein "de Schooten"

Fontein Timorpark

Kerncijfers kwaliteit

De gemeente heeft voornamelijk secundaire en tertiaire watergangen in beheer. Het beheer en onderhoud aan het primaire stelsel is, vanwege het vaarwegbeheer, ondergebracht bij de primaire belanghebbende partijen (onder andere Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en Rijkswaterstaat).

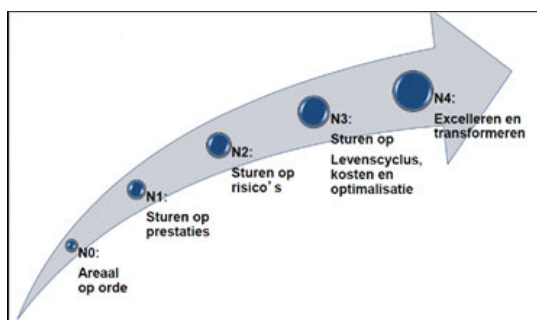
Areaal en kwaliteit	De te beheren objecten (assets), zowel het aantal als de kwaliteit, zijn op dit moment niet volledig inzichtelijk en vastgelegd in het beheersysteem (GISIB).
Achterstanden	Er zijn achterstanden bekend in het areaal dat in 2015 is overgenomen van HHNK. Ernst en omvang zijn op dit moment niet inzichtelijk.
Meldingen	Afgelopen jaren is een enkele keer een melding gedaan door burgers over de waterdiepte. Het aantal meldingen is de afgelopen jaren stabiel en betreft hoofdzakelijk watergangen in beheer bij HHNK (primaire watergangen).

Het beleidskader

Het gemeentelijk beleidskader voor onderhoud aan de gemeentelijke watergangen wordt verwoord in het beheerplan Watergangen 2020-2025 en wordt medio september 2020 door de raad vastgesteld.

Hierin zijn de ambities verwoord zoals:

- Bestaande areaal en kwaliteit inzichtelijk maken en vastleggen in het beheersysteem.
- Beperken verzilting (waterkwaliteit).
- Voldoen aan de beeldmeetlatten voor watergangen, oevers en dergelijke.
- Borgen dagelijks onderhoud in structurele werkprocessen en budgetten.
- Ontwikkelen en implementeren van risicogestuurd beheer en asset management.
- Samenwerking met belanghebbenden zoals HHNK, LTO/KAVB, enz.

Fasering asset managementsysteem CROW

De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De keuzes ten aanzien van het beheer en onderhoud zijn duurzaam, spaarzaam én praktisch (één van de basisprincipes uit Nieuw Perspectief). Daarom zijn de huidige budgetten leidend bij het invullen van de beheeropgave op korte termijn (0-5 jaar). Voor het beheer en onderhoud van watergangen (technisch onderhoud en inspecties) is jaarlijks een budget van € 310.500,00 beschikbaar in de exploitatiebegroting. De huidige budgetten zijn toereikend voor het uitvoeren van inspecties en onderhoudswerkzaamheden.

4.2.9 Gemeentelijke gebouwen

Gemeentelijke portefeuille

De gemeentelijke portefeuille bestaat uit 74 complexen (bedrijfsruimte, appartementencomplex, verenigingsgebouwen en andere). Deze complexen hebben samen een content van ca. 200 objecten en kan als volgt worden ingedeeld.

Categorie en aantal vastgoed conform afstootnota

Gemeentelijk vastgoed	Aantal
Huisvesting eigen organisatie	4
Strategisch gelegen	20
Maatschappelijk belang	63
Commercieel vastgoed	110
Totaal	197

In 2017 is de nota 'Afstoten gemeentelijk vastgoed (2017-2018)' vastgesteld. Op basis van deze nota wordt uitvoering gegeven aan de opgave met betrekking tot het afstoten van gemeentelijk vastgoed. Er wordt een herijking gedaan van bovengenoemde nota.

Onderhoudssystematiek

In 2017 is het onderhoud voor gemeentelijk vastgoed financieel opnieuw ingericht. Hiervoor zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

- Er is budgettair onderscheid tussen planmatig-, contract- en dagelijks onderhoud.
- Er wordt gestreefd naar één onderhoudsvoorziening voor de gemeentelijke gebouwen (exclusief verbonden partijen en schoolgebouwen).
- De jaarlijks benodigde dotatie in de voorziening wordt afgeleid uit de gemiddelde onderhoudslasten voor planmatig onderhoud voor de komende tien jaren.
- Jaarlijks vindt er een actualisatie van de stand van de voorziening plaats, waarbij getoetst wordt of aanvullende middelen benodigd zijn.

Voor het onderhoud van de forten en bunkers hebben we geen eigen onderhoudsplanning. Dit omdat we het onderhoud en beheer hiervan uitbesteden aan de stichting Stelling Den Helder. Die krijgt hiervoor een vergoeding van ca. € 30.000.

Onderwijshuisvesting

De basis voor (vervangende) nieuwbouw van schoolgebouwen is bepaald in de Huisvestingsverordening en het Integraal Huisvestingsplan 2015 - 2030. De raad heeft dit Integraal Huisvestingsplan 2015-2030 op 12 oktober 2015 vastgesteld. Met ingang van 2015 is de wetgeving gewijzigd en ontvangen schoolbesturen de vergoeding voor het buitenonderhoud rechtstreeks van het Rijk. De verantwoordelijkheid voor bekostiging van nieuwbouw van schoolgebouwen ligt bij de gemeente. (Vervangende) nieuwbouw gebeurt conform het in het Integraal Huisvestingsplan vastgestelde investeringsoverzicht. Het Integraal Huisvestingsplan wordt in 2021 geactualiseerd.

Met ingang van 2020 vervalt de egaliseringsreserve onderwijshuisvesting. Dat houdt in dat er afscheid wordt genomen van het financiële gesloten systeem. Door de wijziging van de wetgeving in 2015 is de noodzaak om een egaliseringsreserve in stand te houden niet meer opportuun. De opgebouwde reserve wordt eind 2019 overgeheveld naar de algemene reserve.

Duurzaamheid vastgoedportefeuille

In de nota 'Hoofdlijnen van aanpak voor een duurzaam en klimaatbestendig Den Helder' (juni 2015) zijn globale doelstellingen geformuleerd c.q. ambities uitgesproken om te komen tot energiebesparing. Om de duurzaamheidsambitie nader te concretiseren is in de raadsvergadering van juli 2016 een motie aangenomen om de Gemeente Den Helder in 2040 volledig energieneutraal te hebben. Om de eerste stappen naar deze ambitie te realiseren is op 22 mei 2017 het Plan van Aanpak 'Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed' door de gemeenteraad vastgesteld. Dit is een stappenplan om te komen tot inzicht in energieprestaties en mogelijke energetische verbeterpunten van gebouwen. Teneinde diverse duurzaamheidsambities te behalen. Conform dit plan van aanpak zijn de panden in de kernportefeuille vastgoed energetisch onderzocht en is een uitvoeringsplan verduurzaming gemeentelijk vastgoed uitgewerkt.

In 2019 heeft een herijking plaatsgevonden van de kernportefeuille welke heeft geresulteerd tot een aanpassing.

Opgave/doelstellingen

De huidige opgave/doelstellingen voor het verduurzamen van de kernportefeuille verduurzaming (betreft 24 panden, deze zijn energielabelplichtig) zijn:

- Een energiebesparing van 5% realiseren vanaf 2020 en conform de CO2 prestatieladder.
- Inzicht in een verduurzamingsscenario waarbij wij uitgaan van een gemiddeld energielabel B.

4.3 Financiering

4.3.1 Algemeen

In deze paragraaf doen we verslag van de wijze waarop de treasurytaken worden uitgevoerd. Daarbij gaan we in op recente ontwikkelingen, risicobeheer en financiering.

Treasury: alle activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Op 1 januari 2001 is de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) in werking getreden. Het doel van deze wet is het beheersen van financieringsrisico's. Dat uit zich in een aantal randvoorwaarden voor het treasurybeleid:

- Het aangaan en verstrekken van leningen en het verlenen van garanties is alleen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak. De raad heeft de uitgangspunten hiervoor vastgelegd in het beleidskader Gemeentelijke garanties en geldleningen 2019 (RB19.0125).
- Uitzettingen moeten een prudent karakter hebben.
- De gemeente moet voldoen aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Grondslag voor de financieringsparagraaf is het Treasurystatuut 2019. De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie en de daarbij behorende bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn hierin vastgelegd. Ons Treasurystatuut heeft als doelstellingen:

- Het verzekeren van een duurzame toegang tot Europese financiële markten tegen acceptabele condities.
- Het beschermen van het gemeentelijk vermogen- en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's.
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
- Het realiseren van een flexibel en controleerbaar cashmanagement in de gemeentelijke organisatie.
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet FIDO, de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden, de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), de Wet verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden en de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut 2019.

4.3.2 Economisch vooruitzicht

De uitbraak van het coronavirus Covid-19 leidt dit jaar tot een mondiale recessie. De wereldeconomie zal in 2020 met ca. 3,5% krimpen. In 2021 wordt een geleidelijk economisch herstel verwacht. Het mondiale bbp zou dan met ca. 4,75% toenemen. In de meeste westerse landen lijkt het virus onder controle gekomen. De overheden zijn overgegaan tot een geleidelijke versoepeling van de beperkende maatregelen. Regels met betrekking tot afstand houden en hygiëne blijven evenwel in de meeste landen van kracht. De bedrijvigheid zal in de loop van het jaar aantrekken. Een volledig economisch herstel is echter pas mogelijk, indien er een vaccin of medicijn beschikbaar is. In sectoren als de horeca, het toerisme en de luchtvaart zal de activiteit nog lange tijd op een lager niveau blijven.

De Amerikaanse economie zal in 2020 naar verwachting krimpen met ca. 5,7%. De daling van de bedrijvigheid is vooral het gevolg van een afname van de private consumptie en de investeringen in vaste activa. In 2021 wordt een breed gedragen herstel van de economische groei naar rond 5% verwacht. De inflatie neemt mede als gevolg van lagere energieprijzen af van 1,4% in 2019 naar 0,5% dit jaar. In 2021 loopt de inflatie weer op naar iets meer dan 2%.

Binnen de eurozone zijn vooral Italië en Spanje zwaar getroffen door de uitbraak van het coronavirus. De economie van deze landen zal sterk krimpen, ook doordat de budgettaire maatregelen van de overheden geringer zijn dan in Duitsland en Nederland. In de eurozone als geheel wordt een daling van het bbp met ca. 7,2% verwacht. De private consumptie, de investeringen en de buitenlandse handel nemen sterk af. In 2021 wordt een gematigd economisch herstel verwacht. Het bbp zal in de regio als geheel met ca. 4,6% groeien. De inflatie daalt van 1,2% in 2019 naar -0,2% dit jaar. De daling van de geldontwaarding hangt vooral samen met lagere energieprijzen. In 2021 trekt de geldontwaarding weer wat aan naar 1,2%. De Nederlandse economie krimpt met ongeveer 4,5%. In 2021 wordt een gematigd herstel van de conjunctuur verwacht. Het bbp kan volgend jaar met 4,0% toenemen. De inflatie daalt vooral door het wegvallen van het prijsopdrijvend effect van de indirecte belastingverhogingen van 2,7% in 2019 naar 0,4% in 2020. In 2021 loopt de consumptieprijsstijging naar verwachting licht op naar 1,6%.

4.3.3 Rentevisie

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte en werkelijke verloop van de rentestand. Deze is afhankelijk van de economische ontwikkelingen in de Europese Unie en in de rest van de wereld.

De ECB blijft in de komende twaalf maanden een ruim monetair beleid voeren. De lange rentetarieven blijven op een zeer laag niveau.

4.3.4 Ontwikkelingen op het gebied van gemeentefinanciën

4.3.4.1 Schatkistbankieren

Per 13 december 2013 is de Wet financiering decentrale overheden inzake schatkistbankieren gewijzigd en is de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden van kracht. Schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden hun overtollige (liquide) middelen aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit betekent dat vanaf 15 december 2013 overtollige gelden niet langer bij bijvoorbeeld banken mogen worden weggezet.

Wel mogen decentrale overheden overtollige middelen aan elkaar uitlenen, zolang er geen sprake is van een toezichtrelatie, om zodoende een beter rendement te halen dan bij de schatkist. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteiten aan. Deelname van decentrale overheden aan het schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU (Europese Monetaire Unie) schuld van de collectieve sector, waardoor de externe financieringsbehoefte van het rijk minder wordt. Dit vertaalt zich in een lagere staatsschuld. Voor gemeenten geldt een doelmatigheidsdrempel van 0,75% van het begrotingstotaal. Dit houdt voor Den Helder in dat gemiddeld een bedrag van ca. € 1,5 miljoen in de gemeentekas mag blijven voordat tot schatkistbankieren moet worden overgegaan.

4.3.4.2 Wet houdbare overheidsfinanciën (Hof)

De Wet Hof is met ingang van 11 december 2013 van kracht. Deze wet is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van decentrale overheden om binnen het EMU-aandeel van 3% te blijven. Gemeenten moeten een gelijkwaardig aandeel leveren in het terugdringen van het EMU-tekort. Brussel en de landelijke overheid maken gebruik van een ander boekhoudsysteem (kasstelsel) dan de decentrale overheidssector (baten-lastenstelsel). Hoewel in beide boekhoudsystemen de uitgaven en ontvangsten in evenwicht zijn, overschrijdt de decentrale overheidssector de norm bij toepassing van het boekhoudsysteem van het rijk. Dit kunnen decentrale overheden oplossen door het terugdringen van investeringen of het verhogen van de belastingen. Bij overschrijding van de norm kan het Rijk een sanctie opleggen. Deze moet wel eerst worden voorgelegd aan de Tweede Kamer.

Voor Den Helder kan het betekenen dat we op termijn geremd worden in onze ambities. Om hierop te anticiperen, kunnen we dan naar methoden kijken waarbij de investering niet in één keer betaald wordt, maar gespreid over de gebruiksduur van het te gebruiken goed. Denk aan PPS (publiek-private samenwerking)-constructies en leasen.

4.3.5 Treasury

Lenen kost geld. Het is dus van belang om een goed inzicht te hebben in het verloop van de uitgaven en inkomsten en welke inkomsten en uitgaven worden op welk moment verwacht. Hiermee kunnen we sturen op de voor de komende jaren benodigde liquiditeiten. De in de begroting 2021 opgenomen meerjarige investeringsplanning is een belangrijk onderdeel van de liquiditeitsprognose. Onder andere op grond hiervan bekijken we of er voldoende eigen financieringsmiddelen zijn of dat we externe financiering moeten aantrekken.

4.3.6 Financiële risico's

4.3.6.1 Kasgeldlimiet

De begrenzing van de renterisico's op de kortlopende middelen vindt plaats door het bepalen van een kasgeldlimiet. Deze limiet is vastgesteld als een maximum percentage van het begrotingstotaal, dat met kortlopende middelen mag worden gefinancierd. De minister van Financiën heeft het percentage vastgesteld op 8,5. De afgelopen jaren is er sprake geweest van een liquiditeitsoverschot en is het niet nodig geweest om korte financieringsmiddelen aan te trekken.

In onderstaande tabel zetten we voor 2021 de kasgeldlimiet af tegen de verwachte ontwikkeling van de netto vlottende schuld.

Kasgeldlimiet	1 ^e kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw
1. Begrotingstotaal	202.394	202.394	202.394	202.394
2. Vastgesteld percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
3. Kasgeldlimiet (1 x 2)	17.203	17.203	17.203	17.203
4. Financieringsmiddelen (gemiddeld per kwartaal)	-14.319	-437	1.793	-3.107
5. Ruimte kasgeldlimiet (3 + 4)	2.884	16.766	18.996	14.096

4.3.6.2 Renterisiconorm

De begrenzing van de renterisico's op de gemeentelijke langlopende geldleningenportefeuille (zowel opgenomen als uitgezet) vindt plaats door het vaststellen van een renterisiconorm. Dit is het maximum percentage van het begrotingstotaal, waarvan de rente door herfinanciering of renteherziening mag worden gewijzigd. De minister van Financiën heeft het percentage vastgesteld op 20. Dit komt overeen met een gemiddelde rentevast-periode van vijf jaar. Stijgt de marktrente in een jaar sterk, dan werkt dat door in maximaal 20% van het begrotingstotaal.

In onderstaande tabel zetten we de norm af tegen de feitelijke situatie. Duidelijk blijkt dat de gemeente ruimschoots aan de risiconorm voldoet.

Renterisiconorm	2021	2022	2023	2024
1. Begrotingstotaal	202.394	202.394	202.394	202.934
2. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
3. Renterisiconorm (1 x 2)	40.479	40.479	40.479	40.479
4. Renteherziening	0	0	0	0
5. Aflossingen	4.874	4.933	4.993	5.506
6. Renterisico (4 + 5)	4.874	4.933	4.993	5.506
7. Ruimte (+)/Overschrijding (-) (3 - 6)	35.605	35.546	35.486	35.423

4.3.6.3 Krediet-/debiteurenrisico

Bij de krediet-/debiteurenrisico's bestaat de kans op een waardedaling van een uitstaande vordering als gevolg van het niet (tijdig) nakomen van de verplichtingen door een debiteur. Debiteurenbeheer is gerelateerd aan reguliere bedrijfsactiviteiten van de gemeente. Door een goed invorderingsbeleid is het kredietrisico als laag te kwalificeren.

Daarnaast staan we garant voor het betalen van de rente en aflossingen van geldleningen van verschillende partijen.

Hierbij maken we onderscheid in directe garantstelling of als achtervangpositie bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw WSW). Bij de achtervangpositie van het WSW staat de gemeente voor 50% garant. Stichting Woontij, Vestia Groep, Stichting Woonzorg Nederland en de Woningstichting Den Helder zijn aangesloten bij het WSW .

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gewaarborgde geldleningen per 31 december 2019.

Gewaarborgde geldleningen en garantstellingen

Instelling <i>Bedragen (x € 1.000)</i>	Oorspronkelijk bedrag	Gewaarborgd %	Schuld 1-1	Schuld 31-12
Woningstichting Den Helder	7.170	100,00%	4.463	4.287
NV Huisvuilcentrale Noord-Holland	598.528	3,84%	23.351	24.205
ROC Kop van Noord-Holland	5.445	100,00%	2.360	2.178
Gemini ziekenhuis	6.000	100,00%	6.000	6.000
Stichting Dierentehuis Den Helder	113	100,00%	9	3
Willemsoord B.V.	21.000	100,00%	15.000	15.000
Veiligheidsregio Noord-Holland Noord	48.688	9,00%	4.406	4.268
Regionaal Historisch Centrum Alkmaar	338	12,88%	0	0
N.V. Port of Den Helder	26.300	100,00%	21.075	20.550
Stichting Blijf van mijn Lijf	500	100,00%	406	406
Scholen aan Zee	13.250	100,00%		13.250
Subtotaal garanties zonder achtervang	727.332		77.070	90.147
Stichting Woontij	57.774	50,00%	23.579	15.484
Woningstichting Den Helder	137.500	50,00%	127.500	148.750
Stichting Woonzorg Nederland	6.349	50,00%	2.540	2.409
Vestia Groep	4.674	50,00%	1.645	1.533
Subtotaal garanties met achtervang WSW	206.297		155.264	168.176
Totaal	933.629		232.334	258.323

* Voor zowel Willemsoord bv als voor Port of Den Helder nv geldt dat zij beide nog een rekening-courant verhouding hebben, welke nog niet is meegenomen in bovenstaand overzicht. Ze maken wel onderdeel uit van de maximale garantstelling zoals opgenomen op de volgende pagina.

In bovenstaande tabel worden de bedragen genoemd per 31 december 2019 waarvoor de gemeente garant staat.

Er zijn instellingen waarbij een maximum is afgesproken voor wat betreft de garantstellingen, dit zijn de volgende:

- Woningstichting Den Helder waarbij een maximale garantstelling van € 250 miljoen geldt.
- Stichting Woontij waarbij een maximale garantstelling van € 22,5 miljoen met een looptijd 1 oktober 2019 tot en met 31 december 2020 geldt.
- Willemsoord BV waarbij een maximale garantstelling van € 21 miljoen geldt.
- Port of Den Helder BV waarbij een maximale garantstelling van € 26,3 miljoen geldt.
- Scholen aan Zee waarbij een maximale garantstelling van € 13,2 miljoen en een looptijd van 15 juli 2019 tot en met 15 juli 2043 geldt.

Dit houdt in dat bovenstaande instellingen tot het door de gemeente vastgestelde maximum geldleningen kunnen aantrekken zonder tussenkomst van de gemeente. Uit de cijfers afkomstig van deze tabel blijkt dat bovengenoemde instellingen nog ruimte hebben ten aanzien van het gestelde maximum.

4.3.6.4 Opgenomen langlopende geldleningen

In 2021 wordt er geen lening afgelost. De gemeente heeft de volgende omvang van de leningportefeuille:

Leningen OG	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025
(opgenomen gelden)					
Algemene financiering	50,7	48,5	46,4	44,1	42,0
ten behoeve van scholen	0	0	0	0	0
ten behoeve van Woningstichting	44,3	41,7	38,8	35,8	32,9
Totaal	95,0	90,2	85,2	79,9	74,9

4.3.6.5 Verstrekte langlopende geldleningen

Per 1 januari 2021 hebben we € 47,7 miljoen aan verstrekte langlopende geldleningen uitstaan. Voor ongeveer € 44 miljoen betreft het geldleningen verstrekt aan de Woningstichting Den Helder, € 2,5 miljoen aan Schouwburg De Kampanje en € 0,8 miljoen aan Willemsoord. In 2021 vinden er geen aflossingen van geldleningen plaats.

Leningen UG	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025
(Uitstaande gelden)					
Overige instellingen	3,5	3,2	3,1	2,9	2,7
Woningstichting	44,2	41,5	38,7	35,8	32,9
Totaal	47,7	44,7	41,8	38,7	35,6

4.3.6.7 Begrotingsgegevens Europese Monetaire Unie (EMU)

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de overheid. Een negatief saldo geeft aan dat de overheid een tekort heeft: de uitgaven zijn groter dan de inkomsten. Het EMU-saldo van de lokale overheden telt mee voor het saldo van de totale Nederlandse overheid en draagt daarmee dus bij aan het EMU-tekort of overschot van de landelijke overheid. In het Verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen.

Op basis van de Wet FIDO behoort ingrijpen door de centrale overheid tot de mogelijkheden bij een dreigende overschrijding van het 3% EMU-tekort, voor zover dit wordt veroorzaakt door een ongewenste ontwikkeling van het saldo van de lokale overheid. Afspraak is dat het EMU-saldo in de begroting van de lokale overheden wordt opgenomen, zodat er inzicht is in de ontwikkeling daarvan.

Voor de begroting 2021 is het EMU-saldo over 2021 € 8,1 miljoen nadelig. Ten opzichte van de primitieve begroting 2020 wijkt dit af. Deze afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt door het lagere exploitatiesaldo. In 2020 was dit gunstiger dan in 2021. Verder valt op dat groei van investeringen lager is dan in 2020. Daar tegenover staat weer een lager voordelig effect vanuit de grondexploitatie. In de berekening van het EMU-saldo is rekening gehouden met de technische uitgangspunten, de kadernota, de uitkomsten van de meicirculaire (gemeentefonds) en overige autonome ontwikkelingen. De uitkomsten van de overige jaren worden benoemd bij hoofdstuk 3 Financiële begroting en dan onderdeel balansen.

Omschrijving	2020 x € 1000,- Volgens primitieve begroting 2020	2021 x € 1000,- Volgens begroting 2021	2022 x € 1000,- Volgens meerjarenbegroting 2021
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.317	-6.398	-2.776
Mutatie (im)materiële vaste activa	4.103	3.319	5.150
Mutatie voorzieningen	41	92	295
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-3.166	-1.497	-2.886
Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	1.421	-8.129	-4.746

4.3.6.8 Berekening rente-omslag

Met ingang van de begroting 2020 zullen wij de berekening van de rente-omslag opnemen onder de financieringsparagraaf.

Renteschema		Jaar 2021
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		3.403.907
b. De externe rentebaten (idem)		-261.059
<i>Saldo rentelasten en rentebaten</i>		<i>3.142.849</i>
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-558.174	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-1.373.345	
<i>Aan taakvelden toe te rekenen externe rente</i>		<i>-1.962.058</i>
d1. Rente over eigen vermogen		-
d2. Rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		1.180.790
e. De aan taakvelden toegekende rente (rente-omslag)		-1.430.342
f. Renteresultaat op taakveld Treasury		-249.552
Boekwaarde activa 1-1		155.434.232
Rente-omslag		0,76

Bij de berekening van de rente-omslag kijken wij naar onze (verwachte) rentelasten en de reeds bekende rentebaten. Bij de berekening moeten wij de specifieke rentebaten zoals van de grondexploitatie en onze doorleningen in mindering brengen op de rentelasten. Wat resteert aan rentelasten moeten wij verdelen over de boekwaarde van onze geactiveerde investeringen per 1 januari 2021. Bij deze investeringen moeten wij investeringen met een specifiek rentepercentage uitzonderen.

Uit de bovenstaande berekening volgt een berekend percentage van 0,76%, wij hebben dit voor de begroting afgerond op 1,00%. In de vorige begroting kwamen wij afgerond ook op 1,00% uit. Het rentepercentage was vorig jaar, niet afgerond, 0,83%. Het rentepercentage is dus licht gedaald. Dit komt onder andere door een daling van de toe te rekenen rente aan de activa. Alsmede een stijging van de boekwaarde per 01-01-2021 van de activa. Vanuit de Bbv zijn er regels gesteld omtrent de marge die gehanteerd mag worden bij het afronden van het rentepercentage. Met deze begroting zitten wij aan de grens van deze marge.

De omslagrente wordt gebruikt om de toe te rekenen rente aan de verschillende investeringen en dus kostendragers te bepalen. Deze rente maakt dan onderdeel uit van de lasten op de specifieke kostendragers. De tegenhanger is de kostenplaats financiering, hierop worden de baten vanuit de toe te rekenen rente verantwoord. Door de daling van de omslagrente daalt ook de rentelasten op de verschillende kostendragers en dus ook de baten op de kostenplaats financiering.

4.4 Bedrijfsvoering

4.4.1 Inleiding

In deze paragraaf staan de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen in de bedrijfsvoering:

- Informatiebeveiliging.
- Personeelsbeleid en organisatie(ontwikkeling).
- Planning & control en financiën.

De paragraaf sluit af met de onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid.

4.4.2. Informatieveiligheid

Goede informatiebeveiliging is van groot belang voor het werken met overheidsinformatie. De doelen voor goede informatiebeveiliging zijn:

1. De bescherming van de privacy van personen en de omgang met vertrouwelijke informatie is op een aanvaardbaar niveau.
- 1.1 De Algemene Verordening Gegevensbescherming is op een aanvaardbaar niveau en vastgelegd in de werkprocessen en in ons handelen.
- 1.2 De Baseline Informatiebeveiliging Overheid wordt risico gebaseerd opgepakt en ingevoerd voor zover de middelen (capaciteit van medewerkers, budget en tijd) dit mogelijk maken.
- 1.3 De medewerkers weten hoe ze verstandig omgaan met overheidsinformatie en privacy en dit is meetbaar.
- 1.4 De gemeente Den Helder is geslaagd voor verplichte audits en inspecties.

De bovenstaande doelen werken we hierna uit.

Beleidsdoel 1. De bescherming van de privacy van personen en de omgang met vertrouwelijke informatie is op een aanvaardbaar niveau geborgd.

1.1 Operationeel doel: De Algemene Verordening Gegevensbescherming is ingeregeld in werkprocessen en in ons handelen.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG/2018) is één wetgeving voor de gehele Europese Unie.

De wetgeving is gericht op verbetering van de privacyrechten van natuurlijke personen en wijst meer verantwoordelijkheden toe aan organisaties die persoonsgegevens beheren.

Activiteiten

- We voeren de nog ontbrekende maatregelen van de AVG stap voor stap in en voeren ons eigen privacybeleid uit. Het betekent onder meer dat we het verwerkingsregister persoonsgegevens actueel houden.
- We zorgen dat privacy wordt bewaakt bij nieuwe initiatieven zoals werken in de cloud, open data, datagestuurd werken en smartcities.
- We behouden en versterken de kennis van gegevensbescherming binnen de afzonderlijke teams.

1.2 Operationeel doel: De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is op een aanvaardbaar niveau ingevoerd.

De BIO vervangt de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) in zijn geheel. Het invoeren en voldoen aan de BIO is een Overheidbrede verplichting. Daarmee vormt de BIO één gezamenlijk normenkader voor de gehele overheid, gebaseerd op ISO27001/2. Dit betekent dat alle gemeenten in Nederland moeten voldoen aan de BIO. De BIO omvat een pakket maatregelen die betrekking hebben op de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie. Deze maatregelen tezamen vormen een baseline voor informatiebeveiliging. De BIO eist van gemeenten dat zij de maatregelen uit de BIO risicogebaseerd invoeren. Dat houdt in dat er een risicoanalyse wordt gedaan, voordat de maatregelen ingevoerd kunnen worden. Het implementeren van de maatregelen uit de BIO zijn een middel om de risico's bij van informatiebeveiliging te kunnen verminderen. Om zo zorg te dragen voor een verhoogde informatieveiligheid binnen de gemeente.

Activiteiten

- Risico's kunnen verschuiven, veranderen, toe- en afnemen. Om dit te meten voeren we jaarlijks een risicoanalyse op de informatiebeveiliging van de gemeente Den Helder uit.. Op basis van deze risico's nemen we maatregelen of scherpen die aan.
- We behouden en versterken de kennis van gegevensbescherming binnen de afzonderlijke teams. De lijn van de VNG, landelijke toezichthouders en instituties is voor ons leidend, waaronder de Informatie Beveiligingsdienst (IBD), de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG), de beroepsvereniging van IT auditors NOREA, het forum open standaarden en het Nationaal Centrum voor Cyber Security (NCCS).

1.3 Operationeel doel: De medewerkers zijn zich er van bewust hoe ze verstandig omgaan met informatiebeveiliging en privacy.

Activiteiten

- De gemeente werkt eraan om de kennis en het inzicht van medewerkers op het gebied van privacy en informatiebeveiliging te vergroten. De gemeente ontwikkelt hiervoor een opleidingsplan. We stemmen het opleidingsaanbod af op de rol die de medewerker vervult.
- Vanaf 2021 meten we de kennis en het inzicht van medewerkers t.a.v. informatiebeveiliging en privacy. Zo volgen we de voortgang.

1.4 Operationeel doel: De gemeente Den Helder is geslaagd voor verplichte audits en inspecties.

Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) is een systematiek met het doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren.

Dit door het toezicht over wettelijk verplichte taken te bundelen en de verantwoording door het college aan de raad te versterken. Het gaat om de Basisregistratie Personen (BRP), reisdocumenten (paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten), DigiD (digitale identificatie), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO) en Suwinet (infrastructuur voor uitwisseling gegevens tussen instanties binnen het sociaal domein).

Activiteiten

We voeren de periodieke controles uit conform de ENSIA-systematiek, bestaande uit de onderdelen:

- Uitvoeren van een zelfevaluatie informatiebeveiliging in de online ENSIA monitor.
- Een audit door een onafhankelijke IT-auditor over Suwinet en DigiD inclusief de bijbehorende leveranciersverklaringen, een in control statement en een bestuurlijke verklaring.

We trekken de verantwoordingscyclus over informatiebeveiliging met de Planning & Control cyclus en de verbijzonderde interne controle gelijk. De operationele beveiligingscontroles worden planmatig door onafhankelijke en hiervoor gekwalificeerde medewerkers uitgevoerd. Het verslag aan de organisatie is zoveel mogelijk gebundeld.

4.4.3. Personeelsbeleid (HRM-beleid) en Organisatie (ontwikkeling)

In 2021 blijven we investeren in het ontwikkelen van de lerende organisatie: een organisatie die zich permanent verbetert, vernieuwt en ontwikkelt. We doen dat door de samenwerking en verbinding tussen teamcoaches verder te ontwikkelen. En door eenheid van leidinggeven verder vorm en inhoud geven. We bieden diverse opleidingen en trainingen aan die medewerkers helpen bij het ontwikkelen van vaardigheden. Het gaat om vaardigheden die bijdragen aan de:

- Persoonlijke ontwikkeling
- Organisatieontwikkeling
- Ontwikkeling op eigen vakgebied.

We behouden en versterken de opgedane kennis en ervaring die medewerkers opdoen tijdens training en opleiding.

Trainees

Om ons strategisch vermogen te versterken werken we ook met trainees. Trainees die kunnen en willen denken vanuit de opgave in plaats van de vakinhoud. Zij brengen een frisse blik op de inhoud en nieuwe werkmethodes. De trainees verbinden zich aan de opgave.

Arbeidsmarktcommunicatie

We verbeteren onze arbeidsmarktcommunicatie met behulp van het in 2020 ingekochte begeleidingstraject. We stemmen hierbij af met de programmaliijn We zetten Den Helder 'in de markt', in het kader van Helders Perspectief. Om een aantrekkelijk werkgever te blijven zetten we in op passend beleid met betrekking tot het belonen van medewerkers.

Ten slotte blijven we aandacht geven aan goed werkgeverschap in de meest brede zin van het woord.

4.4.4. Planning & Control en Financiën

De planning en control-functie ziet niet alleen op de financiële bedrijfsvoering maar op de bedrijfsvoering in brede zin. Zowel intern als extern: realiseren we onze activiteiten tijdig en juist; wordt voorgenomen beleid samengesteld; blijven we met onze bestedingen binnen de door de raad vastgestelde financiële kaders en bereiken we ook doelstellingen, bijvoorbeeld op het gebied van personeelsontwikkelingen en kaders op het gebied van ICT, bijvoorbeeld privacy en beveiliging. Afwijkingen kunnen voor zover van toepassing in de tussentijdse rapportages worden vermeld.

Voor 2021 wordt een verdere professionalisering van de P&C-functie voorzien door gebruik te maken van geautomatiseerde systemen die daarin beter kunnen voorzien. We gaan werken met een nieuw geautomatiseerd systeem, dat betere ondersteuning moet geven bij:

- Het gebruik maken van verplichtingen bij opdrachtverlening;
- Eenvoudigere en eenduidigere standaardrapportages over de voortgang;
- Het maken van bijlagen die nu nog vaak extracomptabel worden gemaakt.

Een trend die al langer zichtbaar is bij gemeenten is de planning & control-cyclus (grofweg van begroting naar jaarstukken en de tussentijdse rapportages) 'lean en mean', oftewel slanker en informatiever te maken. Daar zijn de afgelopen twee jaar stappen in gezet; waarbij de raad nadrukkelijker betrokken wordt bij het bepalen van de beleidsdoelstellingen in het kadernota-proces en die te gebruiken bij de verantwoordingsinformatie. Ook het huidige pakket dat nu nog wordt gebruikt om de P&C-documenten voor de raad beschikbaar te maken, zal worden vervangen.

De eerste stappen zijn in 2020 gezet om meer met data te werken. Gestart wordt met concrete projecten waarbij het gebruik van data kan ondersteunen een effectieve uitvoering. Data zullen ook meer worden ingezet bij het monitoren van gegevens als basis voor beleidsinformatie in de verantwoording. Ook wordt nagegaan hoe we data van andere bronnen (bijv. van de Kamer van Koophandel) kunnen integreren met onze eigen data in een zogeheten datapakhuis. De bedoeling daarvan is dat beschikbare data door meer medewerkers kunnen worden ingezet voor verschillende beleidsterreinen.

4.4.5. Onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid

Doelmatigheid is een onderwerp dat met name in het Sociaal Domein aandacht krijgt in het streven naar een betere beheersing van de kosten en het nagaan welke preventieve maatregelen effectief zijn. In 2021 zullen onderzoeken naar de uitgaven en bekostiging van de verschillende onderdelen van het sociaal domein (binnen de Wmo, Jeugdzorg en re-integratie) aandacht krijgen.

Waar zinvol zal de raad worden geïnformeerd over de uitkomsten.

4.5 Verbonden partijen

De gemeente kan op verschillende manieren haar taken uitvoeren: zelf doen, in een samenwerking met anderen of uitbesteden. De kaders hiervoor zijn staan in het beleidskader Verbonden partijen (vastgesteld 4 juni 2018). Het beleidskader gaat in op de vormen van samenwerking waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft: dit zijn de zogeheten verbonden partijen.

Het uitgangspunt van de gemeente is dat als de keuze valt op samenwerking, dit binnen het publiekrecht wordt georganiseerd: een gemeenschappelijke regeling. In uitzonderlijke gevallen biedt de Gemeentewet de mogelijkheid om de samenwerking te organiseren binnen het privaatrecht: vennootschappen, verenigingen, stichtingen.

In het Bbv is voorgeschreven om basisinformatie over de verbonden partijen te geven omdat die in het verlengde van de gemeentelijke activiteiten liggen. Het gaat dan om de taken die de verbonden partij uitvoert en een aantal belangrijke financiële getallen.

A. Deelname in gemeenschappelijke regelingen

Gesubsidieerde arbeid Kop van Noord-Holland

Gesubsidieerde arbeid Kop van Noord-Holland (GrGa)	Schagen	Gemeenschappelijke regeling
--	---------	-----------------------------

Openbaar belang

Integrale uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) en de Participatievoorziening beschut werk (artikel 10^b Participatiewet) en de daaruit voortvloeiende en daarmee verband houdende voorschriften en regelingen.

Deelnemende partijen

Gemeenten Den Helder, Hollands Kroon en Schagen

Bestuurlijk belang

De gemeenten Den Helder, Hollands Kroon en Schagen hebben een belang in de Gemeenschappelijke Regeling Gesubsidieerde Arbeid Kop van Noord-Holland (GR). Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners dat de gemeente heeft. De GR heeft een 100% deelneming in Probedrijven N.V. te Schagen.

Portefeuillehouder: P.J.R. Kos, P. de Vrij (plv)

Stemverhouding: ledere gemeente heeft een even zware stem

Financieel belang x € 1.000

Aandelenkapitaal

Leningen/garantstellingen

Impuls

Exploitatie 8.071

(Markt) ontwikkelingen

Vanaf 2015 is de Participatiewet in werking getreden en is instroom in de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) niet meer mogelijk. De Wsw kent een uitsterfconstructie door natuurlijk verloop. Voor beschut werken geldt een taakstelling van het Rijk.

Het aantal gerealiseerde banen in de regeling Beschut Werk was voor Den Helder in 2019 lager dan was begroot.

Om meer mensen met een arbeidsbeperking een kans op een baan te bieden, is in 2019 gestart met de pilot LKS (loonkostensubsidie). Deze pilot betreft een samenwerking tussen gemeenten, Probedrijven en Agros. De pilot is succesvol verlopen. Begin 2020 is, na de pilot LKS, besloten een plan uit te werken om blijvend banen met loonkostensubsidies te realiseren in de kop van Noord-Holland. De instroom wordt daarbij afhankelijk gesteld van de uitstroom uit de Wsw.

Financiële positie x € 1.000 **31-12-2019** **Ontwikkelingen**

Eigen vermogen 50

Vreemd vermogen

Resultaat

Risico's

Op dit moment geen.

Veiligheidsregio Noord-Holland Noord

Veiligheidsregio Noord-Holland Noord	Alkmaar	Gemeenschappelijke regeling
--------------------------------------	---------	-----------------------------

Openbaar belang

Het gezamenlijk behartigen van belangen die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan, ten behoeve van de veiligheid van de bevolking in het samenwerkingsgebied.

Deelnemende partijen

Gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel.

Bestuurlijk belang

Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente, die dit lid vertegenwoordigt.

Portefeuillehouder: J. Nobel

Stemverhouding: conform verdeelsleutel (9 %)

Financieel belang	<i>x € 1.000</i>
Aandelenkapitaal	n.v.t.
Leningen/garantstellingen	41.459
Impuls	n.v.t.
Exploitatie	3.933

(Markt) ontwikkelingen

De Veiligheidsregio is zich op verschillende gebieden aan het ontwikkelen, wat is uitgewerkt in hun beleidsplan. Hun hoofddoelstelling is het verkleinen van risico's en het beperken van leed en schade bij incidenten. Daarnaast gaan ze zich deze beleidsperiode inzetten voor een aantal nieuwe bewegingen op het gebied van nieuwe crisistypen, veilig leven, de toekomst van de brandweer en de verbinding tussen zorg en veiligheid. In 2021 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. Samen met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord trekt de Veiligheidsregio op in de voorbereiding op de nieuwe wet om uiteindelijk een zorgvuldige implementatie mogelijk te maken.

Financiële positie <i>x € 1.000</i>	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	€ 5.327	
Vreemd vermogen	€ 44.259	
Resultaat	Voordelig 486	

Risico's

Taakverschuiving/uitbreiden van taken van de Veiligheidsregio kan leiden tot meer financiële bijdragen en risico's. Ook het niet halen van prestatie-indicatoren kan mogelijk leiden tot meer financiën door investeringen. Er bestaan op dit moment een aantal financiële risico's. Ten eerste de activiteiten in de begroting 2021 zijn opgesteld voor het uitbreken van het coronavirus. De Veiligheidsregio moet in 2020 alle zeilen bij zetten in de strijd tegen dit virus. Het coronavirus heeft voor het boekjaar 2020 en waarschijnlijk ook voor het jaar 2021 een nog niet in te schatten (financiële) impact op de Veiligheidsregio. Ten tweede voor het onderdeel risicobeheersing van de brandweer betekent de invoering van de Omgevingswet een nieuwe, andere manier van werken. Financiële consequenties hiervan zijn nog niet bekend en beschreven in de begroting 2021. Als laatste heeft de Veiligheidsregio nog geen inzicht gegeven op welke wijze de kosten voor de zorgcoördinatie voor mensenhandel bekostigd gaat worden. Hierdoor is het onbekend welke (financiële) risico's dit meebrengt.

Regionaal Historisch Centrum Alkmaar

Regionaal Historisch Centrum Alkmaar (RHCA)

Alkmaar

Gemeenschappelijke regeling

Openbaar belang

RHCA voert de wettelijk verplichte taak uit tot het beheer van het gemeentearchief. Het in het samenwerkingsverband vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis door het opbouwen en beheren van een zo breed mogelijke collectie (regionaal) historisch bronnenmateriaal en deze op een zo actieve mogelijke wijze dienstbaar maken voor een breed publiek.

Deelnemende partijen

De gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Langedijk, Schagen, Texel en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Bestuurlijk belang

Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente, die dit lid vertegenwoordigt.

Portefeuillehouder: R. Duijcker vervanger T. Biersteker

Stemverhouding: 12,5% (6 van de 48 stemmen)

Financieel belang	x € 1.000
Aandelenkapitaal	n.v.t.
Leningen/garantstellingen	n.v.t.
Impuls	n.v.t.
Exploitatie	258

(Markt) ontwikkelingen

Digitaal depot (e-depot)

In 2021-2022 zijn de gemeenten aangesloten op het e-depot en zijn/worden procedures ontwikkeld om de overdracht van de informatie en de raadpleging ervan zo goed mogelijk te laten verlopen.

Zoals besloten door het Algemeen Bestuur zullen de kosten voor het aantal gebruikte Terabyte aan opslag voorsnood doorberekend worden aan de desbetreffende gemeenten. Dit omdat de gemeenten met verschillende snelheden bestanden zullen plaatsen in het e-depot. Daaronder zal zich ook veel archief bevinden dat 'vervroegd' wordt overgebracht, dus voordat de wettelijke termijn van 20 jaar (binnenkort waarschijnlijk 10 jaar) verstreken is. Om de hoeveelheden over te brengen informatie, en daarmee ook de kosten, in te kunnen schatten, voert het Regionaal Archief de Monitor Digitale Informatie uit. Hiermee wordt ook zicht verkregen op andere bepalende gegevens, zoals gebruikte opslagformaten, gebruikte applicaties en waar de prioriteiten voor overbrenging liggen.

Voor de gemeenten zelf zijn daarnaast kosten te verwachten voor bijvoorbeeld de (indien nodig) aanpassing van systemen en data om aansluiting op het e-depot mogelijk te maken (zoals invoering/mapping TMLO, standaard koppelingen etc.). Hoe meer de organisatie deze zaken al voor elkaar heeft en werkt volgens de landelijke normen en standaarden, hoe makkelijker (en met minder kosten) de aansluiting uit te voeren is.

Voor het Regionaal Archief betekent de ontwikkeling van het e-depot ook dat er continu aandacht moet zijn voor de ontwikkeling van de aanwezige kennis en competenties. Dit voor zaken als het implementeren van het e-depot en het adviseren en begeleiden van de gemeentelijke administraties die gaan aansluiten. Daarnaast zal er extra werk ontstaan door taken rond het duurzaam beheer en het beschikbaar stellen van de informatie aan burgers en ambtenaren.

Inspectie

Het Regionaal Archief is tevens belast met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten voor zover deze niet zijn overgebracht (art. 32, Archiefwet 1995). Om deze wettelijke toezichttaak goed uit te kunnen voeren heeft het Regionaal Archief twee archiefinspecteurs in dienst. De inspectietaak is de afgelopen jaren ingewikkelder en omvatter geworden, onder meer door de toenemende digitalisering, verschillende fusieprocessen in de regio en samenwerkingsvormen tussen gemeenten. Daarnaast kwamen er door gewijzigde regelgeving voor de gemeenten nog de verplichting bij tot invoering van twee nieuwe instrumenten: de hotspotmonitor en het Strategisch Informatie-overleg

(SIO). Het SIO is een structureel overleg dat tot taak heeft de besluitvorming op het gebied van de informatiehuishouding voor te bereiden en te regisseren. In 2021 is er per zorgdrager een SIO ingericht en worden jaarlijks de hotspots vastgesteld. Hotspots zijn gebeurtenissen en kwesties in de samenleving die hebben geleid tot opvallende of intensieve interactie tussen overheid en burgers of burgers onderling. Veelal betreft dit zaken die veel maatschappelijke onrust hebben veroorzaakt, zoals de Coronacrisis. Als de hotspots zijn vastgesteld, wordt bekeken of er archiefstukken uitgezonderd dienen te worden van vernietiging. Voor het Regionaal Archief kan een dergelijke aanwijzing ook aanleiding zijn om particuliere archieven die hierop betrekking hebben te acquireren.

Digitalisering

Om de collectie beter (en via internet) toegankelijk te maken en de veel geraadpleegde stukken te beschermen voor achteruitgang, zal de digitalisering van veel geraadpleegde collectieonderdelen voortgezet worden. Ook in 2021 zullen er met name foto's, kranten, historische tijdschriften en genealogische bronnen gedigitaliseerd worden. Daarnaast zullen steeds meer archieven via het 'digitaliseren op verzoek' (of 'scanning on demand') beschikbaar worden gesteld. Hiermee sluit het Regionaal Archief aan bij wensen van 21e eeuwse archiefgebruikers, die graag producten en diensten (in dit geval archiefstukken en andere collectieonderdelen) willen die ze zelfstandig kunnen gebruiken op het moment en de plek die hen het beste uitkomt. Hiermee is de keuze voor de te digitaliseren objecten nog meer gebaseerd op de wensen van archiefgebruikers. Daarnaast is het een versterking van de dienstverlening aan de regio, omdat archiefgebruikers voor het raadplegen van de bronnen uit hun regio niet meer naar de fysieke studiezaal in Alkmaar hoeven te komen.

Met het gratis toegankelijk stellen van deze informatie wordt uitvoering gegeven aan de verplichtingen die de Wet hergebruik overheidsinformatie oplegt aan archiefdiensten.

Financiële positie x € 1.000	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	421	
Vreemd vermogen	87	
Resultaat	118	

Risico's

1. Wegvallen eigen inkomsten depotgebruik derden
2. Risico's bij ontwikkeling e-depotvoorziening
3. Risico op gevolgen Coronacrisis

Ad.1 Wegvallen eigen inkomsten depotgebruik derden

Na het vertrek van de grootste huurder in 2019 resteert een aantal kleinere huurders. De kans dat een van hen de overeenkomst opzegt wordt laag ingeschat. Uitgaande van aanvullende opbrengsten van € 164.000, het maximaal voor de helft weg zal vallen en de kans hierop laag (25%) is, is een weerstandsvermogen op dit onderdeel van € 20.500 voldoende.

Ad. 2 Risico's bij ontwikkeling e-depotvoorziening In 2018 heeft het Regionaal Archief het contract getekend voor de aanschaf van een e-depotvoorziening. Al eerder werden voor het hele project, waarbij de gemeenten aan gaan sluiten op het e-depot van het Regionaal Archief, enkele risico's benoemd. Het gaat daarbij zowel om risico's die leiden tot hogere kosten en/of vertraging in de uitvoering: A. Kosten blijken hoger dan geoffereerd, met als extra risico dat de Europese aanbestedingsnorm wordt overschreden. B. In de uitvoeringsfase van het project blijkt dat de resultaatafspraken niet door de leverancier kunnen worden nagekomen. C. Er is onverwacht meer maatwerk nodig, dat leidt tot extra kosten. De kans dat een van deze risico's zich voordoet, wordt niet zeer groot geacht. Uitgaande van 25% op een bedrag van € 100.000, stellen we dit op € 25.000. Ad. 3 Risico op gevolgen Corona-crisis Begin 2020 is ons land getroffen door een uitbraak van het Corona-virus. Op korte termijn heeft dit voor het Regionaal Archief weinig gevolgen. Alle diensten behalve de publiekstaken, kunnen voortgezet worden. Het is onduidelijk wat de gevolgen op de langere termijn inhouden. Indien een bezuinigingsslag plaatsvindt van het Rijk naar de gemeenten toe om de extra lasten die gemaakt worden in te lopen, is het goed mogelijk dat het Regionaal Archief eveneens geconfronteerd wordt met een lagere bijdrage vanuit gemeenten. De omvang hiervan is niet goed te voorspellen maar afgaande op de bezuiniging van 10% die het gevolg was van de financiële crisis, is een jaarlijks bedrag van € 100.000 een reële mogelijkheid. Omdat de kadernota voor 2021 al is vastgesteld, zal een eventuele bezuiniging echter niet eerder dan in 2022 effect hebben. Het aanhouden van een ruimte in de reserve is in het kader hiervan echter een aanbeveling waard.

In totaal resulteert dit in de volgende bedragen voor de benodigde weerstandscapaciteit:

1. Met zekerheid wegvallende opbrengsten aanvullende diensten in de jaren 2020-2023	€ 150.000
2. Verder wegvallende opbrengsten depotgebruik derden	€ 20.500
3. Risico's bij ontwikkeling e-depotvoorziening	€ 25.000
4. Risico als nasleep van Corona-crisis	PM (2022)
Totaal benodigd weerstandscapaciteit:	€ 195.500

Algemene Reserve na bestemming resultaat 2018	€ 64.546
Bestemmingsreserve Egalisatie Exploitatie Aanvullende Diensten (na bestemming resultaat 2018)	€ 117.647
Bestemmingsreserve Digitalisering	€ 55.498
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit:	€ 237.691

Dit leidt tot een weerstandsvermogen van 1,2. De conclusie is dat het Regionaal Archief beschikt over voldoende weerstandsvermogen om de huidige risico's voor 2021 te dekken maar het voor de periode erna niet duidelijk is of voldoende weerstandsvermogen aanwezig is. Eén en ander hangt af van de toekomstige besluitvorming.

GGD Hollands Noorden

GGD Hollands Noorden	Alkmaar	Gemeenschappelijke regeling
Openbaar belang		
Het gezamenlijk behartigen van belangen die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan, ten behoeve van de gezondheid van de bevolking in het samenwerkingsgebied.		
Deelnemende partijen		
Gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel.		
Bestuurlijk belang		
Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente, die dit lid vertegenwoordigt.		
Portefeuillehouder: T. Biersteker, P. Kos (plv)		
Stemverhouding: 8,1%		
Financieel belang		<i>x € 1.000</i>
Aandelenkapitaal		
Leningen/garantstellingen		
Impuls		
Exploitatie		2.108
(Markt) ontwikkelingen		
Financiële positie x € 1.000	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	1.600	
Vreemd vermogen	15.448	
Resultaat	1.373	
Risico's		
De belangrijkste risico's zijn de effecten van de coronacrisis: inkomstenderving, extra kosten voor de uitvoering van de wettelijke taak. Het Rijk heeft compensatie toegezegd. Het is nog onduidelijk in hoeverre deze compensatie (meerjarig) toereikend is.		

Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord (voorheen RUD)

Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)	Hoorn	Gemeenschappelijke regeling
--	-------	-----------------------------

Openbaar belang

De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (landelijke milieu- en Wobotaken).

Deelnemende partijen

Gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel.

Bestuurlijk belang

Elk lid van het algemeen bestuur heeft een vastgesteld aantal stemmen, waarbij de stemverdeling voor de gemeenten is gebaseerd op de combinatie van inwoneraantal en in te brengen budget. Het aantal stemmen voor de Provincie is gebaseerd op het in te brengen budget.

Portefeuillehouder: M. Wouters

Stemverhouding: 5.59%

Financieel belang	x € 1.000
Aandelenkapitaal	NVT
Leningen/garantstellingen	NVT
Impuls	NVT
Exploitatie	gemeentelijke bijdrage: € 901

(Markt) ontwikkelingen

Financiële positie x € 1.000	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	3.143	
Vreemd vermogen	0	
Resultaat	32	

Risico's

- Europese aanbestedingen.**
 In 2021 is sprake van enkele belangrijke Europese aanbestedingen die optimale mogelijkheden bieden om een goede prijs-kwaliteit te behalen. Het Europees aanbesteden brengt ook risico's mee (inschatting max. € 100.000 o.b.v. kans/impactanalyse)
- Projecten.**
 Het project "Een sterker Fundament" binnen de OD is opgezet om de bedrijfsvoering te verbeteren en op termijn een output gerichte werkwijze te creëren. Risico is dat de kosten niet binnen de begroting van de OD kunnen worden opgevangen en t.l.v. het rekeningresultaat komen (inschatting max. € 75.000 o.b.v. kans/impactanalyse).
- Pandemie.**
 In 2020 is Nederland getroffen door het Coronavirus. Op dit moment is nog onbekend welke consequenties dit voor de (financiële) prestaties heeft van de OD. Hoe langer de beperkende maatregelen aanhouden hoe moeilijker het wordt om de met gemeenten afgesloten Dienstverleningsovereenkomsten na te komen. Inzet van extra in te huren personeel is op dit moment onbekend maar wellicht op termijn nodig om opgelopen achterstanden in te lopen (inschatting max. € 250.000 o.b.v. kans/impactanalyse).
- Omgevingswet.**
 Door de invoering van de Omgevingswet zijn andere competenties noodzakelijk. Hier wordt door de OD aan gewerkt. Het digitaal stelsel omgevingsdiensten zal impact hebben op de informatievoorziening. De kosten worden vooralsnog gedekt uit de hiervoor gevormde bestemmingsreserve. De invoering van de wet is opnieuw met een jaar uitgesteld. Dit geeft wat meer voorbereidingstijd.

Cocensus

Cocensus	Hoofddorp	Gemeenschappelijke regeling
----------	-----------	-----------------------------

Openbaar belang

Het namens de veertien deelnemende gemeenten zo efficiënt mogelijk heffen, invorderen en kwijtschelden van gemeentelijke belastingen, lokale heffingen en rechten. Het uitvoeren van de Wet WOZ, BAG, afhandelen van bezwaar en beroep, taxatie van vastgoed en het beheer van vastgoedinformatie.

Deelnemende partijen

Gemeenten Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Den Helder, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerhugowaard, Hillegom, Langedijk, Oostzaan, Wormerland, Uitgeest, Castricum, Heiloo.

Bestuurlijk belang

Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente die dit lid vertegenwoordigt.

Portefeuillehouder: J.K. Visser

Stemverhouding: 7.1% (2 van de 28 stemmen)

Financieel belang

x € 1.000

Aandelenkapitaal	Bijdrage Den Helder 2021 € 939.500 = gelijk aan een belang van 6,2%. Er is geen sprake van een aandelenkapitaal	
Leningen/garantstellingen		5.630
Impuls		
Exploitatie		13.804

(Markt) ontwikkelingen

- O.g.v. het Rapport Bouwstenen voor een beter belastingstelsel op 18 mei 2020 door de Staatssecretaris Financiën (Fiscaliteit & belastingdienst) aangeboden aan de Tweede Kamer is het voornemen om te komen tot een wettelijke wijziging van het lokale belastingbeleid met verschuiving van belastingdruk naar gemeenten en wijzigingen van verschillende heffingen.
- Invoering van landelijke voorzieningen/basisregistraties zoals de LVWOZ en LVBAG die leiden tot een toename van de werkzaamheden van de gemeenschappelijke regeling.
- Op 1 april 2021 wordt de nieuwe huisvesting in Heemskerk betrokken. De huurcontracten van de hoofdvestiging in Hoofddorp en de nevenvestiging in Alkmaar worden per 1 april 2021 opgezegd. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid worden bij de verbouwing en inrichting van de huisvesting nauwlettend betrokken met als uitgangspunt om optimaal te scoren op de energieprestatie-index.

Financiële positie (x € 1.000) Ingeschat	31-12-2020	31-12-2021	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	250	250	In het AB van 6 maart 2020 heeft het AB van Cocensus bepaald dat positieve rekening resultaten boven de € 250.000,- aan de deelnemende gemeenten naar rato worden uitgekeerd.
Vreemd vermogen	5.015	7.226	
Resultaat		0	De GR werkt met een sluitende begroting

De verbonden partij heeft een beperkt eigen vermogen om risico's op te vangen; feitelijk staan de deelnemende partijen garant. Om de risico's te beheersen wordt 2x per jaar een uitgebreide risico-inventarisatie aan het dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling voorgelegd.

B. Deelname in vennootschappen

Ontwikkelings- en Exploitatiemaatschappij Willemsoord BV

Ontwikkelings- en Exploitatiemaatschappij Willemsoord B.V. Den Helder Besloten vennootschap

Openbaar belang

De doelstelling van Willemsoord BV is "het (her)ontwikkelen van gronden, gebouwen en/of andere registergoederen te Den Helder, waaronder de Oude Rijkswerf Willemsoord". De kernactiviteiten van Willemsoord BV bestaan uit: Het in stand houden en beheren, exploiteren van cultuur historisch erfgoed met als doel zelfstandig via bijdragen, verhuur en evenementen in de exploitatie te kunnen voorzien; Het verhuren van gebouwen en terreinen met als resultaat een positief saldo ten gunste van de BV; Het ondersteunen van huurders op Willemsoord in het aantrekken van bezoekers door middel van marketingactiviteiten en evenementen.

Deelnemende partijen

De gemeente Den Helder

Bestuurlijk belang

Financieel belang x € 1.000

Gemeente Den Helder is 100% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college.

Portefeuillehouder aandeelhoudersrol: Kees Visser

Portefeuillehouder opdrachtgeversrol: H. Keur

Stemverhouding: 100%

Financieel belang	x € 1.000
Aandelenkapitaal	20
Leningen/garantstellingen	16.265
Impuls	n.v.t.
Exploitatie	347

(Markt) ontwikkelingen

De nieuwe erfgoedorganisatie is belangrijk voor de ontwikkeling van het unieke erfgoed in Den Helder; beheer, onderhoud en marketing komen in één hand. Dit biedt nieuwe kansen, waarbij ook mogelijkheden ontstaan om Fort Kijkduin toekomstbestendig aan te passen. Zo ontstaat een sterk merk voor Den Helder.

De raad heeft op 25 november 2019 (RB19.0108) het stappenplan vastgesteld met de volgende drie stappen:

Stap 1 (december 2019-juni 2020): omvorming van Stichting Stelling Den Helder naar Stichting Erfgoed Den Helder en professionalisering van de organisatie.

Stap 2 (juni 2020 – augustus 2020): personeel en werkzaamheden Willemsoord BV gaan over naar Stichting Erfgoed Den Helder en de gemeente geeft het erfgoed van de Stelling uit in erfpacht (met een verkoop regulerend beding).

Stap 3 (planning nader te bepalen): er vindt overdracht van economisch eigendom uit Willemsoord BV plaats en de grond wordt in erfpacht uitgegeven aan Stichting Erfgoed De Helder (met een verkoop regulerend beding).

Onderdeel van het stappenplan is dat de financiële huishouding van zowel Willemsoord bv als Stichting Stelling van Den Helder past binnen de kaders van de nieuwe erfgoedorganisatie. Vooruitlopend hierop vindt eind 2020 een herijking plaats van de leningenportefeuille van Willemsoord bv en wordt de financiering afgestemd op de behoeften van de nieuwe erfgoedorganisatie.

Stadhuis naar Willemsoord

Het nieuwe stadhuis wordt gevestigd in de gebouwen 66 en 72 conform het raadsbesluit van februari 2019. De SOK is inmiddels opgesteld, de gunningsleidraad uitgewerkt, en ook het Technisch Programma van Eisen en het Ruimtelijk Programma van Eisen. De aanbestedingsprocedure voor de selectie van een architect vond in de maanden november en december 2019 plaats. Op 17 januari 2020 vond de architectenselectie plaats en half februari 2020 vond de definitieve gunning plaats. Het VO Stadhuis is eind juni aan het college gepresenteerd en in het directieoverleg definitief vastgesteld.

Financiële positie x € 1.000 (2020 geprognoseerd)	31-12-2019	31-12-2020	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	5.707	5.707	
Vreemd vermogen	18.595	18.595	
Resultaat	53	14	

Het voornemen is om eind 2020 de leningenportefeuille van Willemsoord bv in zijn totaliteit te herzien. De effecten hiervan op het vermogen worden nog onderzocht.

Risico's

Het onderhoud van bruggen, dokken, kades en kranen is moeilijk voorspelbaar en zijn van een buitencategorie als daar echt calamiteiten optreden. Bij de oprichting van de erfgoedorganisatie is hier veel aandacht voor door de onderhoudsopgave goed in beeld te brengen. Daarnaast is in de Kadernota 2020 geld gereserveerd om een onderhoudsreserve op te kunnen bouwen. Risico op (droge) saneringskosten bij verkoop van niet-monumentale gebouwen. Beheersmaatregel is in overleg met koper kosten ondervangen en zien te voorkomen door aanpassing functie van gebouwen.

De kosten voor energie wegen soms zwaar op de exploitatie van de huurders. Beheersmaatregelen zijn onder meer: energieplan met diverse partijen, aanbrengen van slimme meters, nieuwe contracten met energieleveranciers.

NV Port of Den Helder

NV Port of Den Helder

Den Helder

Naamloze vennootschap

Openbaar belang

De vennootschap heeft ten doel het (doen) uitoefenen van het havenbedrijf en exploiteren van haven- en industrieterreinen.

Onderdeel van het doel van de vennootschap is:

- de ontwikkeling, de aanleg, het beheer en de exploitatie van haven en industriegebieden, in de ruimste zin van het woord;
- de bevordering van een effectieve, veilige en efficiënte afhandeling van het scheepvaartverkeer en het zorg dragen voor nautische en maritieme orde en veiligheid in de door de vennootschap beheerde havens, alsmede het optreden als bevoegde havenautoriteit in het havengebied van Den Helder;
- het bevorderen van de economische ontwikkeling, het imago daaronder begrepen, binnen de door de vennootschap beheerde havens en industrieterreinen;
- het bevorderen van een veilige bedrijfsvoering, het stimuleren van een zo laag mogelijke milieubelasting en het betrachten van zorg voor een veilige woonomgeving;
- het opzetten, coördineren en uitvoeren van parkmanagement en het stimuleren en initiëren van samenwerking tussen bedrijven binnen de haven en industrieterreinen;
- het bevorderen en tot stand brengen van civiel medegebruik van de onder het beheer van het ministerie van Defensie staande havens en terreinen in Den Helder;
- het bevorderen van haven gebonden werkgelegenheid in de gemeente Den Helder en omliggende regio;
- het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm dan ook;
- het verstrekken en aangaan van geldleningen, het beheren van en het beschikken over registergoederen en het stellen van zekerheden, ook voor schulden van anderen.

De vennootschap tracht haar doel onder meer te bereiken door:

- het verwerven, vervreemden, bezwaren, stichten of doen stichten, ontwikkelen, exploiteren, beheren en administreren van registergoederen;
- het aangaan van joint ventures en het overigens deelnemen in het voeren van bestuur over andere ondernemingen en vennootschappen;
- het verlenen van diensten op administratief, (haven)technisch, financieel economisch of bestuurlijk gebied;
- het verwerven en/of exploiteren van vergunningen voor zover dienstbaar aan het in lid 2 (vgl. vorige bullet) bepaalde;
- en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Deelnemende partijen

De gemeente Den Helder

Bestuurlijk belang

Gemeente Den Helder is 100% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college.

Portefeuillehouder aandeelhoudersrol:

Kees Visser

Portefeuillehouder opdrachtgeversrol:

Kees Visser

Stemverhouding: 100%

Financieel belang	<i>x € 1.000</i>
Aandelenkapitaal	81
Leningen/garantstellingen	21.075
Impuls	n.v.t.
Exploitatie	n.v.t.

(Markt) ontwikkelingen

- Met het raadsbesluit van 16 september 2019 is een financiële bijdrage aan PoDH verstrekt waarmee de bedrijfsvoering tot 2028 verzekerd moet zijn.
- Er is belangstelling van drie bedrijven om zich te vestigen op Kooyhaven. De omwonenden worden betrokken bij het proces dat het mogelijk moet maken dat de bedrijven zich daar kunnen vestigen. Het bestemmingsplan moet worden aangepast.
- In 2020 wordt een perceel grond op Kooypunt uitgegeven ten behoeve van de aanleg van een zonnepark.
- Samen met de Koninklijke Marine en Provincie Noord-Holland wordt de Strategisch Ruimtelijke Verkenning maritiem cluster uitgevoerd onder regie van het Atelier Rijksbouwmeester. Met oog voor ieders belangen wordt een realistisch streefbeeld ontwikkeld voor de lange termijn en worden oplossingen gezocht voor het ruimtegebrek in de haven. Zo moet de Koninklijke Marine kunnen groeien en moet er voldoende ruimte gevonden worden om de ontwikkelingen voor de offshore windmarkt en waterstofeconomie te kunnen faciliteren.

Financiële positie x € 1.000	31-12-2018	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	19.040	18.716	
Vreemd vermogen	15.036	16.137	
Resultaat	2018: 3.175 / 2019: - 325		lage olie-en gasprijzen en corona-pandemie hebben mogelijk negatief effect.

Risico's:

- Met het toekennen van de gemeentelijke bijdragen in de afgelopen jaren is de (financiële) basis inmiddels wel op orde maar is er geen vet op de botten om onverwachte tegenvallers, zoals bijvoorbeeld door de corona-pandemie, te kunnen opvangen.
  - De krimp van de olie-en gasmarkt op de Noordzee door de lage olie- en gasprijs is een risico waardoor het aantal scheepsbewegingen afneemt en er mogelijk tekorten in de bedrijfsvoering ontstaan.
  - Bij het verstrekken van de structurele bijdrage met het raadsbesluit van 16 september 2019 is het bedrijfsplan van PoDH als uitgangspunt genomen m.b.t. de verkoopprognoses, en prognoses van scheepsbewegingen. Tegenvallers in de verkoop hebben vrijwel direct tot gevolg dat opnieuw een liquiditeitstekort ontstaat en mogelijk aan de aandeelhouder opnieuw een hulpvraag wordt voorgelegd.
-

Openbaar belang

- Het verkrijgen, vervreemden, in (onder)erfpacht uitgeven, administreren, exploiteren, huren en verhuren van registergoederen.
- Het zelf ontwikkelen en/of realiseren van registergoederen.
- Het geheel of gedeeltelijk doen ontwikkelen en/of realiseren en/of verkopen van registergoederen en/of doen aannemen en uitvoeren van bouwwerken.
- Het sluiten van overeenkomsten met gemeenten en/of andere overheidsinstellingen en/of derden in het kader van het ontwikkelen en/of realiseren van registergoederen.
- Het optreden als tussenpersoon bij de aan en verkoop en bij de huur en verhuur van registergoederen.
- Het ter leen verstrekken en het ter leen opnemen van gelden, al dan niet onder hypothecair verband.
- Het op enigerlei wijze verstrekken van zekerheden of zich verbinden voor schulden en andere verplichtingen van de vennootschap of andere vennootschappen of ondernemingen die met haar in een groep zijn verbonden of van derden.
- Het deelnemen in en het voeren van beheer over andere ondernemingen van welke aard ook.
- En al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin, alles in de Plangebieden verband houdend met de Plangebieden.

In concreto richt de CV zich op het creëren van een levendig stadshart met een compacte en aantrekkelijke mix van stedelijke functies en activiteiten. Herstel en ontwikkeling van de Stelling Den Helder.

Inhoudelijke bijdrage aan de doelstellingen van de gemeente in 2020:

- De versterking van Den Helder door stedelijke vernieuwing in het stadshart en de ontwikkeling van het monumentale Willemsoord wordt door Zeestad voortgezet t/m 2023.
- Lopende projecten zijn: Koningstraat-Spoorstraat, Halter Bellevue, Molenplein, het stadspark, Horecakwartier (De Kleine Werf)
- Nieuwe projecten zijn: Winkelhart (ontwikkeling V&D-pand en Kroonpassage), Brug Zuidstraat-Willemsoord, herinrichting Keizerstraat, openbare ruimte Willemsoord (o.a. entreegebied).
- Deelplan 4 Food Station "Halte Bellevue" is inmiddels opgeleverd. Voor deelplan 2 en 3 is het oorspronkelijke ontwerp weer opgepakt, 'wonen aan het park' in statige herenhuizen. Het DO is hiervoor gereed.
- Aanleg van de laatste fase van het stadspark tot aan de dijk.
- In december 2019 is voor Sea Saw een samenwerkingsovereenkomst getekend door het bouwteam voor een onderzoek naar de haalbaarheid van het project. Hier komt in 2020 meer duidelijkheid over.
- De bestemmingsplanprocedure voor het project Koningstraat/Spoorstraat wordt eind dit jaar afgerond. Zeestad en Helder Vastgoed hebben een projectovereenkomst getekend voor de ontwikkeling van het gebied. In de eerste helft 2021 start de ontwikkeling van een eerste cluster.
- Voor het voormalige A. Pieckplein is een vernieuwd plan opgesteld, herinrichting Prinsenstraat. Helder Vastgoed gaat na sanering woningen aan de Spuistraat realiseren. Start bouw is 2021.
- Zeestad onderzoekt de mogelijkheden voor winkelcentrum 'Kroonpassage'. Hiervoor vinden onderhandelingen plaats met de eigenaar van het winkelcentrum.
- Het gevelrenovatiefonds heeft ervoor gezorgd dat al 33 ondernemers hun gevel hebben laten renoveren. Daarmee vraagt de openbare ruimte ook om een upgrading. De Keizerstraat wordt heringericht conform de uitgangspunten van herinrichting van het Stadshart tweede helft 2020.
- Voor de nieuwe fiets- voetgangersbrug in de zuidhoek van Willemsoord is een ontwerp gekozen en deze wordt verder uitgewerkt en onderzocht op haalbaarheid.

Deelnemende partijen

Gemeente Den Helder (commanditair vennoot), Provincie Noord-Holland (commanditair vennoot), Zeestad BV (beherend vennoot)

Bestuurlijk belang

De gemeente Den Helder is 49% aandeelhouder van beherend venoot Zeestad BV. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college.

Portefeuillehouder aandeelhoudersrol: Kees Visser

Portefeuillehouder opdrachtgeversrol: Michiel Wouters

Stemverhouding: 49%

Financieel belang	<i>x € 1.000</i>
Aandelenkapitaal	0
Leningen/garantstellingen	0
Impuls	0
Exploitatie	0

(Markt) ontwikkelingen

De exploitatie Zeestad loopt tot en met 31-12-2023

Financiële positie x € 1.000	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	0	
Vreemd vermogen	710	
Resultaat	0	

Risico's

Openbaar belang

De rol van de gemeente als participerende partij komt als volgt tot uiting:

- Het optreden als beherend vennoot van een commanditaire vennootschap;
- Het oprichten van, het deelnemen in-, het financieren van-, het samenwerken met-, het voeren van directie over - en het verlenen van adviezen en andere diensten aan vennootschappen of ondernemingen;
- Het verkrijgen, vervreemden, in (onder)erfpacht uitgeven, administreren, exploiteren, huren en verhuren van registergoederen;
- Het zelf ontwikkelen en/of realiseren van registergoederen;
- Het geheel of gedeeltelijk doen ontwikkelen en/of realiseren en/of verkopen van registergoederen en/of doen aannemen en uitvoeren van bouwwerken;
- Het sluiten van overeenkomsten met gemeenten en/of andere overheidsinstellingen en/of derden in het kader van het ontwikkelen en/ of realiseren van registergoederen;
- Het optreden als tussenpersoon bij de aan en verkoop en bij de huur en verhuur van registergoederen;
- Het ter leen verstrekken en het ter leen opnemen van gelden, al dan niet onder hypotheccair verband;
- Het op enigerlei wijze verstrekken van zekerheden of zich verbinden voor schulden en andere verplichtingen van de vennootschap of andere vennootschappen of ondernemingen die met haar in een groep zijn verbonden of van derden;
- Het verkrijgen, exploiteren en vervreemden van industriële en intellectuele eigendomsrechten;
- Alsmede het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Inhoudelijke bijdrage aan de doelstellingen van de gemeente in 2018:

De inhoudelijk bijdragen zijn genoemd bij Zeestad CV.

Deelnemende partijen

De gemeente Den Helder, Provincie Noord-Holland

Bestuurlijk belang

Gemeente Den Helder is 49% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college.

Portefeuillehouder aandeelhoudersrol: Kees Visser

Portefeuillehouder opdrachtgeversrol: Michiel Wouters

Stemverhouding: 49%

Financieel belang	<i>x € 1.000</i>		
Aandelenkapitaal			18
Leningen/garantstellingen			
Impuls			
Exploitatie			
(Markt) ontwikkelingen			
Financiële positie x € 1.000	31-12-2018	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	18	18	
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Risico's			

NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC)

N.V. HVC	Alkmaar	Naamloze vennootschap
----------	---------	-----------------------

Openbaar belang

De NV HVC heeft als doel zijn meerwaarde en maatwerk leveren aan haar aandeelhoudende gemeenten en waterschappen op het gebied van hergebruik van grondstoffen, afvalbeheer en het opwekken en leveren van duurzame energie. HVC ondersteunt haar aandeelhouders in hun ambitie voor het realiseren van de landelijke doelstelling van 75% gescheiden inzameling en hergebruik van huishoudelijk afval. HVC draagt bij aan het realiseren van de ambitie voor gemeenten en waterschappen van 14% duurzame energie door te investeren in energieprojecten gericht op de productie (en afzet) van duurzame warmte, elektriciteit en gas. Als aandeelhoudende gemeente heeft Den Helder met HVC een dienstverleningsovereenkomst afgesloten voor de inzameling van huishoudelijk afval.

Deelnemende partijen

46 gemeenten in Noord- en Zuid-Holland, Flevoland en Friesland en 6 waterschappen in Noord- en Zuid-Holland.

Bestuurlijk belang

De gemeente Den Helder bezit met 112 aandelen 3,8% van het aantal aandelen A van HVC. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college.

Portefeuillehouder: M.C. Wouters

Stemverhouding: 3,8%

Financieel belang	x € 1.000
Aandelenkapitaal	245.000
Leningen/garantstellingen	230.000.000
Impuls	0
Exploitatie	50

(Markt) ontwikkelingen

HVC is actief op het gebied van afvalinzameling, verwerken van afval- en grondstoffen en productie en levering van duurzame energie. HVC verzorgt de afvalinzameling voor gemeenten waarmee langjarige dienstverleningsovereenkomsten zijn afgesloten. Er is sprake van een toenemende afzet van warmte en duurzame elektriciteit. De opbrengsten van met name de niet-groene energie en opbrengsten van secundaire grondstoffen zijn van invloed op de inkomsten van HVC.

Financiële positie x € 1.000	31-12-2019	31-12-2020	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	102.000	119.000	
Vreemd vermogen	648.000	624.000	
Resultaat		18.000	

De gemeente Den Helder is houder van 112 van de 2.914 uitstaande aandelen A van de NV (3,8%). IN de AVA van mei 2020 is besloten dat de aandeelhouders tijdelijk staan garant voor een bedrag van maximaal € 725 miljoen aan aangegane leningen. Dit om het investeringsprogramma warmte mogelijk te maken. Het risico, dat de aandeelhouders van HVC door banken worden aangesproken onder de garantie, achten wij minimaal, gelet op enerzijds de waarde van de activa versus de omvang van de leningen, die voor financiering van deze activa zijn aangetrokken, en anderzijds de ook op langere termijn nog essentiële rol van deze activa binnen het (Europese) afvalstoffenbeleid en de energieopwekking en -distributie. De HVC heeft tot nu toe positieve cijfers.

In mei 2020 is in de AvA besloten voorlopig af te zien van dividend, zodat het eigen vermogen verder kan worden versterkt. Het is de verwachting dat vanaf 2024 de aandeelhouders niet meer financieel garant hoeven te staan voor het vreemde vermogen (keuze). Tot die tijd ontvangt de gemeente Den Helder voor de garantstelling circa € 220.000 per jaar.

Financiële positie x € 1.000	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	126.000	
Vreemd vermogen	602.048	
Resultaat	10.139	

Risico's

Luchthaven Den Helder BV

Luchthaven Den Helder BV	Den Helder	Besloten vennootschap
--------------------------	------------	-----------------------

Openbaar belang

- Het exploiteren van de luchthaven Den Helder door diensten te verlenen aan de offshore helikopter vervoersmarkt en de algemene luchtvervoersmarkt.
- Het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met en het voeren van de directie over andere ondernemingen met een soortgelijk of aanverwant doel alsmede het (doen) financieren ook door middel van het stellen van zekerheden van andere ondernemingen, met name die waarmee de vennootschap in een groep is verbonden.

Luchthaven Den Helder BV is 50% beherend vennoot van Den Helder Airport CV. De andere (stille) vennoot is CHC Helikopters. In de CV vinden de bedrijfsactiviteiten plaats.

Deelnemende partijen

De gemeente Den Helder

Bestuurlijk belang

Gemeente Den Helder is 100% aandeelhouder. Het aandeelhouderschap wordt uitgeoefend door het college.

Portefeuillehouder aandeelhoudersrol:

Kees Visser

Portefeuillehouder opdrachtgeversrol:

Kees Visser

Stemverhouding: 100%

Financieel belang

Aandelenkapitaal	45.000
Leningen/garantstellingen	0
Impuls	n.v.t.
Exploitatie	n.v.t.

(Markt) ontwikkelingen

- Afnemende activiteiten op de Noordzee (dus minder vliegbewegingen) door zeer lage olie- en gasprijzen.
- Nieuwe markten worden gezocht, zoals faciliteren offshore wind op zee.
- Luchthaven Den Helder BV is in gesprek met vennoot CHC om de juridische structuur van Den Helder Airport CV om te zetten in een BV-structuur.

Financiële positie	31-12-2018	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	7.193	7.484	
Vreemd vermogen	509	16	
Resultaat	2018: 211.000 / 2019: 291.000		Lage olie-en gasprijzen en corona-pandemie hebben mogelijk negatief effect.

Risico's:

- Als het niet lukt de juridische structuur van DHA CV aan te passen naar een BV structuur, dan blijft de gemeente als aandeelhouder van de Luchthaven BV de grootste risicodrager omdat vennoot CHC slechts tot een bepaald maximum bijdraagt in eventuele verliezen.
- Het uitblijven van meer activiteit op de Noordzee door de lage olie- en gasprijzen waardoor het aantal vliegbewegingen afneemt en er tekorten in de exploitatie van DHA ontstaan. Daar boven op komen de gevolgen van de corona-crisis waardoor het aantal vliegbewegingen in 2020 is afgenomen. Dit heeft negatieve gevolgen voor de exploitatie. De buffers van DHA zijn medio 2020 van voldoende omvang om tegenvallers op te vangen.

Mocht hier verandering in komen, dan kan er over een aantal jaar een liquiditeitsprobleem ontstaan en wordt mogelijk een hulpvraag aan de aandeelhouder voorgelegd.

Bank Nederlandse Gemeenten NV

Bank Nederlandse Gemeenten N.V. (BNG Bank)

Den Haag

Naamloze vennootschap

Openbaar belang

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkteerrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

Deelnemende partijen

Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden, gemeenten, provincies en de Staat.

Bestuurlijk belang

Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal aandelen dat de gemeente bezit. De gemeente Den Helder bezit 0.39% van de aandelen, dat zijn 211.731 aandelen met een nominale waarde van 2,50 per stuk.

Portefeuillehouder: K. Visser

Stemverhouding: 0,39%

Financieel belang

Aandelenkapitaal	529.328
Leningen/garantstellingen	0
Impuls	0
Exploitatie	0

(Markt) ontwikkelingen

Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank. Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten vindt de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2020. De lage langlopende rente zal een drukkend effect hebben op de ontwikkeling van het renteresultaat.

Financiële positie (in €)	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	4.991 miljoen	
Vreemd vermogen	144.802 miljoen	
Resultaat	163 miljoen	

Risico's

De BNG Bank heeft een credit rating van Aaa bij Moody's, AAA bij Standard & Poor's and AAA bij Fitch. BNG Bank staat in de top 5 van veiligste banken ter wereld. De uitstekende kredietwaardigheid verschaft de bank een sterke inkooppositie op de internationale geld- en kapitaalmarkt. Verder leent de gemeente geld van de BNG Bank, niet andersom.

NV Houdstermaatschappij GKNH

NV Houdstermaatschappij Gasbedrijf Kop van Noord-Holland

NV Houdstermaatschappij Gasbedrijf Kop van Noord-Holland   **Amsterdam**   **Naamloze vennootschap**

Openbaar belang

De GKNH beheerde namens de gemeente Den Helder en diverse andere gemeenten een belang in Alliander N.V. Inmiddels zijn deze aandelen overgedragen aan de individuele gemeenten waardoor GKNH slechts nog (enige) liquide middelen beheert. Momenteel wordt er (nog altijd) door GKNH discussie gevoerd met de belastingdienst over een mogelijke belastingplicht voor de vennootschapsbelasting over de verstreken jaren. De verwachting is dat de mogelijke financiële gevolgen hiervan door GKNH kunnen worden opgevangen. Nadat deze discussie is afgerond zal GKNH (formeel) worden ontbonden.

Deelnemende partijen

Gemeenten uit Noord-Holland.

Bestuurlijk belang

Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal aandelen dat de gemeente bezit. De gemeente Den Helder bezit 12% van de aandelen. Bevoegdheid om in samenspraak met de gemeenten in de Kop van Noord-Holland een voordracht te doen tot benoeming van een lid van de Raad van Commissarissen.

Portefeuillehouder: K. Visser en H. Keur (plv.)

Stemverhouding: 12%

Financieel belang	<i>x € 1.000</i>
Aandelenkapitaal	Nihil
Leningen/garantstellingen	-
Impuls	-
Exploitatie	-

nhn

Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord NV

Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V.

Alkmaar

Naamloze vennootschap

Openbaar belang

(Zoals beschreven in de statuten van de NV)

het versterken van de strategische samenwerking van en onderlinge afstemming tussen ondernemers, onderwijsinstellingen, kennisinstellingen, lokale en provinciale overheden en regionale samenwerkingsverbanden in de noordelijke regio van Noord-Holland; het verder ontwikkelen van een positief vestigings- en ondernemersklimaat in de noordelijke regio van Noord-Holland; en het collectief en effectief representeren van de noordelijke regio van Noord-Holland in haar belangen, ambities en doelstellingen en bij mogelijke samenwerkingsmogelijkheden met andere regio's in Nederland of daarbuiten, en al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

Daarnaast faciliteert het Ontwikkelingsbedrijf de lobby voor de gemeenten.

Tot 2022 is de destinantiemarketingorganisatie HbA ondergebracht bij het Ontwikkelingsbedrijf

Deelnemende partijen

Provincie Noord-Holland, Gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Koggenland, Hollands Kroon, Hoorn, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec, Texel en Uitgeest.

Bestuurlijk belang

Elk lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal aandelen dat de gemeente bezit.

Aandelenverdeling: 49 % provincie Noord-Holland 17 % gemeenten in de regio Kop van Noord-Holland 17 % gemeenten in de regio Alkmaar 17 % gemeenten in de regio West-Friesland.

Portefeuillehouder: H. Keur

Stemverhouding: 5,88%

Financieel belang	x € 1.000
Aandelenkapitaal	3
Leningen/garantstellingen	0
Impuls	0
Exploitatie	0

(Markt) ontwikkelingen

- de missie en visie van het Ontwikkelingsbedrijf is aangescherpt en de werkwijze en organisatie is hier op aangepast;
- het Ontwikkelingsbedrijf heeft al haar vastgoed- en participatieactiviteiten afgebouwd. Zie verder onder risico's;
- het Ontwikkelingsbedrijf is een belangrijke partner bij het opstellen en het uitvoeren van onderdelen van de Regiodeal.

Financiële positie x € 1.000	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	877	
Vreemd vermogen	2.133	
Resultaat	- 212	

Risico's:

- De participatieactiviteiten (NHN Participaties BV) van het Ontwikkelingsbedrijf zijn liquideerd. De vastgoedactiviteiten (NHN Vastgoed BV) zijn eveneens afgebouwd. Dit heeft tot een negatief resultaat van € 262.276,- geleid. Hiermee zijn verdere risico's weggenomen.
- Het operationele resultaat van het Ontwikkelingsbedrijf was € 50.771,- voordelig.

Alliander N.V.

Alliander N.V.

Naamloze vennootschap

Openbaar belang

Alliander is een energienetwerkbedrijf. Dagelijks ondersteunt het ruim 3 miljoen klanten met toegang tot energie. Het zorgt voor een betaalbare, betrouwbare en bereikbare energievoorziening in een groot deel van Nederland. Als netwerkbedrijf is Alliander verantwoordelijk voor de regionale distributie van energie, zoals elektriciteit, (bio)gas en warmte. Alliander wil haar positieve invloed, zoals het welzijn van de klanten vergroten dankzij een betrouwbare, betaalbare en voor iedereen onder gelijke condities toegankelijke energievoorziening. Daarnaast wil Alliander haar negatieve invloed, zoals de uitstoot van broeikasgassen, minimaliseren.

Deelnemende partijen

De aandeelhouders zijn 4 provincies en 74 gemeenten.

Bestuurlijk belang

De grootste aandeelhouders zijn de provincies Gelderland (44,68%), Friesland (12,65%) en Noord-Holland (9,16%) en de gemeente Amsterdam (9,16%). De overige aandeelhouders hebben minder dan 3% aandelen. De gemeente Den Helder bezit 473.825 aandelen van de totaal 136.794.964 uitgegeven aandelen à € 5 nominaal (0,35%).

Stemverhouding: 0,35%

Financieel belang		<i>x € 1.000</i>
Aandelenkapitaal		2.394
Leningen/garantstellingen		-
Impuls		-
Exploitatie		519
(Markt) ontwikkelingen		
Financiële positie x € 1.000		31-12-2019
Eigen vermogen		4.224.000
Vreemd vermogen		4.567.000
Resultaat		253.000
Risico's		

D. Deelname in verenigingen

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Vereniging Nederlandse Gemeenten

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	Den Haag	Vereniging
--	----------	------------

Openbaar belang

De VNG heeft als doel de lokale overheid te versterken zodat zij hun inwoners optimaal kunnen bedienen; zij ondersteunt de leden collectief en individueel bij de vervulling van hun bestuurstaken; voor de leden of groepen van leden maakt zij afspraken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector en overeenkomsten inzake arbeidsvoorwaarden van personeel in de sector gemeenten aangaan met werknemersorganisaties en zij behartigt de publieke belangen van de gemeenten in relatie met de andere overheden.

Deelnemende partijen

355 gemeenten (per 1 januari 2020)

Bestuurlijk belang

Den Helder is lid van de vereniging om haar belangen te behartigen bij het Rijk.

Stemverhouding: %

In principe 1 stem op de 355 leden. In de praktijk blijken deelgroepen (grote gemeenten in diverse klassen) daarnaast invloed te hebben.

Financieel belang

x € 1.000

Aandelenkapitaal	n.v.t.
Leningen/garantstellingen	n.v.t.
Impuls	n.v.t.
Exploitatie	alleen kosten lidmaatschap

(Markt) ontwikkelingen

Financiële positie x € 1.000	31-12-2019	Ontwikkelingen
Eigen vermogen	64.627	Het eigen vermogen is circa 5% gestegen
Vreemd vermogen	88.985	Het vreemd vermogen is ruim 10% gestegen
Resultaat	- 1.174	Zowel over 2018 als 2019 een nadelig resultaat

Risico's

De belangrijkste risico's van de VNG hebben betrekking op haar beleggingen, op de (lagere) vaststelling van subsidiebedragen, op de resultaten van de bedrijven die onder haar zijn opgenomen en op het wegvallen van projecten waarvoor een structurele personeelsformatie staat.

4.6 Grondbeleid

Algemeen

In de paragraaf grondbeleid staat de wijze waarop de gemeente haar grondbeleid uitvoert en uit gaat voeren centraal. We geven een actuele prognose van de te verwachten resultaten van alle grondexploitaties die de gemeenteraad heeft vastgesteld. Daarnaast brengen we de financiële risico's voor de vastgestelde grondexploitaties in beeld.

Van ontwikkeling naar herontwikkeling

We geven prioriteit aan:

- De vernieuwing van het stadshart.
- De ontwikkeling van het monumentale Willemsoord door Zeestad.
- De ontwikkeling van de haven door Port of Den Helder.

De woningmarkt is behoorlijk aangetrokken en dit heeft geleid tot een nieuwe ambitie, namelijk het streven naar voorzichtige groei. Daarnaast kan de gewenste groei van het aantal medewerkers bij de Marine leiden tot een vergroting van het draagvlak voor onze voorzieningen en meer woonwensen in Den Helder. In het Helders Perspectief wordt de ambitie van krimp naar groei in vier programmalijnen vertaald. Eén van de programmalijnen is een aantrekkelijke woningmarkt, dat stevig inzet op de woningbouwopgave. Het zet in op stedelijk bouwen in Den Helder en kleinschalige woningbouw aan de randen van de kernen in het landelijk gebied, zoals Julianadorp.

Wij spelen als één van de grootste eigenaren van vastgoed en grond een prominente rol in de leefbaarheid en (her)ontwikkeling van de stad. We kunnen immers door goed beheer en (her)gebruik van het vastgoed voorkomen dat de omgeving verloedert. In andere situaties kunnen we het in onbruik geraakte vastgoed slopen om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. De openbare ruimte kunnen we opnieuw inrichten en laten aansluiten bij de vastgoedontwikkeling en bij de huidige eisen en wensen met betrekking tot duurzaamheid en klimaatbestendigheid.

We hebben ook strategische grondposities in handen of zijn daarover in gesprek. Om een leidende rol te hebben handelen we pro-actief bij potentiële ontwikkellocaties. Dit kan enerzijds door deze locaties actief zelf te ontwikkelen of door de samenwerking op te zoeken met andere partijen. Of we kunnen de markt faciliteren zonder risicodragend te participeren.

Meer partijen krijgen invloed op ontwikkelingen

Het krachtenveld dat invloed uitoefent op de ontwikkeling van de stad is complex. Bestaande en toekomstige bewoners willen en moeten ook meer inspraak krijgen. En ook ondernemers willen actiever betrokken worden. En natuurlijk willen ontwikkelaars, beleggers en corporaties hun inbreng hebben. Deze ingewikkelde mix van visies, belangen en competenties vraagt om een goede regisseur van het ontwikkelproces.

Het aantal actieve marktpartijen in Den Helder is beperkt. Om een beter functionerende marktwerking te laten ontstaan is deze gebaat bij meer en qua aard diverse marktpartijen die er actief zijn. De gemeente heeft als taak zich duidelijker te positioneren en te presenteren zodat er meer ruimtelijke ontwikkelingen op initiatief van de markt worden opgepakt. We kunnen onze regierol verder versterken door partijen samen te brengen en meer aandacht te geven aan bijzondere ambities die externe partijen niet zelf oppakken. De regie hebben is belangrijker dan het zelf te doen.

Financieel rendement en risicobeheersing komen onder druk

De ontwikkeling op de huidige markt en de toegenomen verkoopsnelheid biedt kansen voor de gemeente Den Helder. Nieuwe gebieden kunnen hierdoor beter ontwikkeld worden omdat er meer vraag is. Woningbouwprojecten die de gemeente al in ontwikkeling heeft kunnen we sneller bouwen. Dit biedt mogelijkheden om opgebouwde verliesvoorzieningen te verlagen. We zien ook belangstelling vanuit de energiemarkt voor de ontwikkeling van zonneparken om duurzame energie op te wekken. Hierin liggen kansen voor gronden waarvan de verwachting is dat deze pas op langere termijn tot ontwikkeling kunnen worden gebracht.

De risico's van ontwikkelingen worden groter door de toenemende complexiteit en de vele investeringen die gedaan moeten worden. Door een toenemende vraag naar woningen lopen levertijden op onderdelen en bouwstoffen op en personeel is moeilijk te vinden. Door oplopende bouwkosten kunnen grondprijzen onder druk komen te staan. Dit leidt mogelijk tot tekorten op projecten. Gezocht wordt naar alternatieve financieringsconstructies en samenwerkingsvormen om deze projecten te kunnen financieren. Den Helder moet een balans vinden tussen winst- en verliesgevendende ontwikkelingen. Met alleen subsidies kunnen we onze ambities niet bereiken.

Daarnaast hebben aanpassingen van de Rijksoverheid in natuurwetgeving (op het gebied van stikstofbeleid) en bodemkwaliteit (op het gebied van PFAS) grote invloed op de mogelijkheden en wijze om projecten tot ontwikkeling te brengen. Dit vergt meer onderzoek en kan leiden tot andere methodes van uitvoering.

Afhankelijk van de doelen die de gemeente nastreeft, heeft de gemeente een actieve dan wel een meer faciliterende rol. De mogelijkheden om te sturen en de mate van sturing die van belang is, zijn bepalend voor de rol die de gemeente speelt. Ook of de gemeente al een grondpositie of vastgoedpositie heeft. Deze rol wordt mede bepaald door het risicoprofiel en geldelijk en maatschappelijk voordeel dat is te behalen.

Macro-economische invloeden

Het afgelopen decennium is duidelijk geworden dat de wisselingen in de markt vragen om meer flexibel overheidsoptreden. De huidige druk op de markt kan een tijdelijke ontwikkeling zijn. Het blijft daardoor wel belangrijk om vinger aan de pols te houden en de ontwikkelingen van de marktsituatie actief te blijven volgen. Nu is het zaak te profiteren van de gunstige markt. We moeten marktpartijen zoveel mogelijk faciliteren en uitnodigen tot het nemen van marktinitiatief.

Grondbeleid kan worden ingezet om duurzame gebiedsvernieuwing te stimuleren. Door de Wet Voortgang Energietransitie (wet VET) en de energietransitie is de vraag naar duurzame bouw in een stroomversnelling geraakt. Om afspraken die gemaakt zijn over duurzaamheid te realiseren, heeft de gemeente zowel in een faciliterende rol als in een actieve rol sturingsmogelijkheden. Er kan verschil zitten tussen enerzijds het gewenste financieel resultaat en anderzijds de gewenste duurzame invulling. Duurzaamheid en de ontwikkelingen op de energiemarkt zullen echter steeds meer als 'normaal' worden beschouwd en door de markt worden gevraagd. Hierdoor neemt de financiële haalbaarheid van projecten toe.

Wijze van grondbeleid

Het grond- en vastgoedbeleid is een belangrijk instrument voor een gemeente. De gemeente kan met haar beleid veel invloed uitoefenen op haar eigen ontwikkelingen en die van andere partijen, waaronder ontwikkelaars, corporaties en ondernemers. De afgelopen jaren lag de nadruk in het vastgoedbeleid op afstoten en beheren van het gemeentelijk vastgoed. We geven nu meer invulling aan de strategische rol die we als vastgoedeigenaar hebben. De vastgoedportefeuille wordt doorgelicht en het beleid richt zich op de te maken strategische keuzes. Wat hoort in de gemeentelijke portefeuille thuis? Wat gaan we verkopen en wat is het beleid ten aanzien van aankoop (strategisch) vastgoed? In 2019 is vernieuwd grondbeleid door de raad vastgesteld. Daarbij wordt een actieve houding in het positioneren en objectief uitdragen van Den Helder aangenomen, om de komende jaren verder te kunnen bouwen.

Het grond- en vastgoedbeleid staat in dienst staan van de ambities van de stad. Het is dus geen doel op zichzelf maar een middel om de visie op de stad te realiseren. Deze visie hebben wij vastgelegd in diverse beleidskaders en in de programmabegroting. Hierin staat genoemd wat we willen bereiken, oftewel: wat zijn de ambities. De vaststelling van deze ambities in ruimtelijke plannen maakt nog niet dat de plannen daadwerkelijk overeenkomstig de door de gemeente gestelde wensen en eisen worden gerealiseerd. De wijze waarop de gemeente invloed uitoefent op de realisatie van ruimtelijke plannen is de essentie van gemeentelijke grondbeleid.

De situatie is bepalend voor de gemeentelijke rol in een gebiedsontwikkeling, ook wel situationeel grondbeleid genoemd. De keuze voor actief of faciliterend grondbeleid, of een combinatie hiervan, is met name afhankelijk van de geformuleerde doelstellingen en de rol die marktpartijen daarin kunnen spelen. Eigen grondbezit c.q. actief grondbeleid draagt altijd bij aan de realisatie van de doelen en is in sommige gevallen noodzakelijk om de doelen te bereiken. Maar het betekent veelal dat de gemeente (financieel) risicodragend opereert. Doordat niet alle ruimtelijke doelen via faciliterend grondbeleid zijn te realiseren is actieve ontwikkeling, ondanks de kosten en/of risico's, soms nodig. Voorop staat echter de gewenste regierol van de gemeente, waarin het uitgangspunt is 'faciliterend waar het kan en actief waar het moet'.

Uitgangspunt is dat toekomstige ontwikkelingen per saldo een waardevolle en duurzame toevoeging moeten zijn voor de omgeving (mens en natuur) en zo min mogelijk negatieve effecten hebben op de omgeving. Met de nieuwe Omgevingswet in aantocht wordt een grondontwikkeling (voortaan) gezien als onderdeel van een gebiedsvisie. Dit betekent dat het integraal resultaat uitgangspunt vormt bij een gebiedsontwikkeling. Het gaat daarbij om zowel het financieel resultaat als het maatschappelijk resultaat. Verschillende ontwikkelingen of wensen in een gebied kunnen we met elkaar in verbinding brengen, ook buiten de plangrenzen van het feitelijke ontwikkelingsgebied. Daarbij kijken we of er kostendragers in een gebied aanwezig zijn die er toe kunnen leiden dat we gewenste maatschappelijke en/of ruimtelijke ontwikkelingen in samenhang kunnen realiseren.

Gronden per 1-1-2019 in ontwikkeling genomen

Onderstaand geven we een analyse van het geprognosticeerde planresultaat van de per 1 januari 2020 in exploitatie genomen gronden. Het betreft het project Willem Alexanderhof.

In de tabel geven we voor de locatie weer wat het verwachte planresultaat is.

Complex		Boekwaarde complex	Resultaat (NCW)
(negatieve bedragen betekenen voordelig)		31-12	incl. voorzieningen
Willem-Alexanderhof	Grondexploitatie	21.734.000	0
	Voorziening	10.500.000	
Totaal		11.234.000	

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat grond die we in exploitatie hebben genomen per 1 januari 2020 (netto contante waarde, NCW) een neutraal resultaat heeft. Dit resultaat is inclusief de getroffen voorziening van € 10.500.000 (voorziening is bepaald op eindwaarde).

Analyse

Onderstaand geven we een analyse van het planresultaat van de gronden die we in exploitatie genomen hebben per 1 januari 2020. De grondexploitaties van plangebieden rekenen we door met parameters voor rente, kostenstijging en opbrengstenstijging om het resultaat van kosten en opbrengsten op einddatum te kunnen berekenen. Vervolgens maken we het resultaat contant (NCW) naar een gewenste peildatum (meestal het begin van het lopend jaar). We hebben de volgende parameters gehanteerd voor Willem Alexanderhof: rente 3%, kostenstijging 2,0% en de opbrengstenstijging varieert van 0%, 0,5% en 1,5%. We hebben de grondexploitaties op netto contante waarde gebracht met een disconteringsvoet van 2% conform de regelgeving BBV (Besluit Begroting en Verantwoording).

BBV, aangepaste richtlijnen

De richtlijnen voor de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) zijn een belangrijk instrument om de eenduidige uitvoering en toepassing van het BBV te bevorderen.

Voor de grondexploitaties zijn de volgende richtlijnen, waarvan verwacht wordt dat deze opgevolgd worden, het belangrijkste:

- Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal 10 jaar bedragen;
- De toegestane toe te rekenen rente aan bouwgrond in exploitatie moet worden gebaseerd op de daadwerkelijke te betalen rente over het vreemd vermogen;
- De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde voor het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties wordt voor alle gemeenten gelijk gesteld.

Willem-Alexander Hof

Het financiële resultaat van de huidige grondexploitatie is neutraal. Het verlies is met een voorziening van € 10.500.000 afgedekt. De grondexploitatie gaat uit van de ontwikkeling van het totale plangebied gelegen binnen de Zuiderhaaks. De grond van fase 5 buiten de Zuiderhaaks staat onder de materiële activa. Op 2 april 2020 heeft de raad de geactualiseerde grondexploitatie Willem Alexanderhof vastgesteld. Dit heeft geresulteerd in een gedeeltelijke vrijval van de verliesvoorziening met € 700.000. Naarmate het plan verder wordt uitgewerkt komen kosten en opbrengsten meer gedetailleerd in beeld. Bij de uitwerking van een fase vindt de doorrekening plaats op basis van een stedenbouwkundig plan waarbij precies duidelijk is hoe groot de kavels zijn, waar deze komen te liggen en hoe dit deelgebied wordt ingericht.

De ontwikkeling van Willem Alexanderhof verloopt voorspoedig. Fase 1 en 2 zijn bijna afgerond waardoor de fase ook haar definitieve inrichting krijgt. Van de fase ten zuiden van de Prins Clauslaan (de huidige ontsluitingsweg van het gebied) die in 2019 in verkoop is gegaan, zijn van de ca. 88 woningen nagenoeg alle woningen verkocht. Om een continue bouwstroom te houden is een volgende fase uitgewerkt en de bestemmingsplanprocedure is in gang gezet. Ongeveer de helft van het totale bouwprogramma van ca. 600 woningen is in Willem Alexanderhof nu in ontwikkeling of reeds gebouwd.

Risico's

Aan gebieden die we in ontwikkeling nemen, zijn risico's verbonden, zoals:

- Tegenvallende grondverkoop, waardoor de exploitatieperiode langer wordt.
- Afwaardering van de grondprijzen door de actuele marktsituatie.
- Kostenstijgingen die optreden.

Andere voorbeelden van risico's zijn:

- Noodzakelijke, onverwachte investeringen.
- Veranderde wettelijke regelgeving.
- Planologische procedures die langer duren en daardoor vertragend en kostenverhogend werken.

Om de gevolgen van risico's financieel te kunnen opvangen, maken we hiervoor een reservering in de algemene reserve.

De gehanteerde risicoanalyse bestaat uit een opslag op de nog te maken kosten en een opslag op de nog te realiseren opbrengsten. Hieronder geven we het risico weer van de per 1 januari 2020 in exploitatie zijnde gronden. Het betreft het gebied Willem Alexanderhof.

Complex	Te realiseren kosten	Te realiseren opbrengsten	Risico-opslag	Ontwikkelrisico
Willem Alexanderhof	14.777.000	29.305.000	5,0%	2.204.000
Totaal gronden in exploitatie	14.777.000	29.305.000		2.204.000

Wij lopen voor de grondexploitaties een risico op onvoorziene financiële tegenvallers. Het risico is gerelateerd aan de nog te realiseren kosten en opbrengsten. Grootste risico's schuilen aan de opbrengstenkant van de projecten. De opbrengsten zijn later in de tijd gefaseerd dan de investeringen. Een groot deel van de investeringen doen we vooraf (verwervingen, bouwrijp maken ed.) om het mogelijk te maken grond te verkopen en opbrengsten te realiseren. Vertraging in het project en hierdoor het later realiseren van de opbrengsten hebben dan ook een negatief effect op het resultaat van het project. Van de totale kosten moet nog ca. 35% uitgevoerd worden. Aan de opbrengstenkant moet nog ca. 68% worden gerealiseerd.

We hebben het ontwikkelrisico ingeschat op een bedrag van € 2.204.000. Het totale risico legt een beslag op de algemene reserve en daarmee op de weerstandscapaciteit van de gemeente.

Willem Alexanderhof betreft een langdurige exploitatie waar een groot aantal woningen worden ontwikkeld. Om het verwachte verlies af te dekken hebben we in totaal een voorziening van € 10,5 miljoen getroffen. Naast dit begrote tekort hebben we een ontwikkelrisico van € 2.204.000 berekend. Vertraging in het project heeft een negatief rente-effect op het resultaat.

Gronden per 1-1-2019 niet in exploitatie genomen

De gemeente heeft een aantal potentiële ontwikkelgronden in het bezit. De gemaakte kosten van het Vinkenterrein zijn geactiveerd als materiële vaste activa. Het Vinkenterrein heeft nog een boekwaarde van € 42.000. We zijn in gesprek met Helder Vastgoed over de ontwikkeling van het gebied. Eind dit jaar vindt hier besluitvorming over plaats.

We hebben de Riepel afgewaardeerd.

Naast deze gronden hebben we grond Westoever en Spoorweghaven (loods) aangekocht. Deze gronden hebben een toekomstige ontwikkelpotentie en zijn opgenomen onder materiële vaste activa.

De grondexploitatie Doggerswijk West is afgesloten. De grond vertegenwoordigt een waarde en is opgenomen onder materiële vaste activa.

Eind 2019 is een voorstel voorbereid welke in 2020 ter besluitvorming aan de raad is aangeboden om tot aankoop van Sportpark Ruyghweg over te gaan. Enerzijds bestaat dit voorstel uit verwerving en renovatie van de atletiekbaan. Anderzijds betreft het een strategische grondaankoop met het doel de beoogde gebiedsontwikkeling ter hand te kunnen nemen in samenhang met de ontwikkeling van het Spoorweghavengebied en Westoever. Voor de ontwikkeling van het gebied is een startnotitie door het college vastgesteld waarin vervolgstappen zijn beschreven.

Voor het gebied Tillenhof en Station Zuid liggen er procesvoorstellen en hiervoor worden na participatie met de buurt startnotities opgesteld waarin kaders en uitgangspunten worden vastgelegd. Dit is eind dit jaar gereed.

BBV, aangepaste richtlijnen

Conform de BBV geldt dat met betrekking tot eventuele nieuwe grondexploitaties de kosten hiervan onder de materiële vaste activa worden geboekt. We kunnen kosten niet op onderhanden werk activeren zolang er nog geen sprake is van een actieve grondexploitatie. Na maximaal vijf jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie dan wel worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat.

Risico's

Potentiële ontwikkelgronden zijn:

- Het Vinkenterrein
- De Riepel
- Spoorweghaven
- Westoever
- Doggerswijk

We hebben de gemaakte kosten van het Vinkenterrein nu geactiveerd als materiële vaste activa. Het Vinkenterrein heeft nog een boekwaarde van € 42.000. We hebben de Riepel afgewaardeerd. De waarde van de andere terreinen is opgenomen onder materiële vaste activa. Het gebied Station Zuid en Tillenhof bevinden zich in een verkennende fase. Het betreft delen van de openbare ruimte en een onderdeel van de vastgoedportefeuille. Bij een toekomstige ontwikkeling zullen de kosten en baten in beeld worden gebracht waarin de waarde van de gronden wordt meegenomen.

4.7 Lokale heffingen

Algemeen

De gemeente heft belastingen op grond van diverse bepalingen in de Gemeentewet. De inning van belasting en heffingen heeft de gemeente Den Helder uitbesteed aan de gemeenschappelijke regeling Cocensus. De raad stelt de heffingsverordeningen vast op grond waarvan vanaf 1 januari 2021 Cocensus namens het college de belastingen, heffingen en rechten oplegt.

In Den Helder worden de onderstaande belastingen en heffingen opgelegd:

1. Onroerende zaakbelastingen
2. Afvalstoffenheffing
3. Rioolheffing
4. Forensenbelasting
5. Toeristenbelasting
6. Leges
7. Lijkbezorgingsrechten
8. Precariobelasting

Belastingplichtigen kunnen kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing. Dit beleid ligt vast in de Verordening op de kwijtschelding 2015.

Vanaf het begrotingsjaar 2017 is het Wijzigingsbesluit Begroting en Verantwoording (Bbv) in werking. Dit houdt in dat in de programma's alleen de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. De kosten van overhead moeten centraal worden begroot. Hierdoor is het niet meer mogelijk om vanuit de taakvelden alle tarieven te bepalen. Door de invoering van deze nieuwe regels dienen de gemeentelijke heffingen/leges van een kostenonderbouwing te worden voorzien. Deze moet worden opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen. De methodiek voor de toerekening van overhead aan de tarieven voor lokale heffingen moet worden opgenomen in de financiële verordening.

De berekening van de tarieven vindt plaats conform de artikelen 12 en 14 van de financiële verordening. Dit houdt in dat bij de kostprijsberekening rekening wordt gehouden met de directe kosten en een percentage kosten van overhead als vervanging van de indirecte kosten. Bij de directe kosten wordt, naast de gebruikelijke onderdelen als kapitaallasten, dotaties aan voorzieningen en dergelijke, ook rekening gehouden met de loonkosten van de medewerkers betrokken bij het primaire proces.

In het overzicht wordt dit samengevat onder de verschillende taakvelden behorende bij de betreffende heffingen en/of leges. Het percentage kosten van overhead wordt bepaald aan de hand van het aantal ondersteunende diensten binnen de desbetreffende afdeling en het aantal direct toe te rekenen uren aan het desbetreffende taakveld in relatie tot het totaal aantal toe te rekenen uren van die afdeling.

Onroerende zaakbelasting

De onroerende zaak belasting (OZB) is gebaseerd op de waarde van een onroerende zaak. Die waarde stellen we jaarlijks vast met een waarde onroerende zaken (WOZ)-beschikking. In 2021 hanteren we hiervoor de waarde-peildatum van 1 januari 2020. We ramen de opbrengst aan OZB in 2021 inclusief de voorgestelde 2,30% verhoging op € 14.379.000. Sinds 2009 stellen we de tarieven van de onroerende zaak belastingen vast op een percentage van de WOZ-waarde. Omdat de taxatiewaarden nu (juli 2020) nog niet bekend zijn, kunnen we de tarieven voor 2021 nog niet berekend worden (n.n.b).

	2019	2020	2021
Eigenaren woningen	0,1360%	0,1336	N.N.B.
Eigenaren niet-woningen	0,3800%	0,3712	N.N.B.
Gebruikers niet-woningen	0,3300%	0,3232	N.N.B.

Afvalstoffenheffing

Huisvuilcentrale Alkmaar (HVC) verzorgt namens de gemeente Den Helder de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Dit is voor de gemeenten een verplichte taak op grond van de milieuwetgeving. De heffing is gebaseerd op de kosten die de HVC voor deze inzameling en verwerking bij de gemeente in rekening brengt en onze gerelateerde kosten zoals straatreiniging, perceptiekosten (kosten van aanslagoplegging, inning en kwijtschelding) en de BTW.

	2019	2020	2021
Eenpersoons huishouden	€ 270,12	€ 284,64	€ 286,80
Meerpersoons huishouden	€ 396,36	€ 427,44	€ 437,28

Voor 2021 is de opbrengst afvalstoffenheffing begroot op € 10.577.800 en is daarmee 100% kostendekkend.

Gemeente Den Helder en HVC zijn voor de jaren 2020-2030 een nieuwe DVO aangegaan, waarbij op basis van werkelijk aangeleverde tonnages en diensten - en niet meer een tarief per woonhuisaansluiting - wordt afgerekend. Naar aanleiding van de jaarlijkse indexering (2,6%) stijgen de kosten en dient het tarief van de afvalstoffenheffing voor één- en meerpersoons-huishoudens, op basis van 100% kostendekking, verhoogd te worden. Bij de nieuwe DVO levert vermindering van het aangeleverde huishoudelijke afval direct financieel voordeel op (minder verwerkingskosten, minder verbrandingsbelasting en meer opbrengst positieve stromen). De inzet is en blijft om onze inwoners optimaal te faciliteren in het scheiden van afval en daarmee de hoeveelheid huishoudelijk afval dat in de verbrandingsoven terecht komt te verminderen.

Berekening van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing

x € 1.000

Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente:

7.3 Afval	7.833
2.1 Verkeer en vervoer	492
6.3 Inkomensregelingen	714
Belastingen Overig	188
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen:	
7.3 Afval	-427
Netto kosten taakveld	8.800

Toe te rekenen kosten:

Overhead inclusief (omslag)rente	231
BTW	1.547
Totale kosten	10.578

Opbrengst heffingen	10.578
---------------------	--------

Dekking	10.578	100%
----------------	---------------	-------------

Rioolheffing

Als gemeente geven wij geld uit voor onderhoud, beheer en het verbeteren en vervangen van de riolering en voorzieningen die daarbij horen. Deze kosten worden gedekt uit de rioolheffing die onze bewoners en bedrijven betalen. In 2017 is een Gezamenlijk gemeentelijk rioleringsplan Noordkop 2018 tot en met 2022 vastgesteld. De rioolheffing voor Den Helder is in de planperiode gesteld op € 130,-. Bij de berekening van de kostendekking is rekening gehouden met de richtlijnen uit het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Verder wordt in de berekening van het tarief rekening gehouden met de aan de riolering gerelateerde kosten, zoals straatreiniging, kolkenzuigen, perceptiekosten (kosten van aanslagoplegging en inning) en btw. Het tarief van € 130,00 is voor 92% kostendekkend. De overige 8% kan gezien de omvang ervan (€ 3,4 miljoen per 1-1-2021) worden gedekt uit de voorziening riolering.

	2019	2020	2021
Rioolheffing	€ 130	€ 130	€ 130

De opbrengst rioolheffing 2021 wordt begroot op € 3.936.000.

Berekening van kostendekkendheid van de rioolheffing x € 1.000

Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente:

7.2 Riool	3.374		
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen:			
7.2 Riool	-87		
Netto kosten taakveld	3.287		

Toe te rekenen kosten:

Overhead inclusief (omslag)rente	396		
BTW	532		
Totale kosten	4.215		

Opbrengst heffingen	3.936		
Dekking uit voorziening riolering	279		
Dekking	4.215	100%	

Forensenbelasting

De gemeente heft forensenbelasting van personen die niet in de gemeente staan ingeschreven en wel beschikken over een gemeubileerde woning in de gemeente. De tarieven zijn afhankelijk van de WOZ-waarde van de woning.

De belasting bij een WOZ-waarde van:	2019	2020	2021
minder dan € 30.000	€370,55	€380,20	€388,95
€ 30.000 maar minder dan € 50.000	€702,45	€720,70	€737,30
€ 50.000 maar minder dan € 75.000	€793,15	€813,75	€832,45
€ 75.000 maar minder dan € 100.000	€830,30	€851,90	€871,50
€ 100.000 maar minder dan € 125.000	€871,55	€894,20	€914,75
€ 125.000 maar minder dan € 160.000	€914,90	€938,70	€960,30
€ 160.000 en meer	€949,35	€974,05	€996,45

We ramen de opbrengst forensenbelasting voor 2021, inclusief de 2,3% verhoging, op € 747.000. Bij deze prognose is geen rekening gehouden met de eventuele gevolgen van de coronacrisis.

Toeristenbelasting

De gemeente heft toeristenbelasting voor het verblijf met overnachting door personen die niet in de gemeente staan ingeschreven. De verhuurder van de accommodatie is belastingplichtig.

	2019	2020	2021
Tarieven per persoon per nacht	1,31	1,35	1,38

Aangezien het op dit moment nog onduidelijk is wat de financiële gevolgen voor de toeristenbelasting 2020 als gevolg van de coronamaatregelen zijn, is het lastig om op dit moment (juli 2020) een gefundeerde prognose voor 2021 af te geven. De prognose voor 2021 is daarom gebaseerd op de oorspronkelijke prognose voor 2020 met 2,3% verhoging en komt dan uit op € 739.000.

Bouwleges

Bouwleges zijn leges die worden geheven op grond van aanvragen in het kader van de Omgevingswet (bouw, sloop, wijziging etc.). Omdat er in veel kleine aanvragen met beperkte opbrengst en weinig grote projecten worden verwacht wordt de opbrengst ten opzichte van het vorige jaar naar beneden geraamd. Wij ramen de opbrengst voor 2021 op € 920.000,-.

Berekening van kostendekkendheid van bouwleges			x € 1.000
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente:			
8.3 Wonen en bouwen	607		
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen:			
8.3 Wonen en bouwen	-		
Netto kosten taakveld	607		
Toe te rekenen kosten:			
Overhead inclusief (omslag)rente	431		
Totale kosten	1.038		
Opbrengst heffingen	-1.038		
Dekking	-1.038	-100%	

Overige Leges

De gemeente heft leges voor verschillende producten en diensten die we verstrekken. We doen dit op grond van artikel 229 van de Gemeentewet en op grond van de legesverordening. Door een wijziging van de Paspoortwet in 2014 is de geldigheidstermijn van een paspoort en Nederlandse identiteitskaart (NIK) voor personen boven de 18 jaar verlengd van 5 jaar naar 10 jaar. Hierdoor is vanaf 2019 het aantal paspoortaanvragen van deze producten gehalveerd. Dit heeft ook gevolgen voor de opbrengst van de gemeenteleges op deze producten voor de begroting 2021. Met deze daling is al rekening gehouden. Daarnaast lopen ook de inkomsten uit leges voor uittreksels en akten burgerlijke stand nog steeds terug omdat (overheids)instanties de gegevens zelf via het BRP netwerk kunnen raadplegen en de burger dit niet meer hoeft te bewijzen via een papieren document. Vermindering van administratieve lasten door meervoudig gebruik van enkelvoudige opslag van persoonsgegevens in de basisregistratie personen.

We ramen de opbrengst aan diverse leges, inclusief de voorgestelde 2,3% in 2021 op:

- Leges Burgerzaken € 875.000
- Leges bijzondere wetten € 76.000
- Leges overige vergunningen € 27.000

Berekening van kostendekkendheid van de leges algemeen			x € 1.000
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente:			
0.2 Burgerzaken	2.007		
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.447		
2.1 Verkeer en vervoer	73		
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen:			
Netto kosten taakveld	3.527		
Toe te rekenen kosten:			
Overhead inclusief (omslag)rente	1.781		
Totale kosten	5.308		
Opbrengst heffingen	979		
Dekking	979	18%	

Lijkbezorgingsrechten

Deze heffing is een vergoeding voor diensten van de gemeente. Er zijn meerdere tarieven voor het begraven en de huur van graven en urnen nissen. De opbrengst 2021, inclusief de voorgestelde verhoging met 2,3 %, ramen we op € 362.000. De laatste jaren daalt het aantal begrafenis en neemt het aantal crematies toe. Deze trend zet zich waarschijnlijk ook in 2021 voort en leidt tot vermindering van inkomsten. Daarnaast zorgt een structurele afname in het aantal verlengingen van grafhuur ook voor verminderde inkomsten lijkbezorgingsrechten.

Berekening van kostendekkendheid van de lijkbezorgingsrechten x € 1.000

Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente:		
7.5 Begraafplaatsen	447	
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen:		
7.5 Begraafplaatsen	-2	
Netto kosten taakveld	446	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	122	
Totale kosten	568	
Opbrengst heffingen	362	
Dekking	362	64%

Parkeerbelasting

Berekening van kostendekkendheid van de parkeergelden x € 1.000

Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente:		
2.2 Parkeren	512	
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen:		
2.2 Parkeren		
Netto kosten taakveld	512	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	34	
Totale kosten	547	
Opbrengst heffingen	63	
Dekking	63	11%

Precariobelasting

Precariobelasting is een vergoeding voor voorwerpen van derden die onder, op, of boven gemeentegrond staan. We ramen de fiscale opbrengst in 2021, inclusief de voorgestelde verhoging van 2,3 %, op € 45.000.

Samenvatting

Belasting/heffing	Geraamde opbrengst 2021
Onroerende-zaak belasting	€ 14.332.000
Afvalstoffenheffing	€ 10.577.000
Rioolheffing	€ 3.936.000
Forensenbelasting	€ 747.000
Toeristenbelasting	€ 739.000
Leges burgerzaken	€ 875.000
Leges omgevingsvergunning	€ 920.000
Leges overige vergunningen	€ 27.000
Lijkbezorgingsrechten	€ 362.000
Precariobelasting	€ 45.000
Totaal	€ 32.560.000

4.8 Subsidies

Subsidies gemeente Den Helder 2021

Conform artikel 23 van de financiële verordening van de gemeente Den Helder dient er in de begroting en jaarrekening een overzicht te worden opgenomen van de verstrekte subsidies. Het onderstaande overzicht is op basis van het subsidievolgstelsel opgesteld en geeft de belangrijkste subsidieverstrekingen weer in 2021.

Omschrijving gesubsidieerde instelling	Omschrijving subsidiedoel	Werkelijk 2019	Prognose 2020
Programma 2 Zorgzame gemeente			
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Hollands Noorden	Jeugdgezondheidszorg, opvoedondersteuning, advies- en steunpunt huiselijk geweld	272.214	219.664
Helder vastgoed B.V.	Coördinatie en beheer MFC nieuw Den Helder	87.324	89.490
Het Buurtcollectief	Ondersteunen van buurt en wijkhuizen	96.166	98.551
Hortus Overzee	Dagbesteding / sociale activering / re-integratie	284.000	278.749
Humanitas	Home Start/Maatschappelijk project/Vrijwillig thuiszorg	251.000	257.225
Parnassia Groep	Totaalpakket verslavingszorg	933.156	956.298
Reclassering Nederland	Nazorg Ex-gedetineerden	77.687	84.639
Stichting Beheer Multifunctioneel Centrum Julianadorp	Exploitatie MFC Julianadorp	67.406	69.078
Stichting Blijf van m'n Lijf Den Helder	Ambulante woonbegeleiding en 24 uren opvang	758.816	777.635
Stichting Centrum Financieel Fit	Voorkomen problematische schulden bij inwoners door vroegsignalering	100.000	100.000
Stichting DNO Maatschappelijke	Ambulante woonbegeleiding en 24 uren opvang Noord-Holland Noord	1.090.926	1.117.981
Stichting Geestelijke Gezondheidszorg	Collectieve preventie / outreachende aanpak / inloop GGZ	258.372	264.780
Stichting Geriant	Activiteiten dementievriendelijke gemeente	29.300	30.027
Stichting Jeugd Onderwijs en Cultuurfonds Den Helder	Cultuuractiviteiten voor kinderen die opgroeien in een minimaomgeving	71.301	73.069
Stichting Jeugdsportfonds Den Helder	Sportactiviteiten voor kinderen die opgroeien in een minimaomgeving	113.868	116.692
Stichting Mantelzorgcentrum	Mantelzorgondersteuning	234.210	240.018
Stichting MEE & de Wering	Diverse maatschappelijke programma's	2.628.404	2.652.596
Stichting Parlan	Jeugdhulp in de wijk/schoolmaatschappelijkwerk vo	640.658	614.228
Stichting Sportservice Noord-Holland	Sportactiviteiten in relatie tot een gezonde leefstijl	57.180	58.598
Stichting Top Basketball Den Helder Suns	Den Helder Suns Scoort met ASSIST	80.667	0
Stichting Vrijwaard	Ontmoeting, activiteiten en welzijn ouderen	78.552	80.500
Stichting Wonen Plus Welzijn	Project buurtcirkel	76.000	p.m.
Stichting Werkgroep Vrijwillig Landschapsbeheer Den Helder	Arbeidsmatige dagbesteding, sociale activering en re-integratie van deelnemers	118.000	120.926
Subsidie deskundigheidsbevordering	Bevorderen van de deskundigheid van de vrijwilligers	30.329	31.081
Zorgverkoop Arkin	Vraaggerichte hulp aan mensen met een psychische en/of sociale beperking	103.814	106.389
Integraal Kind Centrum	Aantrekken procesbegeleiders	100.000	100.000

Omschrijving gesubsidieerde instelling	Omschrijving subsidiedoel	Werkelijk 2019	Prognose 2020
Programma 3 Vitale gemeente			
Stichting ondernemen aan zee	Ondernemersfonds	705.000	705.000
Stichting Top van Holland	Economische stimulering en budget toerisme	92.072	94.500
Programma 4 Leefbare gemeente			
Christelijk kinderdagverblijf & bso De Kleine Reiziger	Uitvoering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	51.648	51.648
Deelsubsidies Sportverenigingen	Bevorderen toetreden bepaalde leeftijdsgroepen	315.708	330.000
Evenementenbudget	Uitvoering evenementen	188.658	146.350
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Hollands Noorden	Uitvoering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	15.429	15.812
Stichting Anna Paulowna B.V. Peuterspeelzaal (kappio)	Uitvoering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	245.336	245.336
Stichting De Nollen	Cofinanciering plus exploitatie bijdrage	20.000	20.496
Stichting Helderse Vallei	Bevorderen natuurbeleving en-educatie	741.516	759.906
Stichting Herdenkingsstenen DH	Subsidie Herdenkingsstenen	50.000	0
Stichting Internationaal Vrouwenwerk Den Helder (IVC)	Bevordering redzaamheid en participatie	134.780	138.123
Stichting Kinderopvang Den Helder	Uitvoering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	1.070.366	1.070.366
Stichting Kopgroep Bibliotheken	Exploitatie Bibliotheek plus uitvoering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	1.766.834	1.810.651
Stichting Lokale Omroep	Verzorgen lokaal media-aanbod Stichting Den Helder	115.000	97.356
Willemsoord BV Ontw. en Expl.mij.	Restauratie boerenverdietsluis plus compensatie maatschappelijke huur	202.043	207.053
Stichting Museumhaven	Restauratie,beheer en exploitatie nautische monumenten Museumhaven Willemsoord	85.484	87.604
Stichting Nationaal Reddingmuseum	Exploitatie Reddingmuseum Dorus Rijkers	178.998	183.437
Stichting Samenwerkings Verband	Uitvoering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	72.000	72.000
Stichting Scholen aan Zee	Communicatie College en maatschappelijk stages	75.298	77.165
Stichting Schouwburg de Kampanje	Culturele activiteiten de Kampanje	1.964.805	2.013.532
Stichting Sportservice Noord-Holland	Bewegingsonderwijs basisscholen, sportloket en aangepast sporten	385.555	445.117
St Stelling Den Helder	Fort Kijkduin erfgoed en cofinanciering West Oever	161.000	0
Stichting Strandexploitatie Noordkop	Verzorgen schoon, onderhoud, promotie en veiligheid voor strand(slagen)	302.019	310.000
Stichting Top van Holland	Promotie en informatievoorziening Den Helder + tsr/sail	7.207	7.386
Stichting Triade	Aanbod kunsteducatie en culturele activiteiten	1.160.267	1.189.042
Vogelasiel de Paddenstoel	Wildopvang	55.000	56.364
Erfgoedorganisatie	Onderhoudsopgave	750.000	768.600
Programma 2,3 en 4			
Diverse overige kleine subsidies		187.484	170.974

4.9 Toezichtinformatie

De Wet revitalisering generiek toezicht (Wet RGT) is in werking sinds 1 oktober 2012. Doel van de wet is het interbestuurlijk toezicht (het toezicht van hogere bestuurslagen op lagere bestuurslagen) te vereenvoudigen, transparanter te maken en bestuurlijke druk te verminderen. De wet herbevestigt de positie van de gemeenteraad als eerste orgaan dat toezicht houdt op het college. Als de horizontale verantwoording van het college naar de raad adequaat is en de raad zijn controlerende rol goed vervult, blijft de toezichthouder (rijk of provincie) op afstand. Vertrouwen is het sleutelwoord.

In het Interbestuurlijk programma (IBP) hebben Rijk, IPO en VNG afgesproken dat samen gewerkt wordt aan vernieuwing van het interbestuurlijk toezicht. Zodat het toezicht zo effectief mogelijk is en passend is bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven. Hiertoe is een gezamenlijke Agenda opgesteld. Daarin staat beschreven hoe het interbestuurlijk toezicht optimaal kan bijdragen aan het functioneren van het openbaar bestuur.

Het doel van interbestuurlijk toezicht is in de Agenda als volgt geformuleerd: 'interbestuurlijk toezicht is er omdat de overheid haar taken blijvend goed wil uitvoeren en dat inwoners en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat dit beschermd en geborgd is.' De Agenda beschrijft de veranderingen die in het toezicht nodig zijn om beter aan te sluiten bij maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen. Daarbij is het belangrijk dat de toezichthouder en de toezichtontvanger elkaar goed informeren en duidelijk met elkaar communiceren. De Agenda richt zich daarom onder andere op het bevorderen van een betere dialoog, een meer uniforme en risicogerichte aanpak, en het benutten van toezicht om bestaande checks en balances, de lokale democratische controle, te versterken.

Hiertoe zijn vijf actielijnen benoemd:

- Versterken verbinden horizontale controle en verticaal toezicht.
- Beter voeren dialoog.
- Beter leren via toezicht.
- Uniformeren uitvoering toezicht.
- Toezichthouder richt zich op gedeelde risico's.

Deze actielijnen zijn in 2019 uitgewerkt in een concreet actieplan toekomst (interbestuurlijk) toezicht in samenwerking met professionals (VNG, specialisten) en vertegenwoordigers van toezichtontvangers (gemeenten, provincies en waterschappen) en toezichthouders (ministerie BZK en provincies). In het actieplan Toekomst Toezicht, dat op 20 juni 2020 is aangeboden aan de Tweede Kamer, zijn deze actielijnen vertaald naar concretere acties en te bereiken resultaten. Hierbij is uitgegaan van de zeven ontwerpprincipes in de ATT (Horizontaal voorop en wordt versterkt, Uniformiteit (methodiek) en maatwerk, Risicogericht toezicht, Toezicht is proportioneel en wordt uitgeoefend aan de hand van een interventieladder, Transparantie, Verbinden van inzichten en Efficiënt en effectief).

De domeinen waarop de provincie, vanuit haar kerntaken, toezicht houdt zijn het omgevingsrecht, informatie- en archiefbeheer, financieel toezicht en huisvesting verblijfsgerechtigde asielzoekers. In het uitvoeringsplan van de provincie (Uitvoeringsplan IBT 2019 2020) (zie www.noord-holland.nl/ibt) wordt uitgebreid toegelicht wat de werkwijze is van de provincie en de thema's die zij onderzoekt.

De provincie, in haar rol van interbestuurlijk toezichthouder, heeft in een verordening vastgelegd welke informatie over welke wetten de gemeente voor 15 juli van het jaar moet indienen. Ook worden ambtelijke verificatiegesprekken gehouden. De provincie geeft vervolgens een oordeel over de mate waarin het college de taken in medebewind adequaat uitvoert.

Samengevat is het oordeel van de provincie:

Taak in medebewind	Oordeel 2014	Oordeel 2015	Oordeel 2016	Oordeel 2017	Oordeel 2018	Oordeel 2019
Ruimtelijke ordening (WRO)	Adequaat	Geen beoordeling ¹⁾	Geen beoordeling	Geen beoordeling	Geen beoordeling	Geen beoordeling
Toezicht en handhaving omgevingsrecht (Wabo)	Redelijk Adequaat	Adequaat	Redelijk Adequaat	Adequaat	Niet Adequaat	Niet Adequaat
Uitvoering Archiefwet	Redelijk Adequaat	Redelijk Adequaat	Redelijk Adequaat	Adequaat	Adequaat	Adequaat
Huisvesting verblijfsgerechtigden					Redelijk Adequaat	Niet Adequaat

¹⁾ Geen beoordeling in 2015 omdat in 2014 het oordeel 'adequaat' was. De jaren erna wordt ruimtelijke ordening meegenomen bij de Wabo.

Omgevingsrecht

In de brief van 20 december 2019 over het 'Oordeel IBT toezicht en handhaving omgevingsrecht 2019' geeft de provincie aan dat het proces op het gebied van toezicht en handhaving omgevingsrecht niet adequaat is.

Gesplitst naar de verschillende deelgebieden is het oordeel:

- Ruimtelijke ordening (RO): niet adequaat.
- Bouw- en woningtoezicht (BWT): niet adequaat.
- Milieu: redelijk adequaat.

De bevindingen zijn gebaseerd op het feit dat ten opzichte van de vorige beoordeling geen vooruitgang heeft plaatsgevonden. Dit heeft met name te maken met het feit dat voor de vakgebieden Ruimtelijke ordening en Bouw- en woningtoezicht diverse documenten niet zijn aangeleverd en er geen invulling heeft plaatsgevonden aan de verbeterpunten uit 2018.

Daaruit blijkt ook dat de zogeheten BIG-8 cyclus niet is geborgd in de gemeente. De belangrijkste tekortkomingen voor RO en BWT zijn onder meer het ontbreken van een jaarevaluatie van het uitvoeringsprogramma, een periodieke rapportage van het toezicht- en handhavingsbeleid, meetbare doelstellingen in het strategisch beleid en een uitvoeringsprogramma. Op 22 april 2020 is de gemeenteraad hierover geïnformeerd door middel van een Raadsinformatiebrief. Daarbij is aangegeven dat een Plan van aanpak is gemaakt om te komen tot een sluitend strategisch operationeel beleid en uitvoeringsprogramma. De provincie publiceert haar samenvattende oordeel op haar website.

De archivering wordt door de provincie als adequaat gezien. Er is daarom nu een licht toezichtsregime.

Huisvesting verblijfsgerechtigden

Ten aanzien van de huisvesting verblijfsgerechtigden (mensen met een verblijfsvergunning) geldt dat de gemeente haar volledige taakstelling volgens de provincie niet heeft gehaald (brief provincie van 23 januari 2020). Haar totale oordeel is dat de gemeente de taakstelling voor de 2^e helft van 2019 niet heeft gehaald, waardoor de eerder opgelopen achterstand verder is toegenomen. Begin 2020 heeft bestuurlijk overleg met de provincie plaatsgevonden hierover.

4.10 Wijkgericht werken

Wijkgericht werken is het samenspel tussen verschillende partijen (met name met tussen de gemeente, bewoners en maatschappelijke partners) om opgaven in de wijk integraal op te pakken. We halen het bewonersperspectief op, we vertalen het naar beleid en faciliteren en stimuleren bewonersinitiatieven. Tegelijkertijd bieden we de bewoners een laagdrempelige toegang tot informatie en voorzieningen. Dit maken we zichtbaar met het realiseren van een steunpunt in elke wijk. Daar krijgt de samenwerking tussen onze wijkwerkers onderling en maatschappelijke partners verder vorm. De toegankelijkheid ontwikkelen we verder met dienstverlening en preventieve voorzieningen.

Naast de werkwijze van de gebiedsgerichte aanpak richten we de focus op zichtbaarheid, het doorgronden van sociale- en veiligheidsvraagstukken, initiatieven en ideeën uit de buurt om de leefbaarheid te vergroten. En waar nodig voeren we quickwins door in de openbare ruimte.

Het zichtbaar maken van de samenhang, onderlinge afstemming en prioritering tussen alle activiteiten die in een wijk (gaan) plaatsvinden vraagt om een nieuw te ontwikkelen instrument: een gebiedsplan. Dit gaat in in 2020 en 2021 verder vorm krijgen.

Bijlagen

1. Meerjaren investeringsplan 2021-2024

Omschrijving	Programma	2021	2022	2023	2024
1 Bestuurlijke vernieuwing					
Economisch					
Huisvesting Willemsoord 66 en 72		3.950	3.950		
Klantbegeleidingszuil				0	45
Landmeten/Cad					90
Meubilair		40	40	40	
Narrow casting				30	
Netwerk		100	0		
Netwerk				200	100
Noodstroomvoorziening		20	0		70
Servers en storage		100	750	100	
Servers en storage					100
Telefonie/mobiele devices			430	300	
Tractiemiddelen		145	345	305	157
Vergadersysteem		0	200		
Werkplek excl ipad en iphone				215	
Werkplekken excl ipad en iphone			790		
MER ruimte		1.200			
	Totaal 1 Bestuurlijke vernieuwing	5.555	6.505	1.190	562

4 Leefbare gemeente

De Linie, drainage rugbyveld				66	
De Linie, drainage veld 3				44	
Gebiedsgerichte aanpak		888	888		888
Hekwerk Streepjesberg (uit 2016)		0	104		
JVC vervanging toplaag kunstgras A en C				282	
Kunstgras toplaag			276		
Nieuw perspectief gebiedsgericht		194	194		194
Nieuw perspectief niet-gebiedsgericht		165	165	165	165
Steigers Quelderduyn				41	
Renovate en verduurzaming Ambachtsweg		461			
	Totaal 4 Leefbare gemeente	1.708	1.628	597	1.247
	Totaal economisch	6.063	8.133	1.787	1.809

4 Leefbare gemeente

Economisch heffing					
Gemalen bouwkundig		77	77	77	77
Gemalen mechanisch		35	35	35	35
Persleiding			66		
Vrijverval cf nieuw GRP		664	664	995	
Vrijverval cf nieuw GRP					995
	Totaal 4 Leefbare gemeente	776	842	1.107	1.107
	Totaal economisch heffing	776	842	1.107	1.107

Omschrijving	Programma	2021	2022	2023	2024
1 Bestuurlijke vernieuwing					
IVA					
Bijdrage activa Willemsoord BV		2.250	2.250		
	Totaal 1 Bestuurlijke vernieuwing	2.250	2.250		
3 Vitale gemeente					
Aanbruggen landhoofden			140		
Afstandsbediening		126			
Baggeren industriehaven				1.500	
Baggeren koopv. binnenhaven					1.500
Kadeterrein paleiskade		1.400			
Kadewand paleiskade				600	
Renovatie keermiddelen			880		
	Totaal 3 Vitale gemeente	1.526	1.020	2.100	1.500
	Totaal IVA	3.776	3.270	2.100	1.500
4 Leefbare gemeente					
Maatschappelijk					
Nieuw perspectief gebiedsgericht		526	526		526
Nieuw perspectief niet-gebiedsgericht		445	445	445	445
Boerenverdrietsluis		6.000			
Voet- en fietspaden Willemsoord		377			
	Totaal 4 leefbare gemeente	7.348	971	445	971
	Totaal maatschappelijk	7.348	971	445	971
	Totaal	19.163	13.216	5.440	5.387

2. Staat van reserves en voorzieningen

Naam	Beginsaldo 2020	Toevoeging 2020	Onttrekking 2020	Saldo 31/12/2020	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021	Saldo 31/12/2021
Algemene reserve	19.236	6.280	15.114	10.402	7.822	2.792	15.432
Winst/Verlies		5.202	5.557	-355		2.406	-2.406
Res.Sociaal Domein	8.787		610	8.177		8.177	
Totaal Algemene reserve	28.023	11.482	21.282	18.224	7.822	13.376	13.026
Nieuwbouw stadhuis	1.314	2.904	315	3.902	139		4.041
woonomgeving de Schooten	293			293			293
Res.Ontwikk.fnds.M3clust.	200		200				
Res Drooghe Weert	32			32			32
Revolv.fnds duurz.openb.verl.	120		120				
Res. Bijdrage locatie RWS+	1.600	713		2.313	552		2.865
Evenementen	185		145	40			40
Helders perspectief		1.690	430	1.260		420	840
Regiodeal		1.500		1.500			1.500
Totaal Beleidsprioriteiten	3.743	6.807	1.210	9.340	691	420	9.611
Kunstpodr./aank.kunstvoorwerpe	63			63			63
Monumenten	71			71			71
B.N.L.S.	27		27				
Bovenwijkse voorzieningen	133			133			133
Res bodemsanering	627	120	25	722	120	25	817
eg.res..onderw.huisvest.	4.905		4.905				
Totaal Meerjarig beleid	5.825	120	4.956	989	120	25	1.084
DIVMAG - terrein	227			227			227
Aankopen SH wet Voorkeursrecht	327		63	264		63	202
Af te stoten Gem.vastgoed	989			989			989
Beschermde wonen	1.225	585	175	1.635		356	1.279
Huurderving	39		39				
Helders steunfonds		2.000		2.000			2.000
Totaal Buffer voor risico's	2.808	2.585	277	5.116		419	4.697
Blankmanstr.woonwagens	82		82				
Duinen Noordkop	158		158				
Verpl.kinderboerderij	295		295				
Egal.res.Expl.Parkeren	494		494				
Historische graven	40		40				
Egalisatiereserve grondexploitatie	750		250	500		250	250
Stabilisatiefonds Algemene Uitkering	1.200	304		1.504		304	1.200
Egalisatieres. Leges vs kn bouwleges		263		263			263
Totaal Egalisatiereserves	3.019	567	1.319	2.267		554	1.713
Nieuwbouw Pijler/Herderschee	1.506		52	1.454		52	1.402
Onderw.cluster Pasteurstraat	2.042		64	1.978		64	1.914
Parkeerterrein de Schooten kap lasten	120			120		3	117
A. Pieckplein kap lasten	808			808		19	789
Noorderhaaks kap lasten	1.968		42	1.925		73	1.853
Polderweg kap lasten	439		10	429		11	418
Fietspad Duinweg kap lasten	136		4	132		4	129
Streepjesberg kap lasten	250			250		6	244
Villa Kakelbont kap lasten	281		7	274		14	260
Fietspad Ooghduyne kap lasten	200			200		5	195
Koningstraat kap lasten	1.830	360		2.190	180	128	2.243
Stadspark kap lasten	3.500			3.500		175	3.325
Sportlaan 10 kap lasten	375			375		19	356
Wildopvang kap lasten		120		120			120
Seasaw kap lasten		900		900			900
Kerkgracht kap lasten		582		582		188	393
Serverruimte kap lasten		275		275		14	261
Totaal Technische reserve	13.454	2.237	178	15.513	180	774	14.919
Totaal Alle Reserves	56.872	23.798	29.223	51.448	8.813	15.567	45.049

Naam	Beginsaldo 2020	Toevoeging 2020	Onttrekking 2020	Saldo 31/12/2020	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021	Saldo 31/12/2021
Egalisatievoorziening riolering	4.965		349	4.616		279	4.337
Totaal egalisatievoorzieningen heffingen	4.965		349	4.616		279	4.337
Egalisatie voorziening							
onderhoud gebouwen	3.977	426		4.403	311		4.713
Onderhoud sportaccommodaties	678	124		802	94		897
Onderhoud AED's	35		35				
Onderhoud watergangen	572			572			572
Beheer strandslagen	110		35	75		35	40
Totaal Kostenegalisatievoorzieningen	5.372	550	70	5.852	405	35	6.222
Wachtgeld voormalige wethouders	243			243			243
Waterbreed	1.888			1.888			1.888
Kst vml. Personeel	75			75			75
Watertoren	442			442			442
Totaal voorzieningen voor risico's	2.648			2.648			2.648
Totaal voorzieningen	12.985	550	420	13.116	405	314	13.208

Naam	Saldo 31/12/2021	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Saldo 31/12/2022	Toevoeging 2023	Onttrekking 2023	Saldo 31/12/2023	Toevoeging 2024	Onttrekking 2024	Saldo 31/12/2024z
Algemene reserve	15.432	-2.406	655	12.371	8	270	12.108	807	270	12.645
Winst/Verlies	-2.406	8		8	807		807	1.489		1.489
Res.Sociaal Domein										
Totaal Algemene reserve	13.026	-2.399	655	12.378	815	270	12.915	2.296	270	14.134
Nieuwbouw stadhuis	4.041	130		4.171	22	167	4.026		167	3.859
Woonomgeving de Schooten	293			293			293			293
Res.Ontwikk.fnds.M3clust.										
Res Drooghe Weert	32			32			32			32
Revolv.fnds duurz.openb.verl.										
Res. Bijdrage locatie RWS+	2.865	458		3.323	383		3.706	188		3.894
Evenementen	40			40			40			40
Helders perspectief	840		420	420		420				
Regiodeal	1.500			1.500			1.500			1.500
Totaal Beleidsprioriteiten	9.611	587	420	9.779	405	587	9.597	188	167	9.618
Kunstopdr./aank.kunstvoorwerpen	63			63			63			63
Monumenten	71			71			71			71
B.N.L.S.										
Bovenwijkse voorzieningen	133			133			133			133
Res bodemsanering	817	120	25	912	120	25	1.007	120	25	1.102
eg.res..onderw.huisvest.										
Totaal Meerjarig beleid	1.084	120	25	1.179	120	25	1.274	120	25	1.369
DIVMAG - terrein	227			227			227			227
Aankopen SH wet Voorkeursrecht	202		63	139		63	76		63	14
Af te stoten Gem.vastgoed	989			989			989			989
Beschermd wonen	1.279		286	993		286	706		286	420
Huurderving										
Helders steunfonds	2.000			2.000			2.000			2.000
Totaal Buffer voor risico's	4.697		349	4.348		349	3.999		349	3.650

Naam	Saldo 31/12/2021	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Saldo 31/12/2022	Toevoeging 2023	Onttrekking 2023	Saldo 31/12/2023	Toevoeging 2024	Onttrekking 2024	Saldo 31/12/2024z
Blankmanstr.woonwagens										
Duinen Noordkop										
Verpl.kinderboerderij										
Egal.res.Expl.Parkeren										
Historische graven										
Egalisatiereserve grondexploitatie	250		250							
Stabilisatiefonds Algemene Uitkering	1.200		1.200							
Egalisatieres. Leges vs kn bouwleges	263			263			263			263
Totaal Egalisatiereserves	1.713		1.450	263			263			263
Nieuwbouw Pijler/Herderschee	1.402		52	1.350		52	1.299		52	1.247
Onderw.cluster Pasteurstraat	1.914		64	1.851		64	1.787		64	1.723
Parkeerterrein de Schooten kap lasten	117		3	114		3	111		3	108
A. Pieckplein kap lasten	789		19	770		19	751		19	732
Noorderhaaks kap lasten	1.853		73	1.780		73	1.708		73	1.635
Polderweg kap lasten	418		11	406		11	395		11	384
Fietspad Duinweg kap lasten	129		4	125		4	122		4	118
Streepjesberg kap lasten	244		6	238		6	231		6	225
Villa Kakelbont kap lasten	260		14	246		14	232		14	218
Fietspad Ooghduyne kap lasten	195		5	190		5	185		5	180
Koningstraat kap lasten	2.243	180	128	2.295		128	2.168		128	2.040
Stadspark kap lasten	3.325		175	3.150		175	2.975		175	2.800
Sportlaan 10 kap lasten	356		19	338		19	319		19	300
Wildopvang kap lasten	120			120			120			120
Seasaw kap lasten	900			900			900			900
Kerkgracht kap lasten	393		187	207		207				
Serverruimte kap lasten	261		14	248		14	234		14	220
Totaal Technische reserve	14.919	180	772	14.327		792	13.535		585	12.950
Totaal Alle Reserves	45.049	-1.511	3.671	42.274	1.340	2.023	41.583	2.603	1.396	41.983
Egalisatievoorziening riolering	4.337		94	4.244		21	4.223		5	4.228
Totaal egalisatievoorzieningen	4.337		94	4.244		21	4.223		5	4.228
heffingen										
Egalisatie voorziening										
onderhoud gebouwen	4.713	311		5.024	311		5.335	311		5.645
Onderhoud sportaccommodaties	897	94		991	94		1.086	94		1.180
Onderhoud AED's										
Onderhoud watergangen	572			572			572			572
Beheer strandslagen	40		17	23			23			23
Totaal Kostenegalisatievoorzieningen	6.222	405	17	6.611	405		7.016	405		7.421
Wachtgeld voormalige wethouders	243			243			243			243
Waterbreed	1.888			1.888			1.888			1.888
Kst vml. Personeel	75			75			75			75
Watertoren	442			442			442			442
Totaal voorzieningen voor risico's	2.648			2.648			2.648			2.648
Totaal voorzieningen	13.208	405	110	13.502	405	21	13.887	410		14.297

3. Beleidskaders

Programma 1: Bestuurlijke vernieuwing

- Strategische Visie 2020

Verordening:

- Verordening Speelautomatenhallen Den Helder (2016)
- Verordening Parkeerbelastingen
- Parkeerverordening 1996

Programma 2: Zorgzame gemeente

- Beleidsplannen, nota's
- "Voor elkaar, met elkaar", strategische visie op de drie transitie en transformatie binnen het sociaal domein Kop van Noord-Holland (2014)
- "Met Kop en schouders", uitwerking strategische visie op de drie transitie binnen het sociaal domein Kop van Noord-Holland (2014)
- "Naar een vitale samenleving", transitieplan Sociaal Domein (sept. 2014)
- Stedelijk Kompas Kop van Noord-Holland
- Nota Lokaal volksgezondheidsbeleid 2013-2016
- Kadernotitie aanpak jeugd, alcohol en drugs 2012-2015
- Projectplan aanpak ouderenmishandeling Noord Holland Noord 2013-2014
- Beleidsplan schulddienstverlening Den Helder 2018-2021
- Meedoen! Nota armoedebeleid gemeente Den Helder 2017-2020
- (inkoop) Van strategie naar realisatie (2018)
- Thuis in de buurt, plan van aanpak beschermd wonen en maatschappelijke opvang 2018-2020

Regelingen, convenanten, protocollen

- Handelingsprotocol voor het Advies- en Meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling Veilig Thuis' (VNG, nov. 2014)
- Samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis NHN en de sociaal teams van regio Kop van Noord-Holland (april 2016)
- Casusregie en hulpverlening tijdens het tijdelijk huisverbod Noord-Holland-Noord (jan. 2016)
- Calamiteitenprotocol Jeugd Den Helder
- Samenwerkingsprotocol jeugdhulp onder dwang Kop van Noord-Holland (nov. 2014)
- Samenwerkingsafspraken Beschermingstafel Kop van Noord-Holland (nov. 2014)
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord-Holland Noord
- Gemeenschappelijke regeling GGD Hollands Noorden
- Convenant Samenwerking in de jeugdketen Kop van Noord-Holland
- Convenant gemeenten in de Kop van Noord-Holland met huisartsen, jeugdartsen en medische specialisten in de regio (dec 2014)
- Convenant gegevensuitwisseling en bescherming persoonsgegevens binnen het sociaal domein gemeente Den Helder (dec. 2014)
- Aanvullende samenwerkingsafspraken tussen de GI's en gemeenten in de kop van NH per 1-1-2015
- Samenwerkingsovereenkomst Zelfstandigenloket Alkmaar e.o. Gemeenschappelijke regeling Gesubsidieerde arbeid Kop van Noord-Holland
- Samenwerkingsovereenkomst Preventie Huisuitzettingen Den Helder 2019

Verordeningen, beleidsregels, besluiten

- Afstemmingsverordening IOAW/IOAZ 2013
- Afstemmingsverordening Participatiewet
- Beleidsregel bijzondere bijstand voor de meerkosten maaltijdvoorziening
- Beleidsregel Bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ
- Beleidsregel Bijstandsverlening bij eigen woningbezit
- Beleidsregel Bijzondere bijstand duurzame gebruiksgoederen, verhuiskosten en overige inrichtingskosten
- Beleidsregel Briefadres
- Beleidsregel collectieve zorgverzekering minima
- Beleidsregel Commerciële huurprijs of kostgeld
- Beleidsregel Compensatie alleenstaande ouderkop
- Beleidsregel Compensatie loonkosten
- Beleidsregel Compensatie verplicht eigen risico zorgverzekering
- Beleidsregel Draagkrachtberekening bijzondere bijstand gemeente Den Helder 2019
- Beleidsregel sociaal medische indicatie kinderopvang
- Beleidsregel Eigen bijdrage (semi-)residentiële opvang

- Beleidsregel Geldlening woonlasten tijdens detentie
- Beleidsregel Hoogte bijzondere bijstand 18 t/m 20 jarigen uitwonend
- Beleidsregel Loonkostensubsidie Participatiewet
- Beleidsregel Marginale zelfstandigen en bijstand
- Beleidsregel onverantwoord interen vermogen
- Beleidsregel Saldo lopende rekening bij vermogensvaststelling
- Beleidsregel schuldhulpverlening Den Helder
- Beleidsregel Terug- en invordering Participatiewet, IOAW en IOAZ
- Subsidieregeling voorschoolse voorzieningen 2019
- Beleidsregel Vergoeding eigen bijdrage kinderopvang
- Beleidsregel Verhaal
- Beleidsregel Verlaging bijstand in verband met woonsituatie
- Beleidsregel Vrijlating giften
- Beleidsregel Vrijlating inkomsten
- Beleidsregel Woonkostentoeslag woning in eigendom
- Beleidsregel Woonkostentoeslag woning in huur
- Beleidsregels Bijzondere Bijstand medische kosten
- Besluit Criteria subsidie deskundigheidsbevordering vrijwilligers
- Eerste wijziging beleidsregels jeugdhulp Den Helder 2018
- Beleidsregel Krediethypotheek en Pandrecht Participatiewet
- Beleidsregel krediethypotheek en pandrecht Participatiewet
- Beleidsregel Kindpakket Den Helder 2019
- Beleidsregel aanvraag bijzondere bijstand met terugwerkende kracht
- Beleidsregel overbruggingsuitkering kosten levensonderhoud
- Beleidsregel Wet Taaleis
- Beleidsregel doorbraakfonds Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ
- Kwijtscheldingsverordening 2015
- Re-integratieverordening Participatiewet 2017
- Verordening Individuele Inkomensvoet Participatiewet
- Verordening Individuele studietoelage
- Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening gemeente Den Helder
- Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2009
- Verordening Tegenprestatie Participatiewet
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Participatiewet
- Verordening Wet inburgering 2010
- Verordening tot wijziging van de verordening maatschappelijke ondersteuning Den Helder 2018
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning 2019
- Verordening eigen bijdrage maatschappelijke opvang en vrouwenopvang 2014
- Eerste wijziging beleidsregels jeugdhulp Den Helder 2018
- Verordening tot wijziging van de verordening Jeugdhulp Den Helder 2018
- Verordening leerlingvervoer gemeente Den Helder 2018
- Verordening cliëntenparticipatie 2016

Programma 3: Vitale gemeente

- Regelingen, convenanten, protocollen
- Omgevingsvisie Huisduinen (vastgesteld 12 maart 2018)
- Structuurvisie Den Helder 2025
- nota Afstoten gemeentelijk vastgoed (2017-2018) (vastgesteld 10 april 2017)
- Nota Grondbeleid 2019 (raadsbesluit 24 juni 2019)
- Woonvisie Den Helder 2016-2020
- Structuurvisie De Stelling op Herhaling (2003)
- Uitwerkingsplan Stadshart (2008)
- Regionale Kadernota Huisvesting Arbeidsmigranten en beleidsregels huisvesting seizoenarbeiders Den Helder (vastgesteld 4 november 2013)
- Visie Huiskamer van de Stad 2015
- Welstandsnota Den Helder 2015 met daaraan gekoppeld diverse visies en beeldkwaliteitplannen
- Beleidsregels Laadpalen (B&W 6 oktober 2015)
- Beleidsregel inzake planschadeovereenkomsten (B&W 18 juni 2013)

- Beleidsregels Planologische afwijkingmogelijkheden (B&W 13 januari 2015)
- Beleidsnotitie internetwinkels en ondergeschikte detailhandel (B&W 18 juni 2013)
- Gebiedsvisie Duinzoom (vastgesteld 31 augustus 2015)
- Beleidsregels anti-speculatiebeding sociale koopwoningen Willem Alexanderhof (collegebesluit 28 mei 2019)
- Kadernota Detailhandel (2007)
- Regionale Retail visie kop van Noord Holland 2018
- Beleidskader Toerisme – Den Helder Bruist!
- Nota Parkeernormen 2017-2021 (vastgesteld 27 februari 2017)

Verordeningen:

- Kamerverhuurverordening, inclusief uitwerking (2015)
- Leegstandsverordening 2016
- Bouwverordening
- Huisvestingsverordening 2015 (inclusief de wijziging van 28 januari 2019)
- Verordening VROM Starterslening (2010)
- Verordening schadeadviesing ruimtelijke ordening (2008)
- Winkeltijdenverordening Den Helder 2014
- Havenbeheerverordening NV Port of Den Helder 2012

Programma 4: Leefbare gemeente

Beheerplannen

(Alle beheerplannen, m.u.v. Gezamenlijk Rioleringsplan Noordkop 2018-2022, worden op dit moment geactualiseerd en eind 2019 of begin 2020 ter vaststelling aan de raad aangeboden.)

- Beheerplan Bomen 2013-2016
- Beheerplan civiele kunstwerken 2013-2017
- Beheerplan Openbare Verlichting 2011-2015
- Beheerplan riolering 2018-2022
- Beheerplan spelen 2013-2016
- Beheerplan Stedelijk Groen 2014-2017
- Beheerplan Verkeerstekens en Straatmeubilair 2013-2016
- Beheerplan wegen 2013-2016
- Beheerplan Openbare Verlichting 2011-2015
- Beleidsplan Openbare Verlichting 2014-2018
- Gezamenlijk Rioleringsplan Noordkop 2018-2022
- Beheerplan voor Civiele Kunstwerken 2013-2017
- Beleidskader Openbare ruimte in nieuw perspectief (vastgesteld april 2017)
- Leidraad bestendig beheer gemeentelijke groenvoorzieningen (2011-2015).
- Beheerplan Spelen (2013-2016) Parkeervisie Den Helder 2016-2019 (vastgesteld november 2017)
- Visie Dierenwelzijn (vastgesteld 15 februari 2016)
- Lokaal Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022
- Nota strategisch handhavingsbeleid 2019-2022
- Uitvoeringsprogramma Handhaving 2017
- Beleidsplan Veiligheidsregio NHN 2015-2019
- Preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet gemeente 2015-2016
- Veiligheid in Sociaal Domein (Ketenhuis, 2014)
- Damoclesbeleid (2018, herziening van 2016)
- Visie Cultuur kleurt het leven! (vastgesteld 25 april 2016)
- Beleidskader Cultuur (vastgesteld 29 augustus 2016)
- Sportbesluit, tarieven en subsidies sportverenigingen (1 februari 2010)
- Kadernota Sportbeleid 2013-2016
- Beleidskader Cultureel erfgoed "Oog voor het verleden, visie op de toekomst" (vastgesteld 16 oktober 2017)
- Regionale visie Verblijfsrecreatie Noord-Holland Noord 2030 (vast te stellen september 2018)
- Regionale nota Bodembeheer (beleidskader) (vast te stellen september 2018)
- Nota Zonneparken (vastgesteld 2 maart 2015)
- Beleidsplan Ruimte voor water, gezamenlijk gemeentelijk rioleringsplan Noordkop 2018-2022
- Notitie Aanzet duurzaamheidsagenda (vastgesteld 20 maart 2017)
- Nota naar een duurzaam Den Helder (vastgesteld 30 mei 2011)
- Hoofdpijnen van aanpak voor een duurzaam en klimaatbestendig Den Helder (vastgesteld 12 oktober 2015)
- Nota Beleid gemeentelijk watersysteem (vastgesteld 14 december 2015)

- Kadernota Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (vastgesteld 25 februari 2019)
- Nota bodembeheer (vastgesteld 15 oktober 2018)
- Integraal huisvestingsplan onderwijshuisvesting 2015-2020
- Aanvullende beleidsregels openbare manifestaties 2013
- Hennepconvenant 2017
- Bibobbeleid 2014
- Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen 2015.
- Beleid voor het handhaven van fietswrakken, weesfietsen en verkeerd, hinderlijk of gevaarlijk gestalde (brom)fietsen
- Uitvoeringsprogramma Vergunningen, Toezicht en Handhaving 2020
- Evenementennota 2020

Verordeningen:

- Algemene plaatselijke verordening (APV) 2019
- Beleid bijtincidenten honden gemeente Den Helder 2019
- Ontzeggingenbeleid 2014
- Beheerverordening algemene begraafplaats Den Helder (2014)
- Algemene verordening Ondergrondse infrastructuur 2014
- De nota 'Herijking lokaal softdrugsbeleid (2013)
- Het Havenbreedbeveiligingsplan (2017)
- Erfgoedverordening (2017)
- Deelsubsidieverordening Subsidieverlening sportverenigingen (2016)
- Deelsubsidieverordening ondersteuning publieksactiviteiten (2005)
- Deelsubsidieverordening Evenementen 2013
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs (2018)
- Afvalstoffenverordening Den Helder 2018
- Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening 2018

4. Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves				
<i>Bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
<i>Structurele onttrekkingen:</i>				
Nieuwbouw stadhuis			167	167
Bodemsanering	25	25	25	25
Aankopen Stadshart (WVG)	63	63	63	63
Beschermde wonen	356	286	286	286
Stabilisatiefonds AU	304	1.200		
Nieuwbouw Pijler/Herderschee	52	52	52	52
Onderwijscluster Pasteurstraat	64	64	64	64
Parkeerterrein de Schooten	3	3	3	3
A. Pieckplein	19	19	19	19
Noorderhaaks	73	73	73	73
Polderweg	11	11	11	11
Fietspad Duinweg	4	4	4	4
Streepjesberg	6	6	6	6
Villa Kakelbont	14	14	14	14
Fietspad bruggen Ooghduyne	5	5	5	5
Koningstraat-Spoorstraat	128	128	128	128
Stadspark	175	175	175	175
Sportlaan 10	19	19	19	19
Serverruimte	14	14	14	14
	1.335	2.161	1.128	1.128
<i>Structurele toevoegingen:</i>				
Bodemsanering	120	120	120	120
	120	120	120	120
	1.215	2.041	1.008	1.008

5. Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Lasten				
Programma 1. Bestuurlijke vernieuwing				
Toevoeging reserve nieuwbouw stadhuis	139.033	129.908	21.974	
Opheffen reserve SD en toevoegen aan AR	8.177.290			
Ondersteuning 'kleinere' maatschappelijke initiatieven	60.000			
Toegankelijkheid stembureaus	40.000			
Huur Rabobank	571.825	571.825	142.956	
Huur Kerkgracht	235.400	235.400	58.850	
Kapitaallasten Kerkgracht	753.617	746.300	738.983	
Onttrekking voorziening	-20.000	-16.669		
kosten gastheren en dames	300.000			
Helders perspectief	420.000	420.000	420.000	
	10.677.165	2.086.764	1.382.764	0
Programma 2. Zorgzame gemeente				
Voorkomen overgewicht bij kinderen	20.000	20.000		
Subsidiebijdrage Centrum Financieel Fit	100.000	100.000		
Uitvoeringsplan wijkgericht werken	280.000	140.000		
Project geweld hoort nergens thuis	75.000			
Project in control of alcohol en drugs	30.000	30.000		
Decentralisatie uitkering gezond in de stad	89.567			
Jongerenadviesraad	40.800			
Subsidiebijdrage IKC	102.480			
Jeugddebat	20.000			
Preventieve schuldhulpverlening	30.000			
Zorgaanbieder in buurtcentra	75.000			
Sociaal juridische dienstverlening	20.000			
Verslaafden / daklozenzorg	100.000			
	982.847	290.000	0	0
Programma 3. Vitale gemeente				
Port of Den Helder bijdrage voor dekking activa	552.276	457.569	383.210	187.558
Ontwikkelplan Koninstraat Spoorstraat	180.000	180.000		
Cofinanciering Leader 2021	55.000			
Omgevingsplan	85.000	85.000		
Contributies	15.000			
Bijdrage EFRO	62.500			
	949.776	722.569	383.210	187.558
Programma 4. Leefbare gemeente				
Verhuizing dierenambulance	52.000			
Inzet fondsenwerver	50.000			
Terugdraaien bezuiniging Bibliotheek	100.000			
Terugdraaien bezuiniging Triade	75.000			
Bijdrage sportstimulering	30.000			
Transitieadviseur Het Heersdiep	100.000			
Renovatie brug Buitenveld	30.000			
Aanpassen fietspad Schootenweg	80.000			
Fietsvriendelijke gemeente	200.000			
Vijver Heiligharn	75.000			
Subsidie Scholen aan Zee - leerlinglunches	125.000	125.000	125.000	73.000
Regionale Energie Aanpak	117.000			
Onttrekking voorz onderh strandslagen	-15.000			
	1.019.000	125.000	125.000	73.000
Totale lasten	13.628.788	3.224.333	1.890.974	260.558

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Baten				
Programma 1. Bestuurlijke vernieuwing				
Onttrekking i.v.m. kosten gastheren en dames	-300.000			
Toegankelijkheid stembureaus	-40.000			
Ondersteuning 'kleinere' maatschappelijke initiatieven	-60.000			
Helders perspectief	-420.000	-420.000	-420.000	
Beschermingstafel Sociaal Domein	-25.000			
Dekking kapitaallasten Kerkgracht 1	-188.405	-186.575	-206.720	
Opheffen reserve SD en toevoegen aan AR	-8.177.290			
	-9.210.695	-606.575	-626.720	0
Programma 2. Zorgzame gemeente				
Vorbereiding en inrichting wijkpunten met sociale wijkteams in alle 4 de wijken	-60.000	-40.000		
Zorg voor kwetsbare inwoners	-280.000	-140.000		
Financieel 'fit-team'	-100.000	-100.000		
Voorkomen overgewicht jeugd	-20.000	-20.000		
Jeugddebat	-20.000			
IKC ontwikkeling	-100.000			
Terugdraaien bezuiniging schuldhulpverlening	-30.000			
Terugdraaien bezuiniging zorgaanbod buurthuizen	-75.000			
Sociaal juridische dienstverlening	-20.000			
verslaafden / daklozenzorg	-100.000			
	-805.000	-300.000	0	0
Programma 3. Vitale gemeente				
Omgevingsplan	-85.000	-85.000		
Cofinanciering Leader 2021	-55.000			
Grondexploitatie	-250.000	-250.000		
	-390.000	-335.000	0	0
Programma 4. Leefbare gemeente				
Verhuizing dierenambulance	-52.000			
Fietsvriendelijke gemeente	-200.000			
Fietspad Schootenweg	-40.000			
Aanpassen fietspad Schootenweg - subsidie	-40.000			
Vijver Heiligharn	-75.000			
Terugdraaien bezuiniging bibliotheek	-100.000			
Terugdraaien bezuiniging Triade	-75.000			
Sportstimulering	-30.000			
Transitieadviseur Het Heersdiep	-100.000			
Ingroei nieuw perspectief	-125.000			
Dekking kap.lasten nieuw perspectief	-210.000			
Renovatie brug Buitenveld	-30.000			
Dekking kap.lasten klimaat en duurzaam	-115.000			
Regionale Energie Aanpak - subsidie	-58.000			
Bijdrage uit voorziening strandslagen t.b.v. beheerskosten	-15.000			
Sociale innovatie	-270.000	-270.000	-270.000	-270.000
	-1.535.000	-270.000	-270.000	-270.000
Totale baten	-11.940.695	-1.511.575	-896.720	-270.000

6. Financiële gegevens per taakveld

Omschrijving	Ist/bat	TVN	taakveld	werkelijk	begroting	begroting	begroting	begroting	begroting
Programma				2019	2020	2021	2022	2023	2024
1 Bestuurlijke vernieuwing									
baten	01		Bestuur	-52	-44	-47	-47	-47	-47
	010		Mutaties reserve	-4.551	-5.318	-9.528	-1.820	-807	-181
	02		Burgerzaken	-760	-856	-875	-875	-875	-875
	04		Overhead	-1.802	-1.088	-1.680	-1.468	-1.452	-1.452
	05		Treasury	-5.531	-4.685	-4.564	-4.456	-4.347	-4.235
	061		OZB woningen	-6.144	-6.290	-6.479	-6.514	-6.549	-6.549
	062		OZB niet-woningen	-7.643	-7.723	-7.900	-7.900	-7.900	-7.900
	064		Belastingen Overig	-19	-43	-44	-44	-44	-44
	07		Algemene uitkering en overige	-116.224	-120.621	-118.683	-120.294	-120.953	-121.612
	08		Overige baten en lasten	-7	0	0	0	0	0
	34		Economische promotie	-1.458	-1.454	-1.487	-1.487	-1.487	-1.487
	<i>Totaal</i>			<i>-144.193</i>	<i>-148.120</i>	<i>-151.287</i>	<i>-144.907</i>	<i>-144.461</i>	<i>-144.382</i>
lasten	01		Bestuur	2.621	3.691	3.224	3.199	3.205	2.779
	010		Mutaties reserve	1.748	7.451	8.316	130	22	0
	02		Burgerzaken	2.007	2.140	2.273	2.233	2.233	2.233
	04		Overhead	24.702	27.044	27.903	27.366	27.203	27.598
	05		Treasury	3.988	3.801	2.826	2.755	2.702	2.302
	061		OZB woningen	337	328	334	334	334	334
	062		OZB niet-woningen	349	326	330	330	330	330
	064		Belastingen Overig	1	1	1	1	1	1
	07		Algemene uitkering en overige		2.500	0			
	08		Overige baten en lasten	0	151	-49	-149	-249	-354
	34		Economische promotie	27	23	28	28	28	28
	<i>Totaal</i>			<i>35.781</i>	<i>47.455</i>	<i>45.186</i>	<i>36.226</i>	<i>35.809</i>	<i>35.250</i>
			Totaal Bestuurlijke vernieuwing	-108.411	-100.665	-106.101	-108.680	-108.652	-109.132
2 Zorgzame gemeente									
baten	010		Mutaties reserve	-1.168	-2.225	-1.161	-586	-286	-286
	61		Samenkracht en burgerparticipatie	-57	-50	-51	-51	-51	-51
	62		Wijkteams	0	0	-36	-36	-36	-36
	63		Inkomensregelingen	-25.224	-26.015	-28.665	-28.879	-29.252	-29.056
	64		Begeleide participatie	-1.226	0	0	0	0	0
	65		Arbeidsparticipatie	-2	0	-64	-64	-64	-64
	66		Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-6	0	-6	-6	-6	-6
	671		Maatwerkdienstverlening 18+	-1.172	-1.180	-1.394	-1.394	-1.394	-1.394
	672		Maatwerkdienstverlening 18-	-12	-12	-12	-12	-12	-12
	681		Geëscaleerde zorg 18+	-78	0	-38	-38	-38	-38
	682		Geëscaleerde zorg 18-		-35	0			
	<i>Totaal</i>			<i>-28.945</i>	<i>-29.517</i>	<i>-31.426</i>	<i>-31.066</i>	<i>-31.138</i>	<i>-30.942</i>
lasten	010		Mutaties reserve	2.397	585				0
	43		Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	355	300	264	264	264	264
	61		Samenkracht en burgerparticipatie	3.467	3.605	3.788	3.766	3.785	3.785
	62		Wijkteams	1.337	833	2.056	1.917	1.737	1.737
	63		Inkomensregelingen	30.597	32.655	34.621	33.921	33.120	32.770
	64		Begeleide participatie	7.118	6.658	6.967	6.967	6.967	6.967
	65		Arbeidsparticipatie	2.807	2.582	2.483	2.483	2.483	2.483
	66		Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.675	2.597	2.388	2.388	2.388	2.388
	671		Maatwerkdienstverlening 18+	14.141	14.952	14.209	14.209	14.209	14.209
	672		Maatwerkdienstverlening 18-	7.538	7.636	7.482	7.482	7.482	7.482
	681		Geëscaleerde zorg 18+	13.771	12.719	11.751	11.751	11.751	11.751
	682		Geëscaleerde zorg 18-	14.629	14.503	13.464	13.389	13.409	13.409
	71		Volksgesondheid	2.130	2.279	2.234	2.144	2.094	2.094
	<i>Totaal</i>			<i>101.963</i>	<i>101.903</i>	<i>101.708</i>	<i>100.681</i>	<i>99.689</i>	<i>99.339</i>
			Totaal Zorgzame gemeente	73.018	72.387	70.282	69.615	68.551	68.397

3 Vitale gemeente

baten	010	Mutaties reserve	-6.845	-3.986	-777	-722	-387	-387
	063	Parkeerbelasting	-90	-63	-63	-63	-63	-63
	22	Parkeren	-68	0				0
	24	Economische havens en waterwegen	-359	-90				0
	31	Economische ontwikkeling	-40	-3.500				0
	33	Bedrijfsloket en bedrijfsregel	0	0				0
	81	Ruimtelijke Ordening	-1	-17				0
	82	Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	-4.128	-6.526	-3.839	-4.998	-3.024	-3.121
	83	Wonen en bouwen	-3.682	-3.724	-2.539	-2.480	-2.418	-2.357
<i>Totaal</i>			<i>-15.214</i>	<i>-17.906</i>	<i>-7.218</i>	<i>-8.262</i>	<i>-5.892</i>	<i>-5.928</i>
lasten	010	Mutaties reserve	5.913	4.511	732	638	383	188
	22	Parkeren	573	785	547	545	544	542
	24	Economische havens en waterwegen	757	934	512	606	680	875
	31	Economische ontwikkeling	1.671	5.356	1.813	1.681	1.681	1.681
	33	Bedrijfsloket en bedrijfsregel	0	3	13	13	13	13
	81	Ruimtelijke Ordening	680	1.374	975	976	890	891
	82	Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	2.392	3.988	3.573	4.731	2.757	2.854
	83	Wonen en bouwen	5.138	4.473	5.056	5.052	5.194	5.124
<i>Totaal</i>			<i>17.123</i>	<i>21.425</i>	<i>13.223</i>	<i>14.241</i>	<i>12.143</i>	<i>12.167</i>
Totaal		3 Totaal Vitale gemeente	1.910	3.519	6.005	5.979	6.250	6.240

4 Leefbare gemeente

baten	010	Mutaties reserve	-2.835	-12.137	-1.694	-542	-542	-542
	12	Openbare orde en veiligheid	-532	-74	-76	-76	-76	-76
	21	Verkeer en vervoer	-558	-490	-468	-428	-428	-428
	42	Onderwijshuisvesting	-354	-11	-12	-12	-12	-12
	43	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.495	-2.231	-2.322	-2.322	-2.322	-2.322
	52	Sportaccommodaties cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1.420	-1.087	-1.131	-1.129	-1.127	-1.127
	53	Cultuurpresentatie,	-34	-28	-28	-28	-28	-28
	55	Cultureel erfgoed	-8	0				0
	57	Openbaar groen en (openlucht)	-790	-546	-551	-536	-536	-536
	72	Riolering	-5.065	-4.373	-4.302	-4.118	-4.045	-4.019
	73	Afval	-10.179	-11.076	-11.005	-10.998	-10.994	-10.994
	74	Milieubeheer	-96	0	-58			0
	75	Begraafplaatsen en crematoria	-224	-356	-364	-364	-364	-364
<i>Totaal</i>			<i>-24.588</i>	<i>-32.408</i>	<i>-22.010</i>	<i>-20.553</i>	<i>-20.473</i>	<i>-20.447</i>
lasten	010	Mutaties reserve	495	5.744	120	120	120	120
	11	Crisisbeheersing en brandweer	3.898	3.970	4.080	4.080	4.080	4.080
	12	Openbare orde en veiligheid	2.113	1.600	1.896	1.843	1.843	1.843
	21	Verkeer en vervoer	6.484	6.979	7.681	7.556	7.608	7.624
	24	Economische havens en waterwegen	853	311	392	317	317	317
	42	Onderwijshuisvesting	4.496	4.475	4.605	4.579	4.566	4.503
	43	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	4.098	3.926	4.167	4.167	4.167	4.166
	51	Sportbeleid en activering	777	792	867	837	837	837
	52	Sportaccommodaties	3.230	2.937	3.347	3.252	3.274	3.295
	53	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.640	3.756	3.726	3.543	3.517	3.517
	54	Musea	174	183	187	187	187	187
	55	Cultureel erfgoed	831	1.815	1.310	1.310	1.309	1.309
	56	Media	1.791	1.830	1.856	1.727	1.727	1.727
	57	Openbaar groen en (openlucht)	5.060	5.397	5.690	5.907	5.893	5.902

61 Samenkracht en burgerparticipatie	44	491	505	505	505	505
72 Riolering	3.993	3.374	3.374	3.334	3.204	3.181
73 Afval	7.805	8.187	8.042	8.038	8.035	8.034
74 Milieubeheer	2.664	6.449	1.934	1.875	1.875	1.875
75 Begraafplaatsen en crematoria	423	510	453	453	452	430
<i>Totaal</i>	<i>52.869</i>	<i>62.724</i>	<i>54.231</i>	<i>53.631</i>	<i>53.518</i>	<i>53.454</i>
Totaal Leefbare gemeente	28.281	30.316	32.220	33.078	33.044	33.007
Eindtotaal	-5.202	5.557	2.406	-8	-807	-1.489

